ENCHIRIDION,
SEV
MANVALE
EPISCOPORVM.

Pro Decretis in Visitatione & Synodo de quacumque re condendis.

PARS SECVNDA.

Quæ continet PRAXIM COMPENDIARIAM VISITATIONIS EPISCOPALIS: *item*, PRAXIM EXACTISSIMAM DIOECESANÆ SYNODI CVM THEORIA CELEBRANDÆ; *in qua, quid ante Synodum, in Synodo, post Synodum propriis cum formulis & Doctorum Annotationibus agendum sit, explicatur.*

AVCTORE
BARTHOLOMÆO GAVANTO
Congreg. Cler. Regul. S. Pauli, & Sacræ Rituum Congregationis Consultore.

LVGDVNI,
Sumptibus LAVRENTII ANISSON.

M. DC. LII.
CVM PERMISSV.

AD LECTOREM.

THEORIAM alij, alij Praxim, vtramque non pauci; fusè illi, confusè hi, omnes autem (eorum pace dixerim) vltra metas puræ Visitationis, de Visitatione scripserunt: nam definiendo res ipsas visitandas, disputando, Doctorum axiomata referendo. Canones multos congerendo, superfluè interrogando, multa tamen omittendo vtiliora, & quidquid ferè ad Episcopi potestatem attinet ad vnum Visitationis titulum reuocando, impleuere libros. Puram ergo Praxim, & quæ præ manibus haberi possit in ipsamet Visitatione, necnon eam tantùm Theoriam, quæ satis esse potest ad communiores casus, desiderantibus plurimis, & à me vtramque deposcentibus, attigisse mihi videor, experientia teste in Imolensi & Perusina Visitatione, sub Ferdinando Millino & Neapolione Comitulo, quos honoris causa nomino, & hoc Opusculo breui comprehendisse; in quo per Indices Praxim, per Annotationes Theoriam, sufficientem vtramque ad iuuandam peritorum Episcoporum memoriam, velut indice digito indicamus: si quid nouisti rectius istis, candidus imperti: si non, his vtere mecum, & vale.

PRAXIS COMPENDIARIA VISITANDÆ CIVITATIS ET DIOECESIS AB EPISCOPO.

§. I.

De Visitatione in genere.

TOTA ratio Visitationis Episcopalis reduci potest ad ea capita de quibus communis est versus:

QVIS, QVID, VBI, QVIBVS AVXILIIS, CVR, QVOMODO, QVANDO.

1 Et quæsito QVIS? respondeo, Episcopus ipse, vel per idoneos ministros, si legitimè impeditus fuerit; ex *Conc Trid. Sess.*24. *c.*3. hoc est, per suum Generalem Vicarium aut Visitatorem, vt ibidem dicitur.

2 Quæsito QVID? respondeo, Loca & personas iurisdictionis Episcopalis, de quibus infrà in proprio Indice.

3 Quæsito VBI? respondeo: In propriis locis facienda est Visitatio locorum & personarum, nisi hæ commodiùs alibi haberi possint. *Ex Concil. Tolet. IV. cap.*35.

4 Quæsito QVIBVS AVXILIIS? respondeo, Tria mirificè iuuare Visitationem Episcopalem: primum est, oratio Visitatoris & visitandorum ad Deum: alterum est, Visitatoris exemplum ad Clerum & populum: tertium est, notitia necessaria sacrorum Canonum, & præsertim in hoc genere sacri Concilij Tridentini, quam in hac Praxi supponimus, dum Episcopo visitandi rationem tantummodò indicamus.

5 Quæsito CVR? respondeo, Finem Visitationis eum esse, qui à *Tridentino Concilio* præscribitur *Sess.cit.* nempe suam orthodoxamque doctrinam expulsis hæresibus inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, populum cohortationibus & admonitionibus ad religionem, pacem innocentiamque accendere, & cetera ex Visitantium prudentia ad fidelium fructuum constituere. Hæc ibi.

6 Quæsito QVOMODO? respondebo fusiùs in tota hac Praxi.

7 Quæsito QVANDO? respondeo ex *Conc. Trid. loco cit.* Singulis annis, vel saltem vt tota Visitatio biennio compleatur; *& ibid. infrà*, quàm celerrimè: quod Sacra Congregatio Concilij Tridentini relinquit arbitrio Episcopi, quem admonet, debere tempus hoc esse moderatum & discretum, ne grauentur visitandi. Primâ tamen vice diligentiùs erit agendum: in reliquis non erit diuitiùs immorandum.

His ergo positis Indices propono varios, vt breuiùs agam.

§. II.

Index eorum quæ spectant ad Episcopum visitantem.

1 NOn modò debet visitare loca & personas, sed etiam præstare quæ sequuntur;

2 Absoluere animas fidelium Defunctorum, *vt in Pontificali.*

3 Benedicere solemniter populo visitando, *vt in eodem Pontificali,* & cum Indulgentiis.

4 Sermonem habere ad eundem populum de Visitationis causa, fine, effectibus.

5 Missam celebrare, & distribuere sacram Synaxim.

6 Ministrare Sacramentum Confirmationis.

7 Consecrare Ecclesias, Altaria, Calices, benedicere paramenta, & alia Pontificalia facere, prout est opus.

8 Inuitare quoscumque ad suggerendũ opportuna cum charitate & veritate.

9 Non autem sub pœna excommunicationis ad reuelanda quæ nouerint: quod vetuit *Sacra Congreg. Conncil. vlt. Martij* 1588.

10 Ad extraneos actus non diuertere, vt monuit *Eadem Sacra Congreg.*

11 Mensâ frugali vti adhibitâ lectione: illud ex *Concil. Trid. loco citato*; hoc ex decentia.

12 Cum paucissimis circumire; quorum operâ celeriùs compleri possit Visitatio.

13 Itinerarium recitare genibus flexis initio itineris à loco ad locum.

14 Orare vesperi publicè in Ecclesia ante refectionem.

15 Visitare infirmos, & in pauperes erogare pecuniam ad ædificationem.

16 A muneribus quibuscumque abstinere.

17 Notario suo aut Secretario vti ad libitum. *Ex declar. Congr. Conc.*

18 Procurationem debitam accipere, hoc est, victum illius diei quo visitant. *Ex Conc. loco cit.*

ANNOTATIONES.

CIrca decimum. Extraneos actus à Visitatione intellige, qui neque attinent ad locorum seu personarum Visitationem Ecclesiasticam, neque ad functiones supradictas Pontificales.

Circa undecimum. Fugiat Episcopus hospitia laicorum, & eorum conuiuia. Ex Prou. 4. Med.

Circa duodecimum. Expedit, vt Episcopus assumat administros, quos etiam mittere queat ad visitanda minora loca, seu ad supputandas rationes dati & accepti, vbi opus est; quare inter eos esse poterit œconomus domus Episcopalis, Theologus Episcopi, & Magister Cæremoniarum, cum famulo à cubiculo, præter Archidiaconum seu Canonicum I. V. D.

Si plures assumat quàm solita procuratio iis sufficere possit, expendat Episcopus de suo: quod fusè docet ex Panor. Felic. in Man. Visitat. lib. 1. tit. 15. *Decem personæ, computato Episcopo, & septem iumenta conceduntur in* Conc. Prou. 4. Mediol. *inferioribus autem Visitatoribus non vltra octo personas, & sex iumenta: sed his inferioribus longè minor sufficere potest numerus.*

Circa decimumsextum. Villagut. Par. 1. in fine num. 21. *citat Doctores, qui concedunt Visitatoribus ea munera, quæ comedenda ac consumenda sunt ibidem, nec aliò asportanda; vt iugum Domini sit suaue.*

Circa decimumseptimum. Idem Villagut. *concedit à Notariis moderatum aliquid recipi posse pro eorum labore in scribendo, & transcribendo, si non recipiant salarium de publico pro tali labore;*

& citat ibi S. Antoninum; & illud infert argumento à simili, quod à Concilio Tridentino conceditur Notariis decima pars aurei pro dimissoriis litteris, &c. Verùm non valet argumentum ab vno casu ad alium, in quo expressè Concilium prohibet, ne ipsi Visitatores, aut quisquam suorum quidquam procurationis causâ pro Visitatione, aut alio quouis nomine, nec pecuniam, nec munus, quodcumque sit, etiam qualitercumque offeratur, accipiant; non obstante quacumque consuetudine, etiam immemorabili. Quid apertius? Zerola Par.1.v.Visit. idem docet.

Circa decimumoctauum vide varios modos procurationis exigendæ, & pœnas dupli, & alias inflictas iis qui ampliùs acceperint, in Concil. Trident. Sess. & cap. citat. & Nauar. in consil.2. incip. Vtrùm pœna statuta. in cap. Exigit. de censibus. in 6. sex notabilia affert. Item Zerolam vide Part. 1. verb. Visitatio. §.6. vbi excludit medicinas, sumptus equorum, plures procurationes, si vna die duæ visitentur Ecclesiæ, & loca pauperum, seu Ecclesia pauper, quæ gratis sunt visitanda.

Præstari tamen debent vecturæ quoque equorum à visitatis, nedum eorum pabula, quæ semper dari solent, quando verè Episcopus eget, & alioquin impediretur Visitatio. Ex Thes. Fori Eccl.Part.2.c.16. num.43. per text.ibi cit. Immò etiam diuiti Episcopo præstandæ erunt, si adest consuetudo. Ibid.num.44. & 55.

Quod attinet ad restitutionem dupli in cap. Exigit. renouatam in Concilio Tridentino cit. ea erit intra mensem facienda, sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ ab Episcopo, suspensionis ab officio, & beneficio ab inferioribus; à laicis autem, suspensionis ab ingressu Ecclesiæ, & à Communione Eucharistiæ, per Extrau. Bened. XII. tit. de Cons. donec duplum Ecclesiæ grauatæ restituerint. Vbi etiam habetur, quòd Episcopus tenetur de facto famulorum suorum, si sciat, aut ratum habeat: neque valet in his casibus remissio donantium vlla.

Excusat materia leuis, ex Glos. in eod. c. Exigit. v. Munera. & exemplificat in exportatione caponum, caseorum & flascorum vini, & similium, quæ neque mouent aliquem, neque faciunt (ait) donantem pauperiorem: tutius tamen victualia tantùm in proprio loco consumenda recipiuntur.

§. III.

Index librorum, quorum lectione iuuari potest Episcopus in Visitatione.

1 Pontificale Romanum tit. Ordo ad visitandas Parochias, Part.3.
2 Conc. Trident. Sess.6. cap.3.& 4.
Sess.7. cap.7. & 8.
Sess.13. cap.1.
Sess.14. cap.4.
Sess.21. cap.8.
Sess.22. cap.8. & 9.
Sess.24 cap.3.9. & 10.
Sess.25. cap.6.
3 Acta Mediolanensis Ecclesiæ Part.4.
4 Concilium Tridentinum, & Praxis hæc Compendiaria.
5 Mariani Socini, & Franc. Pauini Tractatus de Visitatione.
6 Pauli Fusci Episc. Sarnensis lib. duo de Visitat.
7 F. Filiciani Comensis Episcopi Manuale Visitatorum.
8 Annibalis Rochi Tract. de Visitat.
9 Alphonsi Villagut. Cassinensis Speculum Visitatorum.
10 Zerolæ pars prima verbo Visitatio, in Praxi Episcop.
11 Azor. Institut. Moral. Part.2. lib.3. cap.40.

12 Lucæ Ant. Restæ Directorium Visitatorum.
13 Michaëlis Timothei Instructio Compendiosa visitandi Ecclesias.
14 Dominici Zucchinetti Constitut. & Decreta Conc. sex Prou. Mediol.
15 Pauli Salodij Praxis de Visitatione.
Prædicti namque Auctores tradunt varias doctrinas & instructiones pro formandis ritè opportunis Decretis de vnaquaque re Ecclesiastica; quarum epilogum & compendiosam methodum à nemine adhuc tentatam propediem, Deo dante, dabimus in lucem.

§. IV.

Index præparandorum à Visitatore pro Visitatione.

1 EDictum generale proponitur pro generali Visitatione cum electione & publicatione coadiutorum.
2 Præmonitiones fiunt per litteras ad Parochos, vt in Indice sequenti.
3 Ferat secum Decreta postremæ Visitationis, vt semper quærat, an executioni mandata:
4 Concilium Tridentinum, & Praxim hanc Compendiariam:
5 Pontificale Romanum, cum paramentis Pontificalibus albi & nigri coloris:
6 Decreta Prouinciæ suæ & Synodi Diœcesanæ, cum Edictis generalibus, &c.
7 Instructiones Fabricæ Ecclesiasticæ, si adsint:
8 Indicem librorum prohibitorum:
9 Casus reseruatos summo Pontifici & Episcopo:
10 Indices locorum & personarum quæ Visitationi subiacent, *vt infrà §. 6. & 7.*
11 Libellos distribuendos de doctrina Christiana, & alios spirituales:
12 Numismata sacra à summo Pontifice benedicta, cereos Agnos Dei, sacras Imagines, & eiusmodi ad pietatem excitandam.
13 Præmittat Episcopus, si opus est, Concionatores, Confessarios & Cæremoniarum Magistrum.
14 Faciat sibi Indicem præcipuarum quarumdam rerum, de quibus interroget.

§. V.

Index præparandorum à visitandis.

1 ORatio publica, &, si fieri potest, quadraginta Horarum indicatur à Parochis, saltem in locis insignioribus.
2 Monitio populo fiat de proxima Visitatione, causis, effectibus & ritu, intra Missas lectis pastoralibus litteris, si datæ sunt; & moneatur populus ad reuelandum ea quæ correctione egent.
3 Inuitetur populus ad Pœnitentiæ Sacramentum, vt de manu Episcopi sumat Eucharistiam.
4 Præparentur ij qui confirmandi sunt, paratis opportunis schedulis, in quibus scripta sint nomina, cognomina confirmandorum, Compatrum, & Parochiæ.
5 Frequenti campanarum sono excitetur populus, maximè verò pridie Visitationis.
6 Ex vicinioribus locis conueniant Confessarij approbati ad Confessiones audiendas.
7 Præparentur Hostiæ & particulæ, vinum, mappæ, vasa ad sacræ Communionis vsum.
8 Ornetur Ecclesia, & paretur locus pro ministrando Sacramento Confirmationis.
9 Si quæ sunt benedicenda, vel consecranda,

secranda, opportunè parentur.

10 Pro cæremoniis Episcopalibus,

Vmbella, seu baldachinum in porta oppidorum insigniorum, à nobilioribus loci gestandum:

Crux sine hasta ab Episcopo deosculanda:

Tapes cum puluino:

Thuribulum cum nauicula:

Vas aquæ benedictæ cum aspersorio:

Pluuiale & stola coloris albi pro Rectore Ecclesiæ:

Scabellum genuale cum tapete, puluinaribus ante altare maius:

Sedes præalta supra tres gradus, & sub vmbella, si fieri potest, à latere Euangelij, cum tapete supra gradus:

Gossipium pro abstergendo Chrismare sacro post Confirmationis Sacramentum:

Panniculi duo, & vas aquæ ad hunc vsum, ad lauandum & tergendum frontem confirmatorum:

Vas aliud pro colligendo gossipio iam adhibito:

Occursus Cleri totius, Confraternitatum, Doctrinæ Christianæ, & populi, intrante Episcopo Litanias cantantium, aut Hymnos, & præsertim Canticum Benedictus:

Sex candelabra in altari maiori, cum candelis circiter sex vnciarum:

Duo intorticia ad varios vsus.

11 In sacristia exponatur ordine sacra supellex, vt breui cerni possit.

12 Ibidem libri ad vsum Ecclesiæ destinati, Missalia, Breuiaria, Antiphonaria, Ritualia.

13 Index Sacrarum Reliquiarum, cum suis testificationibus.

14 Indulgentiarum altarisve priuilegiati documenta.

15 Inuentarium iurium, priuilegiorum & onerum Ecclesiæ, cum finium Parochiæ descriptio.

16 Statuta, si quæ sunt, Ecclesiæ propria, & mores in Diuinis Officiis, si differant ab aliis.

17 Inuentarium sacræ supellectilis.

18 Inuentarium bonorum stabilium & reddituum Ecclesiæ, decimarum & oblationum.

19 Index beneficiorum, quæ sunt intra finem Parochiæ.

20 Index Ecclesiarum, Oratoriorum, Capellarum, cum oneribus intra eosdem fines.

21 Idem Sodalitatum, Confratriarum, locorumque piorum.

22 Item Monasteriorum tam virorum quàm mulierum, cum titulis propriis, & numero personarum.

23 Item Sacerdotum, Diaconorum, Subdiaconorum, Clericorum sæcularium eiusdem Parochiæ.

24 Item eorum, qui disciplinam Ecclesiasticam, vt Clerici fiant, ingrediuntur.

25 Item eorum laicorum, qui Ecclesiæ deseruiunt in Diuinis Officiis, funeribus, &c.

26 Index bonorum fortasse vsurpatorum à laicis.

27 Index Missarum receptarum, & celebrandarum, & quibus factum sit satis.

28 Index legatorum solutorum, & soluendorum, ad pias causas relictorum.

29 Prompti habeantur codices Parochiales baptizatorum, confirmatorum, matrimonio coniunctorum, status animarum, & defunctorum.

30 Decreta Synodalia, Edicta, Bulla in Cœna Domini, & casus reseruati.

31 Index eorum qui in Parochia sua de hæresi suspecti sunt, blasphemi, malefici, simoniaci, vsurarij, concubinarij, adulteri, notoriè criminosi, & qui non communicarunt in Paschate; item coniugum diuisorum, excommunicatorum, interdictorum, Festa violantium, aleatorum, & prohibitos libros habentium.

32 Index

32 Index Medicorum, Ludimagiſtrorum, Obſtetricum, Pictorum & Sculptorum, Bibliopolarum, Notariorum, Cauponum, & ſimilium perſonarum, de quibus noſſe debet Epiſcopus.

33 Et hæc omnia paranda erunt reſpectiuè ab omnibus viſitandis.

34 Alia ſunt paranda à quolibet de Clero, vt Ordinum inſtrumenta, beneficiorum item; tum facultates datæ pro audiendis Confeſſionibus, Concionibus habendis, Miſſa certo loco celebranda, habitandi cum laicis ancillàve, ſeu extra ædes Eccleſiaſticas, locandi aliis eaſdem, exponendi capſulam pro eleemoſynis.

35 Tum libri perſonales, qui ſolent præſcribi Eccleſiaſticis, Miſſale, Breuiarum, Calendarium, Volumen Bibliorum, Homiliarum, Catechiſmus Romanus, & eiuſmodi.

§. VI.

Index locorum ab Epiſcopo viſitandorum.

1 Confici curet Epiſcopus à Cancellario Epiſcopali locorum Indicem viſitandorum, quem in Viſitatione perficiet Indice, *de quo ſuprà §. præced. num.* 19. *&* 20.

2 Hæc autem ſunt de eiuſdem immediata iuriſdictione; & primò Eccleſia Cathedralis.

3 Eccleſiæ Collegiatæ, cum ædibus Canonicorum.

4 Parochiales cum ædibus Parochorum.

5 Beneficiatæ.

6 Quæcumque aliæ; etiam Sacella, Oratoria, vbi celebratur Miſſa, & Confratriæ. *Trid. Seſſ.* 22. *cap.* 8.

7 Item ea Oratoria, quæ ſunt in viis, & vbi non celebratur Miſſa.

8 Hoſpitalia, & loca pia. *Seſſ.* 22. *cap.* 8. D Collegia quæcumque. *Ibid.*

9 Monaſteria Monialium ſub Ordinario.

10 Alia ſunt loca cum limitatione viſitanda: nimirum,

11 Monachorum & Regularium Eccleſiæ, vbi eſt animarum cura. *Trid. Seſſ.* 7. *cap.* 7.

12 Monialium Monaſteria ſub Regularibus quoad clauſuram. *Trid. Seſſ.* 25. *cap.* 5.

13 Eccleſiæ, quæ ſunt nullius Diœceſis, à viciniori Epiſcopo viſitantur. *Seſſ.* 24. *cap.* 9.

14 Monaſteria virorum, vbi non viget regularis obſeruantia. *Seſſ.* 21. *cap.* 8.

15 Beneficia quæcumque, & qualitercumque commendata. *Seſſ. eadem.*

ANNOTATIONES.

Circa primum. Nota, ordinem Indicis locorum fieri iuxta diuiſionem ciuitatis per Quarteria, ſeu Portas, ſeu Regiones, Diœceſis verò per Vicariatus, ſeu Plebanias.

Circa octauum. Non ſunt viſitanda Hoſpitalia & pia loca, quæ ſunt immediatè ſub protectione Regum: Ex Trident. Seſſione 22. cap. 8. *neque ea, in quibus aliter eſt cautum in fundatione, & expreſsè contra Epiſcopum. Collegia verò inſtituta pro ſuſtentatione ſtudentium pauperum ſunt loca pia.* Vide Garc. de Benef. Part. 5. cap. 1. num. 612. *Si aliquod oriatur dubium, viſitet Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus.* Ex eodem ibid.

Circa vndecimum. Viſitari debent etiam Eccleſiæ curatæ Equitum Hieroſolymitanorum: ex Declar. Sacr. Congreg. 7. apud Villagut. loco cit. num. 6. *non autem vbi habitat Generalis Ordinis.* Ex Trident. Seſſ. 25. c. 11. de Regul.

Circa

Circa decimumtertium. Si dubitatur, quis Episcopus vicinior, in Concilio Prouinciali debet fieri electio à Prælato illius loci de aliqua persona idonea, à qua ipsæ Ecclesiæ nullius Diœcesis visitentur; vt docet Fuscus lib. 2. cap. 8. num. 2. *& electione facta, non potest mutari à successoribus.* Ex Declar. Congreg. 7. apud Villagut. loco cit. num. 7. ex Trid. Sess. 24. cap. 9. *Intellige de Ecclesiis sæcularibus. Distantia verò est mensuranda ab ipsa Cathedrali Ecclesia.* Ex Declar. Congr. ibid.

Circa decimumquartum. Visitari non debent Prioratus Militum Hierosolymitanorum. Ex Sess. 7. cap. 8. §. Vbi Equites. *Quòd si vigeat obseruantia regularis, paternè monere debet Episcopus eorum Regularium Superiores, vt corrigant ea quæ necessaria sunt; & si intra sex menses eos non correxerint, tunc iidem Episcopi possunt visitare, & corrigere.* Ex Trid Sess. 21. cap. 8. *Nunc temporis visitare possunt eas Domos Regulares, in quibus duodecim non degunt, erectas post Decretum* Sac. Congreg. de celebrat. Missarum, 21. Iuni. 1625.

Circa decimumquintum. Comprehenduntur in Decreto Tridentino etiam illa Monasteria commendata, quæ sunt perpetuò vnita aliis Ecclesiis, vel piis locis, etiamsi loca ipsa essent sub regulari protectione. Ex Sacr. Congreg. Sess. 21. cap. 8.

§. VII.

Index personarum visitandarum.

1 Habeat Episcopus Indicem totius Clerici sui cum nominibus & cognominibus iuxta locorum distinctionem; quem complere poterit Indice *prænotato suprà* §. 5. *num.* 23.

2 Sunt autem visitandi Abbates:
3 Canonici:
4 Plebani:
5 Parochi:
6 Beneficiati:
7 Sacerdotes:
8 Initiati Sacris:
9 Clerici:
10 Moniales sub Ordinario:
11 Administratores locorum piorum:
12 Confratres:
13 Quæstores eleemosynarum:
14 Officiales Curiæ Episcopalis.

ANNOTATIONES.

Circa secundum. Intellige de Abbatibus sæcularibus exemptis.

Circa tertium. Non visitantur Canonici exempti à Sede Apostolica. Quod si procedat Episcopus extra actum Visitationis generalis, eligi debent duo de Capitulo, de quorum consensu procedatur: ex Trid. Sess. 25. cap. 6. *si nimirum Canonici sint exempti, alios non exemptos visitat Episcopus, prout voluerit; sed tamen in loco Capitulari, seu alio commodiore, vt Sacra Congregatio respondit Episcopo Abulensi ad octauam.*

Circa sextum. Fuscus *notat* lib. 2. c. 7. *quòd nomine beneficij intelligitur Canonia, Prebenda, Dignitas, Personatus, Vicaria, Præstimonium, Pensio ad vitam assignaea pro titulo; imò & beneficium de mensa; & Terra beneficialis, seu ruralis; cuiusmodi Neapoli habentur; quia scilicet orare oportet pro anima relinquentis; & Capellania.*

In Declarationibus Sac. Congregat. Concil. Trident. *excipiuntur à Visitatione Subcollectores Cameræ Apostolicæ, licet beneficiati.* In respons. ad Episcop. Segobiens.

Circa vndecimum. Pia Vniuersitatum loca non sunt obnoxia redditioni rationum Ordinario. Ex Declarat. S. Congreg.

Neque Administratores Regulares tenentur reddere rationem Monasteriorum, licet pia loca dicantur.

Ratio quoque sumptuum Fabricæ Ecclesiasticæ, si aliter in institutione statutum sit, non est reddenda Episcopo. Ceterùm etsi aliis Administratores reddere debeant, non tamen excluditur Episcopus, qui cum iis vnicum habet votum in eorum absolutione: aliàs non valet. Hæc Sacra Congregatio in Declarat. Seſſ. 22. cap. 9. Vide quæ diximus §. 6. circa octauum.

Circa duodecimum & decimumtertium Fauet Trident. *expreſsè* in d. cap. 9. Seſſ. 22.

Adde, poſſe Episcopum visitare & corrigere Regularem extra Monasterium degentem, etiam sui Ordinis priuilegij prætextu munitum; ex Tridentino Seſſ. 6. cap. 3. *si tamen degerit sine licentia Superioris*; vt ibidem Sacra Congregatio ex eodem Concil. Seſſ. 25. cap. 14. de Regul.

Item poſſe punire eum Regularem tanquam desertorem sui instituti, qui sine mandato Superioris in scriptis obtento repertus fuerit extra Conuentus suos, etiam prætextu adeundi Superiores; ex Trid. Seſſ. 25. cap. 4. *nisi constet de notorio grauamine, ait* F. Eman. Tom. 1. qu. 30. art. 3. *qui* præced. quæst. art. 1. *affert Decretum Sacræ Congregationis mitiorem in partem emanatum.*

Ceterùm in Visitatione personarum satius erit, si Episcopus solus cum Notario quemque examinet; vel etiam in aliquibus sine Notario, vt maiori cum fiducia de absentibus loquantur emendandis.

§. VIII.

Index & ordo agendorum in Visitatione.

1 NVnc deueniendum est ad ipsam Visitationem, cuius ordo ex Pontificali Romano est.

2 Recipiatur Episcopus, in locis insignioribus saltem, processionaliter, vt in Pontificali; non extra portam. *Ex Cærem. Episc. lib. 1. c. 2.*

3 In minoribus locis cum rochetto & mozetta, osculo Crucis in porta Ecclesiæ, incensatione à digniore ex Clero visitando, induto pluuiali albo.

4 Episcopus autem genuflexus quidem osculatur Crucem, sed stans cooperto capite incensatur.

5 Orat ante altare; & apud altare, quod osculatur, benedicit populo solemniter.

6 Si hora est, celebrat Missam, vel audit: excipit Clerum ad obedientiam cum osculo manus: in Missa Sermonem habet, & communicat.

7 Sex facit in Sermone, quæ habentur in Pontificali, sed arbitrio suo.

8 Fit confeſſio & absolutio generalis cum Indulgentia post Sermonem, quam publicabit Canonicus seu Parochus Ecclesiæ.

9 Induitur Episcopus amictu supra rochettum, stolâ, pluuiali coloris nigri, & mitrâ simplici; & facit absolutionem Defunctorum Episcoporum, & aliorum, vt in Pontificali, siue per Ecclesiam, siue per Cœmeterium procedendo cum Cruce, candelabris, aqua benedicta, & incenso; Clero cantante Psalmos & Responsoria.

10 Aſſumptâ stolâ & pluuiali albo, accensisque intorticiis, visitat Sacrosanctam Eucharistiam, quam priùs & posteà incensat.

11 Depositis paramentis, visitabit Baptisterium,

ptisterium, Olea sacra, sedes Confessionales, Reliquias sacras; tum altaria, Gapellas, sacras Imagines, sacristiam, Cœmeterium; Baptisterium autem & sacras Reliquias cum luminibus accensis; & hæ incensantur.

12 Posteà ædes Ecclesiasticas, Hospitalia, Confraternitates, & loca pia.

13 Pro Confirmatione ministranda paratur pluuiale & stola albi coloris; sicut etiam pro consecratione seu benedictionibus Pontificalibus rerum sacrarum.

14 Audit confessiones & querelas; inquirit, vt opus est, de conuersatione Cleri & populi, de rebus spiritualibus & temporalibus, de libris & ornamentis.

Hæc omnia ex Pontificali Romano hoc eodem ordine, & paucis additis.

ANNOTATIONES.

1 *Visitare deberet priùs familiam suam Episcopus; deinde alios ordine quem diximus; Cathedralem, Collegiatas, Parochiales, &c.*

2 *Prædictus tamen ordo est arbitrarius Episcopo, præsertim si vesperi veniat, ad locum visitandum: quo casu fieri poterunt ea tantùm, quæ vsque ad num. 6. sunt prænotata: reliqua manè sequenti.*

3 *Poterit etiam ad viciniora minima loca mittere coadiutores suos, & conuocare ad insigniorem locum vicinos populos pro Confirmatione.*

4 *In Visitatione Monialium audiet eas ad cratem, non intra septa Monasterij.*

§. IX.

Index obseruandorum in Visitatione locorum.

1 DVæ sunt partes Visitationis locorum: Descriptio eorumdem prout sunt, & præsertim cum defectibus: Ordinatio pro tollendis defectibus.

2 In ipso actu Visitationis sola sufficit Descriptio. Circa finem Visitationis vniuscuiusque Ecclesiæ maturè fiant Ordinationes & Decreta ex Descriptione hausta, nisi accidat in aliquibus executio ipsa, *vt dicemus in proprio Indice* §. 10.

3 Descriptio consistit in duobus; an sit, & quale sit; iuxta Indices qui sequuntur.

Obseruet Episcopus, & Notarius describat, An sint, Qualia sint, quæ sequuntur.

4 DE SANCTISSIMA EVCHARISTIA.

Tabernaculum ligneũ:
Conopeum; & an plura:
Vestem interiorem:
Corporale stratum:
Pyxidem auro litam intus:
Velum:
Particulas:
Fragmenta:
Renouationem:
Clauem auratam:
Basim tabernaculi vacuã:
Lampadem ardentem:
Tabernaculum gestatorium pro Processione:
Pyxidem pro infirmis:
Bursam cum chordulis albã pro rurali Communione, vt à collo pendeat pyxis:
Vmbellam:
Laternam:
Intorticia:
Velum pro humeris longũ.

5 DE BAPTISTERIO.

Qualis Fons:
Conopeum:
Vmbella:
Cancelli:
Imago Sancti Ioannis Baptistæ Christum baptizantis:
Aqua:
Sacrarium vicinum:
Cochlear pro infundenda aqua:

Vas Oleorum sacrorum:
Sal:
Lintea ad tergenda capita.

6 DE OLEIS SACRIS.

Armarium in Ecclesia:
A latere Euangelij:
Cum inscriptione maiusculis litteris:
Ornatus exterior & interior:
Vas stanneum intra capsulam ex corio ambusto, vel ligneum:
Bombacium madidum oleo, & siccum superius:
Bursa violacea:
Ampullæ pro deferendis à Cathedrali Oleis:
Arcula & clauis, si mittatur qui ea deferat:
Renouatio:
Combustio veterum.

7 DE SEDIBVS CONFESSIONALIBVS.

Sedes in publico:
Lamina forata:
Velum spissum:
Imago pia:
Bulla cœnæ:
Casus Episcopo reseruati ibidem affixi.
An claudi queat ipsa sedes, ne läici sedeant.

8 DE SACRIS RELIQVIIS.

Armarium:
Vestis interior:
Thecæ propriæ:
Nomina Reliquiarum:
Approbatio:
Expositio:
Claues:
Officia Diuina:
Festa.

9 DE ALTARIBVS.

Altare maius:
Gradus ad illud:
Gradus in eo:
Ara lapidea:
Consecratio totius:
Tela cerata immobilis:
Fenestellæ nullæ:
Mappæ tres, vel vna duplicata:
Earum benedictio:
Crux:
Candelabra:
Icon:
Statuæ:
Tabella secretarum:
Tela stragula:
Mutatio mapparum:
Pallia varia:
Vmbella:
Suppedaneum:
Fenestra vrceorum:
Cancelli:
Cereostata:
Campanula:
Clauus pro bireto Sacerdotis:
Puluinaria:
Tabella vltimi Euangelij:

10

Dos Altaris:
Patronus:
Onera Missarum:
Titulus beneficij:
Festum:
An Officium:
Priuilegium Defunctorũ.

11 DE ECCLESIA IPSA.

Chorus:
Crux magna in medio alto loco cum Saluatore:
Sedes Episcopalis cum gradibus & vmbella:
Naues Ecclesiæ:
Parietes:
Imagines Sanctorum:
Pulpitum:
Fenestræ:
Sepulchra:
Sedes mulierum & populi:
Diuisio sexus:
Tectum:
Pauimentum:
Armaria:
Arculæ eleemosynarum.
Vasa aquæ benedictæ:
Porta:
Super eam imago:
Crux in culmine:
Cœmeterium:
Clausura:
Crux lignea:
Arbores nullæ:
Campanile:
Campanæ:
Earum benedictio:
Funes:
Scalæ:
Tectum:
Culmen:
Crux:
Pauimentum:
Ostium:
Claues:
Vsus earum:

11 An

12

An ad laicorum negoria:
Cõfeſſio ſub altari maiori:
Patronus:
An profana ſeruentur ibi:
Epitaphia in decora:
Sepultura pro Clero:
Pro pueris:
Eccleſiæ titulus:
Dedicatio:
Feſtum vtriuſque:
Officium quo ritu:
Alia Feſta propria:
Indulgentiæ:
Stationes:
Oratio 40. Horarum.

14 DE CHORO.

Sedes:
Legilia:
Antiphonaria:
Breuiaria:
Martyrologium:
Calendarium:
Pontificale:
Cæremoniale:
Directorium Chori:
Libri Proceſſionum.

14 DE SACRISTIA.

Armaria:
Arcæ:
Labrum ad lauãdas manus:
Manutergia:
Oratorium:
Tabellæ precum ante & poſt Miſſam:
Preces ad paramenta:
Miſſalia:
Calices:
Patenæ:
Purificatoria:
Corporalia & pallæ:
Vela:
Burſæ:
Cotyla Hoſtiarum:
Amictus:
Albæ:
Cingula:
Stolæ, manipuli & caſulæ quinque colorum:
Feſtiuæ:
Feriales:
Dalmaticæ:
Pluuialia:
Pallia:
Mappæ variæ:
Mappulæ ad manus tergendas:
Aliæ ad Communionis vſum:
Superpellicea:
Integumenta Miſſalium:
Signacula:
Puluinaria pro Miſſali:
Alia pro genibus:
Imagines deuotæ:
Tabellæ onerum, Feſtorum, Vigiliarum:
Vrceoli:
Peluiculæ:
Campanulæ:
Vaſa pro laicorum purificatione:
Supellex argentea:
Thuribulũ cum nauicula:
Crux proceſſionalis:
Vexilla:
Vas pro aqua cum aſpergillo:
Tabella Pacis:
Inſtrumentum conficiendarum Hoſtiarum & particularum:
Cribrum pro particulis:
Vaſa florum fictorum:
Vaſa ad lauãda corporalia:
Piſcina ſacra:
Candelabrum triangulare:
Candelabrum Cerei Paſchalis:
Feretrum:
Pannus mortuorum:
Legilia:
Libri:
Rituale nouum:
Miſſæ reiectæ, non approbatæ:
Calendarium:
Portæ:
Claues:
Pauimentum:
Feneſtræ tutæ:
Parietes:
Tectum:
Inuentarium prædictorum:
Subterraneus locus pro vino Miſſæ.

15 DE ÆDIBVS ECCLESIASTICIS.

Incolæ:
Cohabitatio ancillarum:
Facinoroſorum latibulum:
Reparatio:
Diſtantia ab Eccleſia.

16 DE ORATORIIS.

Vt ſuprà ab Eccleſia.
Adde
Vexilla:
Crucem proceſſionalem:
Cappas:
Baculos Priorum:
Libros precum:
Arculas eleemoſynarum:
Tabellam Indulgentiarum:
Aggregationis diploma:
Inuentaria bonorum:
Orationem 40. Horarum:

An Missæ solemnes:
Officium Diuinum maius.

17 DE HOSPITALIBVS ET LOCIS PIIS.

Porta:
Inscriptio:
Cellæ:
Distinctio sexus:
Tabellæ onerum:
Supellex:
Inuentarium:
Statuta:
Fundatio:
Priuilegia:
Indulgentiæ:
Oratio 40. Horarum:
Lecti:
Genus infirmorum:
Ministerium.

18 DE ORATORIIS VIARVM, SEV CAPELLVLIS.

Altaria nulla:
Imagines:
Clausura à bestiis:
Reparatio:

19 DE MONASTERIIS MONIALIVM.

Clausura:
Portæ:
Parietes:
Rotæ:
Fenestellæ Communionis & Confessionis:
Crates ferreæ duplices:
Collocutoria:
Fenestræ:
De Ecclesia vt suprà.

ANNOTATIONES.

1 *AN possint ostia frangi ab Episcopo visitante recusantium visitari quoad clausuram*, vide Fuscum de Visitat. lib.2. cap.19. *vbi ex professo tractat cum distinctionibus, & tandem concedit.*
2 *Impedientes quò minùs Episcopus suâ vtatur iurisdictione, excommunicantur in* Bulla Cœnæ Domini num.15.
3 *Inuocari potest brachium sæculare: quod si neget, excommunicari potest.* Cap.2. de maledicis, & cap.1. de Offic. Ordin.

§. X.

Index decernendorum in Visitatione locali & materiali.

PEritus Sacrorum Canonum Episcopus, Decretorum Synodalium, & communioris vsus Ecclesiæ Catholicæ, quædam statim decernet, & in ipso Visitationis actu exequetur; quædam maturiùs circa finem Visitationis locorum & personarum:
1 Nam decernet statim & singillatim ea quæ sequuntur:
2 Altarium demolitionem, vbi facienda est:
3 Ararum confractionem; veteris Chrismatis & Oleorum ambustionem:
4 Sepulchrorum amotionem, seu obstructionem, si loco vetito:
5 Amotionem bradellarum, sedilium & aliorum impedimentorum:
6 Item profanarum imaginum aut rerum:
7 Lacerationem corporalium, purificatoriorum & rerum indecentium sine remedio:
8 Profanationem calicum & patenarum; item Ecclesiarum; quæ fit vt infrà:
9 Clausionem portarum lateralium.
10 Lacerationem Missalium, Breuiariorum nimis indecentium:
11 Amotionem arborum à Cæmeterio & locis sacris:
12 Ramorum incisionem, qui nocent parietibus Ecclesiæ.

Ea verò, quæ maturiùs, & datâ opportunitate temporis, sunt executioni mandanda.

1 Altarium reconcinnatio, & bradellarum:
2 Vmbellæ constructio super altare:

3 Telaria altarium lignea:
4 Septa altarium:
5 Fenestella pro vrceolis:
6 Cruces, candelabra, & alia huiusmodi, assignato congruo spatio temporis iudicio Episcopi, & pœnâ pecuniariâ, aut aliâ ad arbitrium; non autem censuris, vel certè non latæ sententiæ, nisi ex maxima causa.

Alia denique sunt quæ reseruari debent, examinanda meliùs, adhibitis etiam in consultationem doctissimis viris, peractâ totâ Visitatione, ne diutiùs immorans Visitator loca plus iusto grauet.

ANNOTATIONES.

1 *E Prædictis aliqua fieri debent sumptibus Rectoris Ecclesiæ, aliqua populi ære vel vtriusque.*

2 *Regula est in Actis Ecclesiæ Mediolanensis, vt cùm Ecclesiæ redditus suppetunt commodè ad omnes expensas, non compellatur populus, nisi ad Cœmeterij impensam; præterquam vbi est consuetudo populo etiam alia præstandi: quæ retineatur.*

3 *Si verò non suppetunt fructus Ecclesiæ, præter victum Sacerdotis, totum, quod deest Parochiali Ecclesiæ ac ædibus Parochialibus in fabrica, supellectili sacra, vel Clerici sustentatione, curandum est impensâ populi.*

4 *Altarium minorum instauratio, ex Decreto sancti Caroli in Synodo Diœces. IV. præstanda est per eos, quibus ex fundatione aliove iure onus eiusmodi impositum est; si nulli ij sint, fiat eorumdem altarium censu, legatóve pro Missa facienda relicto; si minùs satis est, moneantur ij, qui ibidem habere ius sibi persuadent; si neque hi sint, detur iis qui sponte velint; vel ij præstent, quibus incumbit onus reliquæ Ecclesiæ; datoque certo termino amoueantur, & ad altare maius seu aliud transferantur. Hæc ibi.*

5 *Si partiendum est onus, assignentur Rectori potiùs quæ pertinent ad paramenta, mappas & reparationem altaris maioris; populo quæ ad fabricam.*

6 *Quæ attinent ad Sacram Eucharistiam dentur scholæ Corporis Christi, cum facultate, vt quæstuet ad hunc effectum.*

7 *In taxandis Capellani fructibus pro reparatione & ornatu, habeatur ratio, ne grauetur vltra id quod assignaretur mercenario implenti onera Capellani.*

8 *Vltimum remedium est supersedere à toto seruitio vel eius parte per aliquod tempus; & quod impenderetur, si à mercenario præstandum esset, assignetur pro impensa, data facultate Titulari, si inops esset, suscipiendi oneris in alio altari vel Ecclesia cum sua eleemosyna.*

9 *In iis quæ minutiora sunt, vt claues, corporalia, &c. non excusetur Rector vllo quouis inopiæ prætextu, quò minùs etiam negligente populo ab ipso præstentur.*

20 *De Ecclesiis profanandis & diruendis,* vide Concil. Trident. Sess. 21. cap. 7.

11 *Quæ Rector non potuit exequi morte præuentus, suppleat hæres.*

§. XI.

Index obseruandorum in Visitatione personarum.

1 IN VISITATIONE CANONICORVM.	Origo:	Statuta:
QVæ ad Collegium cõmuniter spectant:	Numerus Canonicorum:	Distinctio Præbendarum:
	Dignitates quot, & quæ:	Redditus:
	Habitus choralis:	Distributiones:

Seruitium

Seruitium:
Cantus:
Punctatores:
Theologalis:
Pœnitentiaria:
Doctoralis.
Officiales Capituli:
Conuentus Capitulares:
Sigillum:
Acta:
Onera:
Missæ solemnes:
Horæ Canonicæ:
Chori disciplina:
Conciones:
Anniuersaria:
Missarum numerus:
Officia propria:
Festa:
Archiuium:
Inuentaria bonorum mobilium, immobilium:
Mansionarij, seu Capellani:
Habitus:
Merces:
Seruitium:
Consuetudines Ecclesiæ:
Processiones:
Ritus:
Magister cæremoniarum:
Sacrista;
Clerici:
Musici:
Organista:
Alij:
Ratio redditŭum reddēda.

2

A singulis exquirenda, vt infrà de aliis Beneficiatis; & prætereà, an minor sit 22. annis; Vocalis ante Subdiaconatum an acceperit aliquid pro admissione noui Canonici.

3 IN VISITATIONE PAROCHORVM.

Vt de Beneficiatis infrà:
Et prætereà de indice: *de quo suprà §.5. à num. 19. vsque ad 34.*
Item interrogentur de residentia:
Missa frequenti:
Concione:
Festorum, Vigiliarum, Edictorum publicatione:
Doctrinâ Christianâ:
Vesperis:
Processionibus:
Festis propriis:
Consuetudinibus:
Conuentibus mẽstruis pro casibus conscientiæ:
Quot Parochias vnusquisque habet:
An ministros sufficientes:
An benedicat cineres, candelas, palmas.
In triduo maioris Hebdomadæ quid?
Hostia reseruata in calice tecto:
Fontis benedictio & Cerei Paschalis:
Litaniæ maiores & minores:
Quâ ratione:
Ritus in celebranda Missa solemni & priuata:
Benedictio domorum:
Repræsentationes piæ.

4

De Sacramentorum administratione:
Circa compatres in Baptismo:
Obstetrices paratas:
Cautionem in lecto pro infantibus:
An vltra tres dies differatur Baptismus:
An domi fiat.

5

De Pœnitentiæ Sacramento:
Ante diem, vel noctu, an mulieres:
An alienos:
Cum stola.

6

De Communione:
Puerorum instructio:
Apparatus:
Concursus pro Communione ægrotorum:
Frequentia.

7

De Extrema Vnctione:
An renes mulierum vngantur:
Manus Sacerdotum qualiter:
Visitatio infirmorum:
Commendatio animæ.

8

In matrimonio,
Sponsalibus,
An consensus separatim exquiratur.
Cohabitatio sponsorum ante matrimonium:

Abusus:
Ritualis vsus.
9
In aliis functionibus:
Concione Quadragesimali:
Victu, ædibus Concionatoris:
Mercede.
10
De funeribus:
Qui mos:
Abusus:
An altarium pallia adhibeantur:
An Viduæ Missas audiant.
11
Examen fieri potest de Theoria Sacramentorum iudicio Episcopi:
Qui libri pro doctrina:
A laicis de Parochi moribus.
12 IN VISITATIONE BENEFICIATORVM.
Nomen:
Cognomen:
Patria:
Ætas:
Beneficij titulus:
Pluralitas beneficiorum:
Pensiones actiuæ:
Passiuæ:
A quo collatio:
Quando:
Professio fidei:
Reditus:
Onera:
Satisfactio:
Officium Diuinum:
Prædia:
Fines descripti:
Arbores cæsæ:
Alienatio:
Locatio:
An consanguineis:

Inuentarium,
Bullæ ostendantur:
Pacta simoniaca:
Facultas celebrandi:
Ministrandi Sacramenta:
Renuntiatio beneficij:
Publicatio:
Permutatio:
Vnio.
13 IN VISITATIONE CVIVSCVMQVE DE CLERO.
Nomen:
Cognomen:
Patria:
Ætas:
Patrimonium:
Seruitium Ecclesiæ:
Ordo:
Habitus,
Tonsura:
Barba:
Annulus:
Capilli:
Caligæ:
Collaria:
Negotiatio:
Venatio:
Arma:
Spectacula:
Laruæ:
Docere puellas:
Seruitium laicorum:
Si exterus, Dimissoriæ litteræ:
Confessio frequens:
Missa, seu Communio:
Cantus Gregorianus:
Musicus:
Studia litterarum:
Habitatio:
Officium Diuinum siue paruum B. Virginis.
14 IN SEMINARIO.
Statuta:

Mores:
Magistri:
Rectores:
Administratores:
Reditus:
Numerus.
15 IN VISITATIONE MONIALIVM.
Statuta:
Obedientia:
Paupertas:
Castitas:
Clausura:
Circuitus virorum intra septa;
Sacramentorum frequentia:
Chori disciplina:
Silentium in Choro, Dormitorio, & Refectorio:
Oratio mentalis:
Ieiunia:
Flagella:
Officia, & labores communes:
Lectio ad mensam:
Comites in locutorio:
Laici sine licentia:
Crates apertæ in Quadragesima & Aduentu:
Electio Officialium:
Largitio munerum:
Victus communis:
Epistolæ:
Redditus:
Onera:
Satisfactio:
Capitulum culparum,
Negotiorum:
Rationes dati & accepti.
Hæc in communi.
16
Examinatur vnaquæque de nomine,

Cognomine,
Patria,
Professione,
Ætate in Moasterio,
Dote allata,
Renuntiatione:
Choralis, an conuersa sit:
Officium Diuinum; vel quod eius loco:
Munus & officium:
Cella separata:
Exercitia Monasterij communia:
Annuli:
Comæ:
Chirothecæ:
Canes:
Aues:
Speculum:
Instrumenta musica:
Crepidæ sæculares.

17

De Prælata,
Officialium moribus,
Magistra Nouitiarum,
Vicaria,
A Secretis,
Sacristiæ Præfecta,
Ianitrice,
Oeconoma,
Auditricibus,
Rotariis,
Officialibus minoribus,
Et præsertim super prædictis num. 15.
Item de Confessario ordinario & extraordinariis.

18 IN VISITATIONE ADMINISTRATORVM PIORVM LOCORVM ET CONFRATRIARVM.

Inspiciantur libri rationum,
Expensarum,
Locationum,
Contractuum:
An comessationes fiant:
An Officiales sint debitores:
Qui alij debeant:
Legata nondum soluta:
Superflui sumptus:
Iuramentum Officialium:
Salaria ministrorum:
Quæstores:
An cum campanula, seu tabella;
An artificio precum indecoro:
Conuentio cum Quæstuariis.

19

Eadem obseruentur in Montibus pietatis; præsertim vsuræ suspicio arceatur.

20 IN VISITATIONE OFFICIALIVM CVRIÆ.

Taxæ:
Scripturæ:
Pœnæ:
Depositarij fides & cautela:
Munera iudicum:
Nimia mora causarum:
Visitatio carcerum:
Victus:
Expensæ:
Custodia:
Notariorum fides:
Vicarij professio fidei:
Acceptio personarum.

21 IN VISITATIONE ALIORVM LAICORVM.

Ludimagistrorum mores:
Fidei professio:
Medicorum accessus vltra tres dies ad inconfessos:
Bibliopolarum indices librorum:
Examen aliorum fit iuxta Indicem §. 5. n. 31. 32. arbitrio Episcopi:
Tripudia diebus Festis:
Nundinæ:
Comœdiæ turpes:
Legata non soluta:
Quæstuariorum abusus:
Vagorum & peregrinorum mores:
Notariorum fori laicalis imperitia:
Meretricum nimia licentia:
Cauponum publica vitia:
Viduarum & pauperum necessitates.

22 IN GYMNASIIS PVBLICIS.

Statuta:
Mores:
Professio fidei à Doctoribus; quæ curanda est ab Episcopis. *Ex Sacr. Congreg. Conc. Sess. 25. cap. 2.*
Item in docentibus Grammaticam Arithmeticam. *Ex eadem ibidem.*
Philosophia falsa impugnanda. *Ex Conc. Lateranen.*
Lectio Sacræ Scripturæ. *Ex Concil. Trident. Sess. 5. cap. 1.*

23 IN VISITATIONE PIARVM FEMINARVM.

Fundatio:
Leges:
Habitus:
Conuictus:
Sacramenta:
Pia exercitia:

Redditus:
Clausura:
Numerus:
Regimen.
24 DE REGVLARIBVS.
In domibus etiam Regularium renuntiatio bonorum, reclamatio de nullitate professionis, delicta extra claustra, Prædicatio verbi Dei, publicatio censurarum, præcedentiæ lites, lectio Sacræ Scripturæ, ad Episcopum spectant. *Sess. 25. cap. 16. cap. 4. 14. 19. cap. 12. 13. Sess. 5. cap. 1. & vlt.*

§. XII.

Index decernendorum in Visitatione personali.

1 DE scriptione personarum factâ cum defectuum cuiusque mentione, ad Decreta venitur.

2 Quædam fiunt verbo, vel secretò, vel publicè, vt cæteri timorem habeant, iudicio Episcopi: cauendum tamen est, ne diminuatur auctoritas Parochi, vel Prælatæ Monialium; nisi grauius delictum aliter suadeat: in dubio ij defendantur ab Episcopo.

3 Quædam, quæ sunt communia pluribus, si grauiora sint, scripto decernantur, cum obligatione, vt tegantur sæpiùs, audientibus iis de quibus agitur.

4 Quædam grauissima, quæ probatione egent, accusatore non probante, ne publicentur; testibus autem nolentibus deponere in scriptis, secretò fiat correctio.

5 Quædam ritè probata puniantur, prout iuris est; præsertim contra non Residentes.

6 Nam initio seueritatem, in progressu diligentiam, in fine iustitiam adhibere debet Visitator. Parciùs tamen Decretis agat, ne nimis multa vilescant.

7 In titulis beneficiorum illegitimis si quos repererit, vtatur dilatione ad breue tempus, vt Ecclesiæ quàm primùm consulatur, nedum beneficiato fortasse excusando.

§. XIII.

Index & ordo describendæ totius Visitationis à Notario.

1 IN actu Visitationis scribat celeriter in foliis eo distinctiori modo quo potest; & nihil omittat, præsertim Decretorum, quæ cursim quandoque fiunt à Visitatore.

2 Relaturus deinde in librum, eum diuidat in duas partes cum his titulis, Visitatio ciuitatis, Visitatio Diœcesis.

3 Subdiuidat quamlibet partem in quinque partes: in prima describatur Visitatio localis, in secunda Visitatio personalis; in tertia Decreta omnia; in quarta Rationes dati & accepti, cum redditibus locorum piorum & Confratriarum; in vltima Acta iudicialia scribantur contra delinquentes, seu debitores locorum piorum.

4 In Visitatione locali scribatur accessus Visitatoris, quo die, mense & anno, quibus comitibus, quomodo receptus, quæ singillatim egerit vsque ad Visitationem ipsam locorum: quæ describetur ordine quo facta est iuxta Indicem §. 8.

5 Si quæ decreuerit, & executus fuerit Visitator, ex iis, quæ in Indice §. 10. statim ibidem notet; si non executioni mandatum fuerit, referatur in tertiam partem.

6 Visitatio personalis eodem ordine quo in Indice 1. 11. describatur.

7 In tertia parte scribantur Decreta localia & personalia, ordine locorum seruato in Visitatione locali, addito spatio temporis & pœnâ.

8 In quarta parte reseruetur omnis ratio reddita administrationum locorum piorum ordine quo suprà.

9 Vltima pars continebit Acta iudicialia, citationes, monitoria, sequestra, examinationes testium & actus iudiciales, siue ciuiles siue criminales Visitationis.

10 Exemplo Decretorum cuique loco vsitato relicto, mandabitur Rectori, vt prætereà eadem Decreta scribat in libro ad hoc deputato, ne folia pereant: quod accidere facilè potest.

11 Deberent etiam in libello separato, seu in fine cuiusque loci Visitationis localis, procurationes notari ad posterorum informationem.

12 Demum ea etiam notari, quæ ad Sacramentum Confirmationis, benedictionis & rerum consecrationes spectant, eo loci quo peracta sunt in eadem Visitatione locali.

13 Notarius diligentior in fine Visitationis ciuitatis seu Diœcesis repræsentabit statum ciuitatis seu Diœcesis distinctè ad eam formam, quam nos præscripsimus in *Praxi celebrandæ Synodi Part.* 3. *cap. vlt.*

14 Fidelem & sinceram totius Visitationis seriem & Acta ne patiatur Notarius desiderari: libris enim Visitationum plena fides præstatur, vt probat *Villagut. loco supra cit. num.* 34.

§. XIV.

Index eorum quæ adduntur & omittuntur Visitatore inferiore visitante.

1 DAntur litteræ patentes ad Episcopo cum ea facultate, quæ eidem videbitur opportuna: exemplum dabitur infrà.

2 Leguntur hæ patentes litteræ in vnoquoque loco ante actum Visitationis.

3 Omittuntur ea quæ ad Pontificalem spectant dignitatem.

4 Stolâ supra cottam indutus facit absolutionem defunctorum, visitat Sanctissimam Eucharistiam, Olea Sacra, Reliquias & Baptisterium.

5 Cætera vt suprà.

6 Visitationi finem imponet vt infrà.

§. XV.

Index agendorum in fine Visitationis.

1 DAntur Rectoribus locorum singulorum propria Decreta à Notario subscripta; publicanda ab iisdem Rectoribus, etiam aliis ad quos pertinent.

2 Approbantur rationes administrationum redditæ, (si benè fuerint redditæ, cum subscriptione Visitatoris, vel Deputatorum ab eo, vel Notarij: fiunt præcepta, vt soluant ij qui debent intra certum terminum, sub pœnis dupli, & aliis.

3 Causæ criminales si longiores sunt, reseruentur foro Vicarij Generalis.

4 Eodem modo ciuiles, si finiri non queant intra dies Visitationis.

5 Vicariis Foraneis mandari potest, vt sibi describant in libello proprio Decreta omnia, quæ singillatim Clero sui Vicariatus relicta sunt, vt procurent executionem.

6 Distribuantur pia munera, libri spirituales, de quibus in Indice §. 4. numero 11. & 12.

7 Et recognoscatur ratio sumptuum pro victu factorum in Visitatione loci.

8 In Ecclesia stans Episcopus ante altare in cornu Epistolæ dicit Psalm. De profundis, Preces & Orationem pro Defunctis, vt in Pontificali, in fine Visitationis, & vadit.

ANNOTATIONES.

1 *QVid erit agendum, si fiat appellatio à Decretis Visitationis; aut si allegetur suspectus Episcopus.*

2 *Respondeo Primò, non posse vti suspectum recusari, nec vllâ allegatione suspicionis impediri, quò minùs pœnâ extraordinariâ, quæ morum correctionem & emendationem respiciat visitatos afficere possit.* Sunt eadem verba S Congr. Conc. Trid. in Sess. 7. cap. 8.

3 *Neque per appellationem impediri, vel suspendi.* Eadem S. Cong. Sess. 24. c. 10.

4 *Respondeo Secundò: Si compilato processu, formato iudicio, seruatis, seruandis prout iuris est, procedat Episcopus visitans, admittitur appellatio post diffinitiuam; ita tamen, vt non suspendat executionem.* Eadem S. Congreg. c. 10.

5 *Et licet agat tanquam Sedis Apostolicæ Delegatus, declinare tamen non potest iurisdictionem Metropolitani in casibus illis, in quibus ante Concilium hic tanquam Ordinarius poterat vti eodem iure, eadémque potestate.* Eadem ibidem.

6 *Danda ergo erit copia actorum iuxta* Trid. Sess. 13. c. 3. & Sess. 24. c. 20.

FORMVLA EDICTI PRO VISITATIONE GENERALI ex Actis Ecclesiæ Nouariensis sub Carolo à Basilica Petri Episcopo, & Ordinis nostri aliàs Præposito Generali.

SIamo per visitare piacendo à Dio le Chiese & Terre di coteste parti con gli Oratorij, luoghi pij, Confraternità, & ogni altra cosa, che à noi tocchi, à fine di prouedere tuto ciò che bisogna intorno al culto di Dio, alla cura delle anime, alla vita de' Chierici, & al buono stato delle cose.

Essortiamo adunque con ogni affetto tutte le persone à fare oratione calda al Signore, che si degni darci ogni aiuto opportuno, perche questa nostra attione riesca conforme al maggior seruigio di sua Diuina Maestà: la quale attione si contenteranno accompagnare fino al fine con la detta oratione; & con la presenza loro ancora quanto si possa.

A tale effetto ordiniamo, che si faccia oratione publica auanti il Santissimo Sacramento, & qualche Processione prima del nostro arriuo.

Et accioche la visita sia più gioueuole à tutti, gl inuitiamo à confessarsi, & communicarsi all' hora; il che facendo, & pregando non solo per il bene di questa visita, ma anche per tutta la Chiesa .... & vniuersale, conseguiranno l' INDVLGENZA EPISCOPALE, à tal fine mandaremo Confessori inanzi con autorità di tutti casi a Noi reseruati.

Inuitiamo tutti quelli, che non hanno riceuuto il Santo Sacramento della Confermatione à prepararsi per esso, conforme à gli auuertimenti, che per ciò sono stati ordinati.

Commandiamo à tutti gli Ecclesiastici, beneficiati, & non beneficiari, che si trouino pronti alle loro Chiese con le carte de gli loro Ordini, è beneficij, & altri instromenti ad essi appartenenti, con le fundationi de' titoli, & nota de gl' oblighi di qualunque, inuentarij de beni, è suppellettile Ecclesiastica, & delle sacre Reliquie: Indice de' libri, che tengono tanto per vso proprio, quanto della Chiesa:

Nota delle Indulgenze delle Chiese; Facoltà di celebrare; Fedi della Confessione e Communione a' tempi debiti; del seruigio fatto alla Chiesa assegnata, e dell' habito decente vsato per l'adietro.

Commandiamo alli Rettori delle Chiese, che ci apparecchino nota da presentarci subito di tutte le Chiese & Oratorij, ancora de secolari, & ancora campestri delle sue Parochie, e così di tutti i Chierici, de' luoghi pij e Confraternità; delle Feste, solennità, Processioni, e riti publici e particolari; nota delle superstitioni, e d'ogni abuso e corrutela publica: de' peccatori publici, come vsurarij, concubinarij, bestemmiatori, malefici: e di quelli che non si sono confessati alla Pasqua prossima: e ci auisino, se ci fosse alcuno interdetto ò scommunicato: ò se alcun marito stesse separato dalla moglie, ò all'incontro: e se nelle Parochie sue è alcun romito.

Che ciascuno auisi in tempo, & apparechi, se ci sono calici, corporali, campane, tabernacoli, vasi imagini, vestimenti, & altri paramenti Ecclesiastici di consacrare e benedire, ancorche già fosse vsati.

Et gl' Officiali e Cappellani de' luoghi pij, Fabriche e Confraternità, che siano pronti con le loro fondationi, institutioni, aggregationi, regole, licenze, Indulgenze, Reliquie, obblighi di Messe, Officij Diuini, anniuersarij, hospitalità, limosine, ò altre opere pie, e con li conti dell'entrate, limosine, è maneggio loro.

A tutti vniuersalmente commandiamo sotto pene ad arbitrio nostro, che sapendo in detta Parochia alcuno per sue parole, ò fatti sospetto di heresia, ò di essere fautore di heretici, ò che habbia libri, ò scritti prohibiti, non manchi di venirlo à denonciare à Noi, ouero à nostri Visitatori.

Commandiamo ancora à tutti Ecclesiastici è laici, che sapendo peccatori, abusi & corrutele publiche, come di sopra, vengano à notificarlo à Noi ò nostri Visitatori.

E specialmente à chi sapesse alcuna persona essercitare maleficij, fattucchierie, ò incantesmi.

Et ancora à chi sapesse alcuni oblighi de Messe, Officij Diuini, limosine, & altre opere pie tenersi occulti, ò non essere essequiti da chi si voglia; ò siano tali oblighi fondati in vltima volontà, ouero in institutione de' beneficij, ouero in antica consuetudine, ò pure in altro modo.

Tutti poi essortiamo, & preghiamo quanto caldamente possiamo nel Signore, che sapendo la ruina, ouero il pericolo di qualche anima, ò altri mali in disseruigio di Dio, ancora secreti, alli quali Noi possiamo prouedere, vogliano per officio di carità facerlo sapere. Dat.

Litteræ Pastorales pro Visitatione.

CHi annuncia la visita, dilettissimi in Christo figliuoli, arreca nuoua di cosa amoreuole, di cosa di giouamento, e di salute; il che come si conosca in tutte l'altre visite, ch'hanno luogo frà gl'huomini; in quelle, che fanno i Vescoui molto più chiaramente si cõprende. Si visitano i congiunti di sangue, & gl'amici frà loro, per apportarsi consolatione e giouamẽto l'vno all'altro: visitano i Signori mõdani le loro città e fortezze, per prouedere alla sicurezza del paese, & alla quiete de' suoi vassalli: visitano i Medici gl'infermi per arrecare loro sanità: gl'agricoltori

le sue, vigne, & i suoi campi, e preche leuate le spine e le male herbe, con la buona coltura possano produrre frutti abbondanti: quelli finalmente, che tengono in varie parti i suoi greggi, vanno à vederli, se sono ben curati e gouernati, perche si conseruano, e rendano buon frutto. La visita Episcopale possiamo dire che comprenda in se tutti questi officij di visita: percioche và il Vescouo à visitare le sue Chiese e Parochie, e le anime alla sua cura commesse, per consolare i suoi figliuoli come padre, & apportar loro ogni giouamento che possa: và per apportar la sanità dell'anima a quelli, giacciono infermi per vitij, peccati, discordie & altre grauezze di conscientia: và à vedere, come le frotezze spirituali di Dio, che sono le Chiese, i sacri ministri & i popoli fedeli, sono ben munite conrra g'linsidiatori e nemici del viuere Christiano, e della santa fede Catholica: và à vedere come sia ben coltiuata la terra dell'anime da' Sacerdoti, se si lasciano venire le spine de' mal viuenti è scandolosi; se con buoni essempi di vita, con sante monitioni, & officij paterni, con seminare la parola di Dio, con assidua cura e fatica se ne procura, e si redda il frutto conueniente: va come Pastore, che propriamente è detto dallo Spirito Santo, procurando il bene e la salute de' suoi greggi: vedendo, se sono pasciuti del cibo Sacratissimo del Corpo del Signore, & del cibo della parola di Dio à' tempi debiti: porta seco molti aiuti per cauargli da' legami de' peccati, e mettergli nella via della salute. Gli pasce egli stesso di quei santissimi è diuini cibi: gli consola, e conferma con li doni dello Spirito Santo: và per mettere le proprie mani, e faticare in tutto quello, che sia di besogno per bene nelle sue anime. Ma, che vi portiamo noi essempi delle visite humane? Le gratie, i fauori i gouerni g'laiuti, e riforme salutari, che Iddio suol fare al genere humano in varij tempi, sono chiamate visite dello Spirito Santo. La stessa felicima e santissima venuta del Figliuolo di Dio al modo per liberar lo dal demonio e dal peccato, si chiama visita, *Visitauit nos Oriens ex alto.* Egli è vero, dilettissime anime mie, che, se la visita dee essere à tutti gioueuole, bisogna, che ad alcuni i quali non vanno per buona via, tal volta paia vn poco graue, ò dura; mentre che perseguitando i vitij, correggendo i peccati, spingendo i negligenti, raffrenando i sensuali, anche alle volte con vn poco di forza, pare che leui altrui suoi commodi, & i suoi diffetti, tutto però vienne dalla medesima carità. Così è padre il padre, quando castiga per suo bene il figliuolo, come quando gli fà carezze. I castighi & i flagelli di Dio, il quale però è sempre fonte di misericordia, si chiamano dalla Scritura in molti luoghi per nome di Visite, *Visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum*; & aggionge, *Misericordiam autem meam non dispergam ab eo.* Così conuiene ancora a' Pastori dell anime di visitare alcuno con la verga, che perciò Iddio l'ha data loro à portare, & è tuttauia afferto d'amore, e di carità. Che maggior carità, ch'adoperar la verga con quel concubinario, che per mala & inuecchiata consuetudine se ne stà nelle mani del demonio? Così contra il bestemmiatore, contra gl'vsurpatori delle cose sacre, contra i violatori delle Feste, e de' luoghi sacri, & altri peccatori: i quali non s'inducono à lasciare i peccati con le monitioni sole, per l'habito lungo ch'hanno fatto in essi, e se non si molestassero in varij modi, se bene anche molte volte con suo sdegno & ira: se ne portterebbono fino alla morte, anzi à l'inferno, il suo peccato: guai à quelli, che peccando non sono in questo modo visitati; perciò dice Iddio minacciando per vn

Profeta,

Profeta, e mostrando l'ira sua grauissima contra vn popolo; *Non visitabo super filias vestras cùm fuerint fornicatæ, & super vxores vestras cùm fuerint adulteratæ.*

Noi adunque per Diuina volontà chiamati alla cura di questi rationali e Christiani greggi, mentre vi annunciamo la visita nostra Pastorale, altra nuoua non vi portiamo che d'amore, e di carità, di gioamento, e di salute. Veniamo noi desiderosi e sitibundi del vostro bene: veniamo disposti ad ogni fatica per vostra salute: portiamo con noi tutte le benedittioni che possiamo, perche le godiate, benedittione all'anime, benedittione a' corpi, benedittione alle campagne, C à tutte le cose vostre. V'inuitiamo da lungi, e da presso à lasciare i peccati, à prendere e godere la gratia de' Santi Sacramenti; à fare opere meritorie nel culto di Dio; à valerui della nostra autorità, per liberare e soleuare lanime vostre d'a legami, d'a pesi, che sostengono, e per consolarle in Christo: meniamo idonei Sacerdoti con noi, vi apportiamo Indulgenza, veniano ad offerire il Santissimo Sacrificio per voi, à procurare la liberatione dell'anime de' vostri defonti, che sono in Purgatorio; veniamo come ministri di Dio à dispensare in voi i sacri misterij, la gratia dello Spirito Sancto & i suoi santissimi doni. A voi conuiene saperui preualere dell'occasione, e conoscere il tempo della vostra visita, perche non vi dica il Saluatore comme vna volta disse minacciando à Gierusalemme, che non haueua conosciuto il tempo della sua visita; *Eò quòd non cognoueris tempus visitationis tuæ.* Non pensare, anime care, che questa sia voce, ne inuito mio; ma pensate, che sia del Saluatore stresso per mezzo di me suo indegno seruo: non pensate, che venga il Vescouo à voi, ma il Saluatore stresso, il quale ha detto, che chi riceue i suoi serui, riceue lui stesso, e chi da loro orecchia, la dà à lui stesso, & hà disposto, ch'i Vescoui in particolare siano a' popoli fedeli in luogo d'esso Dio.

Perciò figliuoli dilettissimi, se alcuno di voi per l'adietro è stato in peccato di carne in adulterio, in concubinato, in fornicatione; hora facia ogni cosa per leuarsene: se ha commesso vsura, e fatto contratti illeciti, emendi il tutto, e restituisca; se han ritenuto quello, ch'è del prossimo ouero della Chiesa, lo renda: e faccialo anco per questo, che non gli consumi il restante del suo hauere: se ha lasciato d'essequir i legati pij, obblighi di Messa; Officij, limosine lasciate da' suoi maggiori, non sopporti più oltre nell'amina sua carico tale: non sottogiaccia à tanto pericolo: & se ha vero bisogno di termine ricorra da noi: ricordandosi delle pene e censure poste contra transgressori: se ha tenuto nell'animo odij e rancori, gli deponga, e si reconcilij col suo prossimo. Se alcuno s'è priuato da se stesso al tempo debito del cibo Sanctissimo del Corpo del Signore, hota almeno con la douuta penitenza si disponga à riceuerlo. Si come noi, figliuoli dilettissimi, con tutto l'affetto vi apportiamo tutte la benedittioni, che possiamo: così disponere voi gl'animi vostri à riceuere con tuto l'animo & affetto filiale: ricorrete a' Santi Sacramenti, ricorrete a' Confessori: ricorrete all'autorità Episcopale, chi n'ha bisogno, per liberare, per acquetare, e per consolare l'anime vostre. Venga ciascuno à riceuere da noi la Santissima Eucharestia, cibo dell'anima anzi l'anima dell'anima nostra, e fonte di gratia, e verace consolatione spirituale. Venga à reciuere l'amoreuolissia gratia dell'Indulgenza: riceua i paterni ricordi,

ricordi, che gli porgiamo, del santo Euangelio, & della dottrina di Christo; riceua con vera dispositione il Sacramento della Confermatione, chi non l'ha receuuto, per confermare & ingagliardire l'anima sua contra le cose contrarie alla sua salute. Vagliasi ciascuno del tempo della sua visita; accioche tutti ne riportino conforto spirituale e salute, e noi quella consolatione in Giesu Christo, la quale ci rendera facili, e gustosi tutti quei pochi incommodi, che portiamo per visitare le vostre amie: e la quale sopra ogni nostro commodo e gusto desideriamo in questa vita. Et per fine di tutto cuore vi benediciamo.

Formula litterarum patentium Episcopi pro Visitatore inferiore.

Dilecto nobis in Christo N. salutem in Domino. Vt executioni earum rerum, quæ à Conciliis huius Prouinciæ ac Diœcesis & à nobis decreta sunt, consulamus, te Visitatorem in tota Diœcesi constituimus cum facultate mandandi quod opus fuerit pro eiusmodi executione, etiam pœnis & censuris adhibitis, informationes assumendi de negligentiis & delictis quæ compereris, ac inobedientes puniendi pœnitentiis, mulctis pecuniariis, adhibitis ad vsum pium arbitrio nostro applicandis; ita tamen vt si quæ grauiora inciderint, Nobis aut Vicario nostro Generali reserues, omnia autem in acta redigas prout opus fuerit, & ad Nos quamprimùm referas. Concedimus quoque, vt ad S. Sacramenta admittere possis, qui pro Paschate non fuerint admissi, si iusta causa admittendi visa tibi fuerit, & à nobis aut Vicario contra mandatum non fuerit; facultatem item absoluendi ab omnibus casibus reseruatis, & delegandi aliis, singillatim tamen: qua in re considera quemadmodum te geres, præsertim casibus grauioribus & scandalosis, & vbi restitutio requiratur: quam auctoritatem etiam in Vicarios Foraneos exercere possis: Mandantes omnibus Vicariis, Parochis, aliisque ad quos pertinet, vt te tamquam Visitatorem nostrum recipiant, & procurationes sumptúsque debitos præbeant prout opus fuerit. Hæ verò valeant ad ..... Dat.

ANTIPHONAE ET PRECES IN VISITATIONE recitandæ ex Pontificali Romano.

Ad recipiendum Episcopum solemniter à Clero in Visitatione.

Osculatâ Cruce ab Episcopo genuflexo super tapete & puluino, & quam ei offeret Rector Ecclesiæ indutus pluuiali albo suprà superpelliceum, cantatur Antiphona,

Sacerdos & Pontifex, & virtutum opifex, pastor bone in populo, sic placuisti Domino.

Si via longior est, adduntur Cantica & Hymni ex Pontificali; nimirum Benedictus Dominus Deus Israël, &c. Te Deum, Veni creator, Aue Maris stalla, *& Hym. de Patrono loci.*

Tum offertur Episcopo ab eodem Rectore aspersorium aqua benedictæ, quâ primò seipsum, deinde alios aspergit.

Reddito aspersorio, offertur eidem nauicula, de qua imponit incensum in thuribulum cum benedictione, ministrante nauiculam eodem Rectore: à quo & incensatur triplici ductu.

Pars Secunda. D *Accedit*

Accedit Episcopus ad altare maius, vbi orat, & Rector Ecclesiæ stans in cornu Epistolæ altaris versus Episcopũ dicit:

℣. Protector noster aspice Deus.

℞. Respice in faciem Christi.

℣. Saluum fac seruum tuum.

℞. Deus meus sperantem in te.

℣. Mitte ei Domine auxilium de Sancto.

℞. Et de Sion tuere eum.

℣. Nihil proficiat inimicus in eo.

℞. Et filius iniquitatis non apponat nocere ei.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℞. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.

℞. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus humilium visitator, qui eos paternâ dilectione consolaris, prætende societati nostræ gratiam tuam; vt per eos, in quibus habitas, tuum in nobis sentiamus aduentum. Per Christum Dominum nostrum. ℞. Amen.

Ascendit Episcopus ad altare, quo osculato in medio, solemniter populum benedicit.

Preces pro absolutione Defunctorum faciendæ in Visitatione Episcopi.

V*Isitator incipit Antiphonam*, Si iniquitates.

Deinde cum Clero dicit Psalmum, De profundis. *in fine*, Requiem æternam.

Tum dicit totam Antiphonam, Si iniquitates obseruaueris Domine, Domine quis sustinebit?

Kyrie eleïson. Christe eleïson. Kyrie eleïson.

Pater noster. *quod secretè completur.*

Interim aspergit ter ante se aqua benedicta; & imposito incenso in thuribulum cum benedictione ter incensat eodem modo.

℣. *Quo facto dicit*, Et ne nos inducas in tentationem.

℞. Sed libera nos à malo.

℣. In memoria æterna erunt iusti.

℞. Ab auditione mala non timebunt.

℣. A porta inferi.

℞. Erue Domine animas eorum.

℣. Requiescant in pace. ℞. Amen.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℞. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum.

℞. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui inter Apostolicos Sacerdotes famulos tuos Pontificali fecisti dignitate vigere; præsta quæsumus, vt eorum quoque perpetuo aggregentur consortio. Per Christum Dominum nostrum. ℞. Amen.

Prædicta dicuntur tantùm visitante Episcopo; quæ sequuntur communia sunt Episcopo & visitatoribus inferioribus.

C*Antatur Responsorium*, Qui Lazarum resuscitasti à monumento fœtidum, * Tu eis Domine dona Requiem, & locum indulgentiæ. ℣. Qui venturus es iudicare viuos & mortuos, & sæculum per ignem. Tu eis, &c.

Et præcedente cruce cum Acolythis, & candelabris accensis, aqua benedicta & incenso, proceditur ad Cœmeterium, seu circa sepulchra Ecclesiæ, dicendo Antiphonam & Psalmum vt suprà, & in medio Cœmeterij seu Ecclesiæ cantatur Responsorium:

Libera me Domine de morte æterna in die illa tremenda, * Quando cæli mouendi sunt & terra; * Dum veneris iudicare sæculum per ignem. ℣. Tremens factus sũ ego, & timeo, dum discussio venerit atque ventura ira. * Quando. ℣. Dies illa, dies iræ, calamitatis & miseriæ, dies magna & amara valdè. * Dum veneris. ℣. Requiem æternam dona eis Domine: & lux perpetua luceat eis. Libera me Domine de morte æterna in die illa tremenda. Kyrie eleïson.

ſon. Chriſte eleïſon. Kyrie eleïſon. *Interim imponitur incenſum in thuribulum.*

Pater noſter. *Aſpergit & incenſat Viſitator de more: & poſteà dicit*, Et ne nos inducas in tentationem.

℟. Sed libera nos à malo.

℣. In memoria æterna erit iuſtus.

℟. Ab auditione mala non timebit.

℣. A porta inferi.

℟. Erue Domine animas eorum.

℣. Requieſcant in pace. ℟. Amen.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiſcum.

℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui inter Apoſtolicos ſacerdotes famulos tuos Pontificali, ſeu ſacerdotali, feciſti dignitate vigere; præſta quæſumus, vt eorum quoque perpetuo aggregentur conſortio.

DEus veniæ largitor, & humanæ ſalutis amator, quæſumus clementiam tuam; vt noſtræ Congregationis fratres, propinquos & benefactores, qui ex hoc ſæculo tranſierunt, beatâ Mariâ ſemper Virgine intercedente cum omnibus Sanctis tuis, ad perpetuæ beatitudinis conſortium peruenire concedas.

DEus, cuius miſeratione animæ fidelium requieſcunt, famulis & famulabus tuis, & omnibus hîc & vbique in Chriſto quieſcentibus da propitius veniã peccatorum; vt à cunctis reatibus abſoluti, tecum ſine fine lætentur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

℣. Requiem æternam dona eis Domine.

℟. Et lux perpetua luceat eis.

Duo Cantores dicunt.

℣. Requieſcant in pace.

℟. Amen.

Et producto, ſigno Crucis ab omni parte ſuper Cœmeterium, reditur ad Eccleſiam, dicente Clero ſine nota totum Pſalmum Miſerere, *cum* Requiem æternam *in fine.*

Ante altare maius dicit Viſitatior in medio ſtans: Kyrie eleïſon. Chriſte eleïſon. Kyrie eleïſon. Pater noſter.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.

℟. Sed libera nos à malo.

℣. A porta inferi.

℟. Erue Domine animas eorum.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiſcum.

℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

ABſolue, quæſumus Domine, animas famulorum famularúmque tuarum ab omni vinculo delictorum; vt inter Sãctos & electos tuos reſuſcitati reſpirent. Per Chriſtum Dominum noſtrũ. ℟. Amen.

Et proſequitur Viſitationem Sanctiſſimi Sacramenti, &c.

Forma Decretorum in fine Viſitationis locorum.

NOs N.N. Eccleſiarum S.N. Viſitantes mandamus vt infrà:

Quòd Tabernaculum Sanctiſſimæ Euchariſtiæ veſtiatur intus ſerico panno: Quòd, &c.

Supradicta fiant intra ſpatium menſium duorum, vel ſex, &c. ſub pœna, &c.

Ita pronuntiamus & declaramus Nos N. N. Dat. die, &c. Gratis etiam quoad ſcripturam, N. Notarius.

Formula Decretorum in fine Viſitationis perſonarum.

NOs N. N. viſitato Clero loci N. decreuimus vt infrà:

Quòd N. N. ob eius notabilem ignorantiam abſtineat ab altaris ſacrificio, donec inſtruatur.

D 2 Quòd

Quòd N. N. qui duo habet beneficia ſub eodem tecto in Eccleſia S. N. infra duos menſes peremptoriè à die publicationis huius Decreti debeat obtinuiſſe diſpenſationem à ſancta Sede Apoſtolica, & præſentaſſe in Curia Epiſcopali: alias, elapſo dicto termino, poſſint dicta beneficia aliis conferri, & ſic de aliis: ſubſcribat Viſitator & Notarius, qui adhibitis duobus teſtibus vnicuique prædictorum ad ſe vocato euulget, vel ſi ſit abſens, ad valuas Eccleſiæ decretum affigat.

Idem fiat cum debitoribus locorum piorum & Adminiſtratoribus non abſolutis.

Preces in fine Viſitationis pro Defunctis vt in Pontificali Romano.

IN fine Viſitationis ſtans ante altare in cornu Epiſtolæ verſus ad illud Viſitator dicit Pſalmum, De profondis. Pater noſter.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.

℟. Sed libera nos à malo.

℣. A porta inferi.

℟. Erue Domine animas eorum.

℣. Requieſcant in pace.

℟. Amen.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiſcum.

℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

DEus, cuius miſeratione animæ fidelium requieſcunt, famulis & famulabus tuis, omnibus hìc & vbique in Chriſto quieſcentibus, da propitius veniam peccatorum: vt à cunctis reatibus abſoluti, tecum ſine fine lætentur. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℟. Amen.

Formula profanandi altaria & Eccleſiam ex Actis Eccleſiæ Mediolanenſis Concilij IV. Prou.

PRimò, ſi quæ Sacræ Reliquiæ ibi ſunt diligenter recognitæ, transferuntur quò voluerit Epiſcopus, vocato Clero vicino & populo, ſi corpora ſunt, aut inſignes Reliquiæ.

Sacræ item Imagines eò transferantur.

Tum aliquantiſper genibus flexis ante altare profanandum tacitè orans Viſitator, ſeu Rector Eccleſiæ orationem de Sancto dicat altâ voce, cuius nomine altare dicatum eſt: tum ab omni parte illud detegat, lapidem conſecratum euellat ſine fractione, tum manibus ſuis lauet atque abſtergat, aquâ in ſacrarium fuſâ: demum ab operariis reliqua pars altaris amoueatur.

Si plura altaria ſint profananda, idem fiat ad ſingula.

Altaribus amotis, fidelium oſſa exhumentur, vnóque loco collecta reponantur præſente Rectore: qui tacitè orans ante altare maius, deinde cum Clero & populo viciniæ procedente, iubet ea ad locum efferri deſtinatum cum Pſalmis & precibus pro Defunctis: vbi, ſi licet, celebretur Miſſa pro iiſdem.

Denique diruatur ab operariis; & Crucis inſigne ibi figatur. *Ex Trid. Seſſ.21. cap.7.*

Idem fiat in Cœmeteriis profanandis.

Formulæ nonnullæ criminales, quæ in Viſitatione frequentiùs accidunt.

Contra non reſidentem, aut non deferentem habitum clericalem.

Mandato multum R.R.D.N.N. Viſitatoris, &c. citetur ad valuas Eccleſiæ N. per quemlibet nuntium N.N. filius N. eiuſdem Eccleſiæ Curatus, ab ea abſẽs vltra annum, &c. vel in habitu non incedens clericali, quatenus die ..... compareat coram Reuer. D. Vicario Generali in loco ſolitæ, audientiæ, ad videndum ſe priuatum declarari beneficio & fructibus, &c. & circa hæc opportuna fieri,

fieri,&c. aliter,&c. Datum .... die,&c.
N. Visitator.

Die , &c. Detulit mihi Notario Visitatoris N.nuntius publicus medio eius iuramento præsentialiter,&c. se affixisse, & affixam reliquisse citationem suprascriptam in valuis,&c.
N. Not. Visit.

Contra concubinarios, seu inconfessos,&c.

Deuenit ad notitiam R. D. Vis. qualiter N. N .ab anno citra (vltra) stetit & stat de præsenti in concubinatu publico cum N. &c. in scandalum,&c.propterea, &c. ordine præfati D. Visit. vocati prædicti, & summariè examinati dixerunt, &c.

Vel citantur omnes infrascripti coram R. D. Visit.in ædibus Parochi,&c. vbi elegit , &c. pro die crastina horam .. .. ad dicendum se confessos esse peccata sua , & in Paschate proximè præterito sumpsisse,&c.alioquin citantur coram Vic. Generali pro die .... iuridica, &c. ad videndum se interdici , &c. & alia fieri,&c. Dat. .... . die, &c.

Citandorum nomina sunt hæc, N. N.

Si fateantur coram Visitatore , prohibeat concubinarios sub pœna 100. aureorum & excommunicationis , in subsidium, &c.

Si acceptent mandatum , iubeat præstare fideiussionem, &c.

Contra absentes fiat vt suprà assignatis terminis tribus , &c. & affixo mandato ad valuas Ecclesiæ.

Contra eos qui negligunt executiones Ordinationum.

Mandato R.D.Visit.moneatur Ven.Presb. N. Rector N. quatenus termino trium dierum,quorum primus pro prima monitione, &c. post harum præsentationem, pœnâ suspensionis ipso iure incurrendâ , soluisse debeat in manibus N. scuta .....pro executione Ordinationum in Visitatione dictæ Ecclesiæ factarũ,quas adimplere neglexit.Dat.&c.

Contra debitores locorum piorum.

Mandato , *&c. vt sup. mutatis mutandis.*

Forma sequestri pro executione Ordinationum.

Mandato,&c præcipitur infrascriptis debitoribus , &c. bonorum spectantium ad Ecclesiam,&c.quatenus penes se in sequestrum teneant,&c.omne & totum id,quod;&c.neque partem aliquam eorum alicui relaxent absque expressa licentia R. D. V. & hæc pro executione Ordinationum factarum faciendarúmque;& omnia hæc sub pœna iterùm de proposito soluendi,& scutorum 50.locis piis, &c. & excomm. in subsidium, &c. Dat. &c.

Forma relaxationis sequestri.

Mandato,&c.præcipitur infrascriptis nominatis colonis,&c. R.N. debitoribus, penes quos omnes singuli fructus , ficta,& pecunia , spectantia ad D. R. N. ratione beneficij , &c. sequestrata fuerunt de mãdato eiusdem R.D.V.die..... mens. .... anno .... quatenus statim habito præsenti præcepto , & sine aliqua exceptione relaxent omnia penes eos sequestrata , &c. attentâ cautione & promissione per D. R. N. præstitâ de stando iuri , &c. & de exequendis Ordin.&c.& hæc sub pœna cuilibet contrafacienti scutorum 100. locis piis, &c. nec non excommun.in subsidium. Dat.&c. quorum præcipiendorum nomina sunt hæc N. N.

AD LECTOREM.

NOBILIOREM, vtiliorem, iucundiorem haud scio an habeat Episcopus actionem, si ea ritè fit, quàm Diœcesanam Synodalem: nobilior enim ea est, in qua Hierarchia tota vnà simul effulget Ecclesiastica: vtilior est tum Decretorum Sanctione, tum Scrutinio Synodali: iucundior item ob varios ritus Apparatuum, Sacrificiorum, Processionum, Precum, Concionum, Professionis fidei, electionis Officialium Cleri, Suffragiorum pro Defunctis, Acclamationum, & eiusmodi: quæ omnia quasi sigillo claudit osculum pacis suauissimum. Ea igitur Actio negligenda non est, imò exactissimè peragenda: de qua scripsêre pauci, & ij vel indicarunt potiùs quàm pertractarunt; si tractarunt, minùs practicè; si practicè, non sine præiudicio Sacrorum Rituum. Multa sanè nos didicimus experientiâ comite in Synodis, Spoletana Cardin. Vicecomitis, Perusina Comitoli, Derthonensi Dossenæ; Nouariensi Biscapetrij, Laudensi Seghitij, Imolensi Millini, Interamnensi Geræ, altera Spoletana Castruccij, altera Perusina Comitoli; Neapolitana Cardin. Boncompagni, Perusina tertia Card. de Torres, & Eugubina Card. Carpinei, præclarissimorum Antistitum; quibus affuimus administri minimi, vt disceremus: vnde collegimus hanc Praxim breuem, nobis ipsis vsui futuram, vt seruiamus aliquando aliis Episcopis; sed efflagitantibus amicis, ad communem vtilitatem non potuimus non eam dare publico prælo. Aequo tu animo, benigne Lector, accipe, & vale.

PRAXIS

PRAXIS EXACTISSIMA SYNODI DIOECESANÆ.

PARS PRIMA.

CAPVT I.

De nomine, origine & definitione Synodi Diœcesanæ.

1 CVM partes nostræ eæ sint præcipuæ, vt Praxim Diœcesanæ Sænodi celebrandæ describamus, in iis, quæ ad Theoriam potiùs attinent, non immoramur.

2 Est enim Synodus Græcè, Concilium Latinè, seu Cœtus, vel Congregatio. *Cap.1. §. Synodus 15. dist.*

3 Et licet originem habere videatur ab Apostolis Act.15. quia tamen ibi conuenerunt Apostoli, qui erant Episcopi, & seniores, deducimus originem Diœcesanæ Synodi libentiùs ab Act.21. vers.18. anno Domini 58. vbi sub Iacobo Episcopo Hierosolymitano omnes Seniores, Græcè Presbyteri, fuêre collecti in causa sancti Pauli: & nota, quòd de primo Apostolorum Concilio locuti sunt hoc modo: *Visum est Spiritui sancto, & nobis.* Qui ritus adhuc perseuerat apud nos, vt Concilia Prouincialia & Generalia dicantur congregata in Spiritu sancto: quod prohibetur dici de Synodo Diœcesana. Qua de re monitus fuit quidam Episcopus à S.R.E. Cardinalibus, qui ante Decreta Synodalia eo modo loquendi fuerat vsus, & prælo cum iisdem verbis dedit.

4 Diœcesana verò Synodus est Congregatio legitima, quam facit Episcopus cum Clericis sibi subditis in sua Diœcesi, de iisque in ea tractat quæ curiæ suæ pastorali incumbunt. Quæ definitio satis apertè patet.

CAPVT. II.

De indictione Synodi Diœcesanæ.

1 SOlet indici tribus modis: Primò solemniter in die Epiphaniæ, ex *Cæremon. Episcop. lib.1. cap.31.* nimirum intra Missarum solemnia, dum festiuitates anni solemniores denuntiantur populo post Euangelium ab Archidiacono, seu Canonico, vel Beneficiato, aut alio, iuxta consuetudinem loci, pluuiali induto, in pulpito, vel vbi solet cantari Euangelium, iuxta formulam & cantum quæ habentur in *Pontificali Part.3. tit. De publicatione Festorum mobilium.* Quidam Episcopi pleniorem formulam dederunt cantandam; sed à Pontificali nullo modo est recedendum.

2 Deinde in Calendario non pauci edici iubent diem ipsam Diœcesanæ Synodi eâdie, quæ occurrit in Calendario, his & similibus verbis: Feria ij. Dominicâ iij. post Pascha Officium fit, &c. Hac die conueniant omnes de Clero ad Synodum, &c.

Per

per edictum duos ante menses, vel vnum saltem, ex *Cærem. Episc. loco cit.* propositâ schedulâ manu Notarij seu Cancellarij subscriptâ, Ecclesiæ Cathedralis affixâ valuis ad præscriptam formam in dicto Cæremoniali, quam dabimus infrà vnâ cum aliis Synodalibus formulis in 4 *Part. cap.* 1. *& seqq.*

4 Pleniori formâ vtuntur omnes; quam vide infrà, ex Actis præsertim Ecclesiæ Mediolanensis, & Nouariensis, *Part.* 4. *cap.* 1. *num.* 4.

5 Addunt alij in calce Edicti Præmonitiones aliquas, vt Clerus accedat instructior ad actiones Synodales: quod arbitrio Episcoporum relinquitur. Dabimus infrà exemplum è Perusina Synodo desumptum, *Part.* 4. *cap.* 2.

6 Quòd si ob aliquod impedimentum sit proroganda Synodus, opportuno tempore id fiat, vt moneatur Clerus ad formulam infrà præscribendam, *Part.* 4. *c.* 1. *num.* 5.

§. I.

ANNOTATIONES.

1 IN *Edicto quatuor contineri solent; Episcopus Indicens, Clerus cui indicitur, tempus, & locus actionis Synodalis.*

2 *Episcopus; intellige consecratum; quod omnes fatentur; item electum, & confirmatum, ex* Henrico Botteo de Synodo Part. 1. quæst. 6. ver. Secundò accessoriè. *qui sequitur* Innocent. in cap. Transmissum. de elect. *quia conuocatio Synodi est meri imperij: item prouisum à Papa, nondum consecratum, dummodò suas bullas expediuerit: vt probat* Ioan. Ant. Massobrius Tract. de Synodo Diœces. cap. 2. dub. 1. num. 9. *item eum, qui liberam sit adeptus possessionem Episcopatus:* ex eodem Massobrio ibidem dub. 3.

3 *An verò Capitulum Sede vacante possit conuocare Synodum;* concedit idem Massobr. dub. 4. *hoc est per Vicarium Capitularem, ex* Declar. Congregationis citata ibid. & à Garcia de Benefic. part. 9. cap. 2. num. 8. *Vicarius autem Episcopi non potest citra speciale mandatum.* Ibid. cum Azor. Instit. Mor. p. 2. lib. 3. cap. 45. quæst. 4.

4 *Nomine Cleri, qui tenetur ad Synodum venire, intellige subditos Episcopi: de quibus fusè* Massobr. cap. 3. dub. 2. *Breuiter dico, Tenentur accedere Primò Abbates habentes Capellas, vel populum subiectum Episcopo, siue sint exempti siue non citra priuilegium speciale: Secundò Regulares assumpti ad Ecclesias Parochiales: Tertiò Prælati sæculares; quia appellatione Presbyterorum comprehenduntur: Quartò Parochi & alij Sacerdotes exercentes animarum curam, etiamsi sint præsentati per exemptos: Quintò qui obtinent beneficia simplicia: Sextò qui de consuetudine per decennium introducta accedere solent: Septimò vel per se, vel per procuratores.* Hæc ex Massob. dub. 6. vbi ille fusiùs.

5 *Dubitant Doctores extra ius consuetudinis de Canonicis Ecclesiæ Cathedralis & inferioris Collegiatæ, tum de aliis Sacerdotibus non beneficiatis; conueniunt autem, hosce omnes teneri, si de reformatione morum agatur, aut de publicandis Decretis proximi Concilij Prouincialis, vel de re concernente vniuersum Clerum, seu Canonicos; multò ergo minùs Diaconi & inferiores Clerici tenentur accedere, nisi de consuetudine, si adsit, vel de speciali iure. Nam Mediolani tenentur omnes Sacris Ordinibus initiati adesse Synodo.*

6 *Quod attinet ad tempus, singulis annis admonet Concilium Tridentinum* Sess. 24. cap. 2. de Reform. *celebrandam esse Synodum; quod (heu!) negligitur à multis; & tamen omittens celebrare Synodum venit suspendendus ab executione Officij,* Cap. Sicut in fi. de accus. & ex Declar. S. Congreg. Concil. 7. Martij 1590. *nimirum* per

per Archiepiscopum cui subest; ex Massobr. cap. 2. dub. 3. à num. 3. & Illustrissimi Patres Concilij Tridentini Congregationis aiunt esse de præcepto, vt quotannis fiat, nisi causa excuset; quæ solet & debet afferri in Visitatione Liminum Apostolicorum.

7 *Porrò tempus magis congruum videtur esse Paschale tempus: quod probat* Bott.p.1.quæst.8. *cuius etiam rationes valdè mihi placent, eâ exceptâ, quâ ille vult extra tempora ieiunio destinata celebrari Synodum, ne fiat cum ieiunio: at in* Synodo Mediol. 6. *habetur hoc Decretum, videlicet, Ieiunium, quod in Ecclesiasticis his actionibus (loquitur autem de Synodalibus) olim institutum fuit, vt seruetis, hoc valdè hortamur in Domino. Addo ego, quòd prima Synodus* loco cit. Act.21. *celebrata fuit tempore Paschali prope Pentecosten, vt Apostolico textu probatur apertè: & prætereà Romæ celebrabatur Dominica ij. post Pascha; in qua ideò legitur Euangelium de Pastore bono.* Ex Rupert. lib.9. cap.1. Durando lib.6. cap.98.

8 *Locus denique, quicumque ille sit in Diœcesi, est aptus; aptissimus autem est Ecclesia Cathedralis.*

CAPVT III.

De Epistolis Episcopi pro Synodo.

1 IN Actis Ecclesiæ Mediolanensis habentur exempla litterarum Episcopalium ad Vicarios Foraneos, Testes Synodales, & ad Parochos: quas dabimus infrà *Part.4. cap.3.*

2 Sed earum loco videntur sufficere Præmonitiones eæ, quas suprà significauimus *Capite præced. num.5.*

3 Scribebat S. Carolus etiam ad Regulares, vt actionem Synodalem piis precibus adiuuarent: quod monirione breuiori in scriptis ad vnumquodque Monasterium tam virorum quàm feminarum transmissâ suppleri potest. Vide infrà *Part.4. cap.3. num.3. & 4.*

CAPVT IV.

De Congregationibus ante Synodum.

1 DIuersis diebus, & ob diuersas causas habendæ sunt variæ Congregationes coram Episcopo; qui in iis cum rochetto & mozetta in suis ædibus Consultores excipiet: omnes autem statutâ horâ vocati conuenient.

2 Episcopus ergo deputabit idoneum virum, qui referat in librum ea omnia quæ in hisce conuentibus pertractantur: eum ego vellem, qui futurus erit Secretarius Synodi.

3 Eliget sex vel octo partim Theologos, partim Canonistas, sæculares & Regulares; quorum consilio vtatur in negotiis Synodalibus.

4 Die commodiori conuocet omnes Curatos ciuitatis, à quibus coram se & prædictis Consiliariis exquirat statum totius ciuitatis; at, quæ decernenda proponuntur in Synodo, scripto consignentur à proponentibus.

5 Aliâ die accersantur à Diœcesi Vicarij Foranei, seu Archipresbyteri, seu primores Parochi; & eâdem exquirat Episcopns, & eodem modo vt suprà, de statu Diœcesis, post habitos in Diœcesi similes conuentus.

6 Laudabilius esset, si conuocarentur aliâ die vnà simul omnes Regularium Superiores coram Episcopo, vt ij suppeditarent in genere peccata populorum, & opportuna remedia; quod prodesset quàm maximè pro reseruatione casuum vtiliore.

7 Ex his, & ex Visitatione proxima ciuitatis & Diœcesis, operâ prædictorum

rum Consultorum haurienda est materia Decretorum Synodi, quæ debet esse de iis, in quibus vt plurimum peccatur; sed de his paulò pòst agemus.

CAPVT V.

De ordine habendi prædictas Congregationes.

1 STatuta hora, & per nuntios seu schedulas vocatis vocandis in aula, seu cubiculo capaci Palatii Episcopalis, ante omnia Episcopus stans, aliis quoque stantibus, recitabit de libro Pôtificali, seu de Tabella parata Orationem, Adsumus, &c. seu preces initio Congregationis dici solitas, Veni Sancte Spiritus, &c.

2 Sedentibus omnibus, legitur à Secretario Episcopi Catalogus eorum qui debent interesse; vt notentur in libro hoc modo: Die ..... mens. ...... coram Reuerendissimo Domino N. Episcopo, & M. R. R. N. N. N. N. N. N.

3 Sedebunt autem ordine congruo, iudicio Episcopi, pro iure dignitatum, titulorum, & cæteris paribus, iure promotionis antiquioris: Regulares post Presbyteros sæculares: inter sæculares autem è prædictis Consultoribus primus locus Vicario Generali dandus erit; secundus illis qui in Cathedrali dignitatem habent; tertius Præposito Collegiatæ insignis, qui præcedere debet Canonicum Cathedralis Ecclesiæ extra Collegium suum procedentem: quod benè probat *Cassanæus in Catal. Glor. mundi 4. Par. consid.* 38. nisi aliud obstet: quartus locus Canonico Collegiatæ insignis: quintus Parocho: sextus aliis: nisi fortè quis sit Protonotarius, seu Doctor; cui in huiusmodi conuentibus cedunt aliqui ex prædictis; quia in re valet maximè consuetudo locorum. *Cassanæus in 4. Parte citata.*

4 Expositâ causâ conuocationis ab Episcopo, interrogantur singuli de re proposita ordine maioritatis, incipiendo à maioribus; qui factà debita Episcopo reuerentia respondent breuiter, & prout res postulat, ad interrogata; ne tempus conteratur.

5 Notabit Secretarius quæ notatu sunt digna Episcopi arbitrio.

6 Sed in Congregationibus Parochorum, Vicariorum Foraneorum & Regularium, Consultores prædicti Synodales sedebunt hinc inde à latere Episcopi; alij verò interrogati surgent, & facta reuerentia Episcopo debita & consueta (cum genuflexione, exceptis Canonicis) stantes dicant sententiam suam; quos tamen ferè statim iubebit Episcopos sedere, & caput tegere.

7 Actis de more gratiis ab Episcopo per consuetas Preces in fine Congregationis dici solitas, dimittitur Congregatio.

CAPVT VI.

De conficiendis Decretis.

1 DIstribui possunt diuersi tituli materiarum Synodalium prædictos inter Consultores; vt quisque suggerat, quod in Domino expedire iudicauerit.

2 Caueatur à multitudine Decretorum.

3 Ea sint de rebus, quæ ad plures attinent, non ad vnum, aut alterum tantùm.

4 Aliquando sufficit ea in memoriam Cleri reuocare, quæ in Concilio Tridentino, aut Prouinciali, cui subest Clerus, aut aliàs à prædecessore Diœcesano sancita sunt: si hæc Decreta non sufficiunt, fiat tandem Decretum nouum. Plena sunt Decretis optimis in quacumque re Acta Mediolanensis Ecclesiæ; è quibus & aliis Manuale Episcoporum per Aphorismos distributum dabimus in lucem Volumine breui.

5 Si abrogandum est aliquod Decre-

tum prædecessorum Episcoporum, fiat cum expressione causæ, ob eorum reuerentiam.

§. II.

ANNOTATIONES.

1 *NVnquam decernatur contra ius Pontificum, neque Prouincialis Concilij Decreta.*

2 *De quibus autem possit Episcopus statuere, & qua ratione, non est huius loci disputare:* fusè Massobrius de Synodo cap. 4. à dubio 41. vsque ad 98. *Breuiter dico: Sit lex honesta, iusta, possibilis, secundùm naturam, consuetudinem patriæ, loco & tempori conueniens, necessaria & vtilis.* Ex Massob. dub. 52. vbi fusiùs ille.

6 Peritiori denique in hoc genere cura demandetur, vt Decreta ordine congruo & Ecclesiastico stylo Latino describantur, in Synodo legenda.

7 Non enim placet ea describi materno sermone in gratiam (aiunt) Foranei Cleri: illud enim incommodum vitari poterit, quod in Clero timetur ignorantiæ, si ad singula Decreta vel certè ad potiora subsistat Lector, & Episcopus addat verba materna in commendationem Decretorum: quod præstare solitus fuit Neapolio Comitulus Perusiæ Episcopus; quem secutus est Illustrissimus D. meus Cardinalis Boncompagnus in prima Synodo Neapolitana, paternè & maternè loquens cum suo Clero non sine multo fructu.

8 Conuocandum tandem erit coram Episcopo Capitulum Cathedralis Ecclesiæ, vt de Canonicorum consilio stabiliantur, non autem de consensu.

§. III.

ANNOTATIONES.

1 *COnsilium Canonicorum est requirendum, alioquin Decreta non valerent.* arg. cap. Quanto. De his quæ fi. à Præl. *nisi fortè Episcopus præscripsisset; ex* Ancharan. in Repet. cap. 1. de Constit. contra Hostien. De his quæ fi. à Prælato; *qui putat contrariam consuetudinem irrationabilem.*

2 Piasecius in Praxi Episc. Par. 2. cap. 2. num. 9. *recenset casus sex in Iure expressos, in quibus requiritur consensus Capituli: & Primò, quando vertitur interesse ipsius Capituli: Secundò, quando diminueretur auctoritas Ecclesiæ: Tertiò, quando ageretur de alienatione rerum Ecclesiæ: Quartò, quando de obligatione Ecclesiæ: Quintò, quando de præiudicio quoad subiectionem vel limitationem consensus Capituli: Sextò, quando de ventilatione casuum criminalium: & ibi citantur textus.*

3 *Pro casuum reseruatione in Synodo facienda (quod valet, vt non expirent per mortem Episcopi) Sacra Congregatio Cardinalium super negotia Episcoporum admonuit Episcopos die* 26. *Nouembris* 1602. *vt atrociorum tantùm & grauiorum criminum absolutionem sibi reseruent; neque superfluè illos casus, qui Sedi Apostolicæ sunt reseruati: paucissimos item reseruent.* Eadem Congregatio apud Quarantam verb. Casus reseruati. *Vide eumdem ibi; vbi explicat optimè, quando expirent.*

CAPVT VII.

De præparandis pro actione Synodali.

1 AGendum est deinde cum prædictis Consultoribus, vocatis etiam

Magistris Cæremoniarum & Sacristâ Cathedralis Ecclesiæ, de necessariis ad actionem Synodalem; hæc autem sunt:

Hospitia pro Clero cum electione Præfecti & Coadiutorum:

Apparatus Ecclesiæ & loci sessionalis:

Distributio sessionum:

Numerus Tabellarum:

Caralogus Cleri vocandi ritè ordinatus:

Habitus Cleri qualis, & ordo sedendi:

Processiones, prima & vltima:

Horæ Canonicæ, & Missæ Synodales:

Musicus cantus:

Quæ paulò ânte diem Synodi ad excitandos populos agenda sunt:

Officiales Synodi, hoc est, actionis ipsius Synodalis:

Delectus Examinatorum, Iudicum, Testium, Punctatorum, & Officialium Cleri, in Synodo approbandorum.

2 De singulis dicemus breuiter, vt quisque sciat officium suum, & sciat Episcopus aptiores deligere.

CAPVT VIII.

De hospitiis, & eorum Præfectis.

1 HOspitia deligenda sunt in ciuitate, & caupones ij seligendi sunt, qui pietate aliis præstant; quibus iniungendum erit, vt profanas imagines tollant de cubiculis, frugalem mensam suppeditent iis, qui ad alios non diuertunt ciues.

2 Præfectus autem deputandus erit cum aliquibus comministris, vt in ea re inuigilent, ædes inuisant; & ad quos recurrere queant ij, qui de Clero eorum opera egent ad hospitium sibi parandum.

3 Laudandus est Neapolio Comitulus Episcopus Perusiæ, qui mensam communem in suo Palatio durante Synodo pauperibus de Clero suppeditabat; & aliquos item lectos parari curabat pro iisdem; tum Ferdinandus Millinus Imolæ Episcopus, qui ad mensam suam vocabat per triduum manè Vicarios Foraneos, & in aula maiori alias mensas sterni iubebat Clericis egentioribus.

CAPVT IX.

De apparatu Cathedralis Ecclesiæ.

1 ORnabitur Ecclesia festiuo & solemni ritu, vt in capitulo de ornatu Ecclesiæ plenè dictum est, ait *Cærem. Episc. lib.* 1. *c.* 31. vsque ad valuas inclusiuè.

2 Sedilia in ea disponentur, inquit *idem Cæremoniale*, vt Dignitates & Canonici Ecclesiæ Cathedralis hinc inde à lateribus Episcopi, vel ante Episcopum semicirculum faciant; illud tamen prius placet magis, & est commodius ad functiones Synodales.

3 In media itaque naui Ecclesiæ paretur locus sessionalis hoc modo: Hinc inde affigantur aulæis schedulæ patentes cum litteris grandioribus, continentes nomina locorum Diœcesis, iuxta scamna pro Diœcesano Clero præparata, ordine seruato secundùm gradus locorum; vt quisque sciat, vbi sedere suo loco debeat.

4 Circummuniatur sessionalis locus, ita vt laici illuc intrare nullo modo possint.

5 Sedes Episcopi sit alta tribus gradibus tapete contectis, & hinc inde sedilia collocentur pro Diaconis assistentibus: paretur etiam mensa parua cum suo panno violaceo, collocanda facie ante Episcopum sedentem, pro Reliquiis & Scrutinio; de quibus infrà.

6 Hinc inde in quadrum sedilia longa pro Canonicis præparentur, vestita panno viridi, alta vnico gradu à pauimento: quòd

quòd ſi adfuturi ſint alij maiores Canonici, veſtiri poterit prima pars ſcamni, quod à dextris Epiſcopi & eidem vicinius eſt, panno nobiliori, puta violaceo, aut alio, ad differentiam in eodem ſcamno à Canonicis faciendam. Abbates, Commendatarij, Protonotarij Apoſtolici, ſi vtantur rochetto & mantelletto, ſedebnnt poſt Canonicos in eodem ſcamno à ſiniſtris Epiſcopi ſedentis: quod obſeruatur Mediolani.

7 In fine ſedilium Canonicorum, facie verſâ ad Epiſcopum, ſedebit iuxta dexteram Epiſcopi Vicarius Generalis in ſede coriacea domeſtica cum parua menſa ſtrata panno, vt præſtò ſit accedenti ad eum Clero pro variis cauſis: in eadem linea ſedebunt iuxta ſiniſtram Epiſcopi in ſcamno nudo ad menſam aliam ſimiliter veſtitam Promotor & Secretarius Synodi cum Notario Epiſcopali. Menſæ tegantur conuenienti panno, ad minùs viridi.

8 Si Archiepiſcopus præeſt Synodo, collocetur in medio centro areæ, quæ eſt inter Canonicorum ſedilia, ante ſedem Epiſcopalem ſeſſionalem ſcabellum commune pro eo, qui geſtare debet Crucem Archiepiſcopalem in Synodo; cuius imago Crucifixi reſpiciet ſemper Archiepiſcopum.

9 Pulpitum amouibile prn lectione Decretorum cellocari poterit prope menſam, ad quam ſedet Secretarius Synodi, vt inde ſuppeditentur eidem quæ ſunt legenda.

10 Hinc inde à tergo Canonicorum ſedilia erunt pro Clero Vrbano; alia pro Foraneo occupabunt nauim mediam; ita tamen, vt in medio iuxta Epiſcopum ſit tranſitus omnino liber, & amplior ad eundum redeundúmve, prout eſt opus. Nobilior Foraneus Clerus ſedebit in anterioribus ſcamnis, reliquus in poſterioribus.

11 Ad apparatum ſpectat ornatus altaris maioris; & colore quidem rubeo veſtietur, niſi aliud requirat ſolemnis Miſſa, de qua infrà.

12 Exceptâ Miſsà, vt dictum eſt, paramenta omnia in actione Synodali coloris erunt rubri.

CAPVT X.

De diſtributione ſeſsionum.

1 NVmerus ſeſſionum ex *Pontificali* ſolet eſſe trium; ad arbitrium Epiſcopi poteſt eſſe paucior um, ex *eodem Pontificali*: pendet autem hic numerus à rebus agendis in Synodo ipſa: ex *Actis Eccl. Mediol.* poteſt eſſe plurium quàm trium.

2 Prima Synodus ab Epiſcopo celebranda eſſet ſumma cum maieſtate & vtilitate Cleri & populi, vt effulgeat Eccleſiaſtica Hierarchia; & ideò nihil eſſet omittendum, quod ad perfectiſſimam Synodum, quam hîc deſcribimus, attinere poſſit.

3 Ij etiam, qui nonniſi tertio quoque anno Synodum conuocant, eadem obſeruare deberent.

4 Qui verò quotannis celebrant, vnâ ſeſſione poſſunt abſoluere quæ ſunt neceſſaria, omiſſis iis quæ ſunt ad ſplendorem, cum vtilitate tamen coniunctum.

5 Porrò neceſſaria ſunt ea quæ ad electionem ſpectant Examinatorum Iudicúmque, & ad profeſſionem fidei à nouis Beneficiatis emittendam.

6 Non tamen placere poteſt ea Synodus, quæ per duas horas manè celebratur, vbi multus eſt Clerus: ſaltem per totum diem detineatur ille cum maiori fructu.

7 Cardinalis Palæotus in Archiepiſcopatu ſuo Bononienſi diſtribuit actiones Synodales pro vna ſeſſione, pro

duabus, pro tribus: cuius distributionis formulam dabimus infrà *in 2. Parte.*

Capvt XI.

De Tabellis Synodalibus.

1 Describenda est Primò disciplina Cleri in Synodo & Professione, seruanda iuxta formulas infrà tradendas: & hæ Tabellæ solent imprimi, pluribúsque in locis Ecclesiæ Cathedralis & Palatij Episcopalis pridie Synodo affigi. *Vide in 4. Par. cap. 4. num. 1. 2. & 4.*

2 Alia Tabella Precum typis item editur, distribuenda toti Clero, ad vsum primæ Processionis ante Synodalem sessionem: continet autem Hymnos & Psalmos: exemplum illius dabimus infrà *4. Par. cap. 4. num. 3.*

3 Tabella item exponitur impressa, quæ continet capita Orationis. *Loco cit. num. 5.*

4 Scrutinij alia post Præfectos eiusdem, vt infrà *loco cit. num. 6.*

5 Acclamationum, si faciendæ sint, multa exempla debent edi pro maiori vel minori numero Cleri: *vt in 4. Par. cap. 11. num. 1. & 2.* & hæ quinque Tabellæ prælo dari solent.

6 Aliæ parantur manuscriptæ: cuiusmodi sunt; Formula professionis Fidei breuior; Iuramentorum formulæ pro Examinatoribus, Testibus Synodalibus & Punctatoribus; & hæ maiusculis exarantur characteribus, vt duo vel tres simul eas legere queant ante Episcopum genuflexi. De quibus *in 4. Par. cap. 5. toto.*

7 Denique scribuntur in folio capita quædam Orationis mentalis, à deputando cantanda in fine cuiusque sessionis, ad formam vt infrà describendam *in 4. Par. cap. 10. toto.* Et hæ Tabellæ sufficiunt.

Capvt XII.

De Catalogo Cleri vocandi.

1 Necessarius est Catalogus eorum qui ad Synodum Diœcesanam tenentur accedere; pro quo integrè conficiendo monendi sunt opportuno tempore Parochi, vt tam in Vrbe quàm in Diœcesi quisque transmittat ad Episcopum nomina eorum de Clero qui in sua Parochia degunt: neque solùm nomina, sed etiam cognomina, beneficiorum titulos quos habent, & Ordines sacros, imò etiam Doctoratus insignia quæ & qualia habent.

2 Hisce datis relationibus, deputari debent duo vel tres qui in ordinem redigant totius Cleri nomina, vt congruo quisque loco vocetur.

3 Ordo is erit, vt Primò nominetur Clerus ciuitatis, tum Diœcesis: in ciuitate Cleri ordo erit; vt Primò Dignitates & Canonici Ecclesiæ Cathedralis, cum Beneficiatis & Capellanis, qui eidem actu inseruiunt, vel beneficij titulos ibidem habent: tum Clerici Seminarij, & alij, qui Sacristiæ ministrant. Tum vocentur Canonici & Clerus singularum Collegiatarum, ordine seruato digniorum Ecclesiarum, Rectores Parochiarum, hoc est Præpositi, Archipresbyteri (nisi hi præcedant illos) Rectores, Vicarij perpetui, Vicerectores amouibiles, Beneficiati simplices, Presbyteri, Diaconi & Subdiaconi, vbi est consuetudo quòd vocentur.

4 In Diœcesi hic erit ordo: Abbates & Commendatarij Primò, deinde Vicarij Foranei, iuxta dignitatis ordinem seu promotionis antiquioris: & sub quolibet Vicario vocetur totus eiusdem Clerus ordine prædicto, hoc modo: Vicariatus loci N.

5 Si Collegiatæ adsint in Diœcesi, vocentur

centur ante Vicarios Foraneos, ordine dignitatis Collegiatarum: & cum Canonicis vocetur totus Clerus affectus Collegiatæ siue ratione beneficij siue seruitij.

6 Titulus cuique nominando præmittatur, & post cognomen addatur (si ille est) Doctor in Sacra Theologia vel I. V. titulus, & deinde beneficij.

7 Titulus Abbatum est, Perillustris, & multum Reuer. Dignitatum & Canonicorum Cathedralis Ecclesiæ apud nonnullos est idem: in Prouincia Mediolanensi Dignitatum est, multum R. D. Canonicorum verò, R. D. in Collegiatis Præpositus gaudet titulo R.D. & Canonici R.N. quæ distinctio rationi est consona.

8 Rectores animarum prænominantur omnes vocabulo Venerabilis Presbyter N. Vicerectores amouibiles (si Regulares sunt, Frater, vel Don N.) vocantur vt Sacerdotes alij; Presbiter N Diaconi & Subdiaconi hoc modo, N. N. Diaconus, vel Subdiaconus. Clerici Beneficiati, N. Clericus Beneficiatus S. N Clerici Seminarij N.N. nomine & cognomine tantùm. *Hac ex Actis Ecclesiæ Mediolan.*

9 Protonotarij Apostolici si qui adsunt, titulo M. R. D. digni sunt: & additur in fine, I.V.D. & Protonot. Apostolicus.

10 Si quid erroris accidat in hac nominatione Cleri, nemini fit iniuria, ex vi Decreti, de quo infrà, initio Synodi culgandi.

11 Ceteris paribus, inter æquales attenditur promotio ad Canonicatum, Rectoriam, Beneficium, Ordinem sacrum.

12 Accidere potest, vt idem vocetur sæpiùs ratione beneficiorum quæ habet in pluribus locis: sed hoc nihil refert: imò decet hoc modo eum nominari, ne beneficia Ecclesiarum confundantur, quæ certum locum habere debent.

Caput XIII.

De habitu Cleri.

1 Habitus Episcopi in Missa Synodali erit Pontificalis, & coloris rubei: si celebrat solemniter, assumit omnia paramenta Pontificalia vsque ad pallium exclusiuè, si est Archiepiscopus: ex *Cærem. Episc. lib. 1. cap. 16.* si assistit, conuenit, vt amictu, albâ, cingulo, stolâ, pluuiali & mitrâ pretiosâ indutus assistat Missæ cum solitis cæremoniis: eodem habitu semper aderit in sessionibus Synodalibus: baculum verò pastoralem vel gestet, vel gestare faciat.

2 Dignitates & Canonici parati adsint, ex *Cærem. Episc. lib. 1. cap. 31.* hoc est, pluuialibus Dignitates: planetis & dalmaticis Canonici Presbyteri & Diaconi: & si non sunt distinctæ Præbendæ, fiat tamen distinctio per paramenta. *Congr. Rit. 15. Martij 1608.*

3 Coadiutores Canonicorum (quoniam & ipsi vnà cum Coadiutis intercesse debent) aderunt cum habitu Canonicali ordinario, non parati, ad distinctionem.

4 Collegiatæ non mutant habitum in Choro consuetum. Præfecti Collegiatarum in Prouincia Mediolanensi, ex *Conc. Prou. V.* vnà cum Canonicis Cathedralis pluuialia induunt: in Processione prima & vltima, ex auctoritate. *Concil. Prou. IV.* Episcopus Laudensis concessit pluuialis vsum Præpositis non Collegiatarum, & Vicariis Foraneis, vt esset inter Clerum & Clerum aliqua distinctio inter eundum: finitâ verò Processione exuunt pluuialia.

5 Rectores Parochiarum caputium gestant supra cottam multis in locis: Neapoli stolam, vt dignoscantur ab aliis. Seruanda est locorum consuetudo.

6 Statuant Episcopi quod expedire iudica-

iudicauerint ad actionis Synodalis splendorem, & maiestatem Ecclesiasticæ Hierarchiæ repræsentandam.

7 Ordo verò sedendi in Synodo est ille, quem suprà significauimus, tum *Capite 9. De apparatu num. 5. 6. 7. & 10.* tum *Capite 12. De Catalogo Cleri.* Vrbanus enim Clerus hinc inde à tergo Canonicorum Cathedralis sedere debet; Beneficiati, seu Mansionarij, & Choro Cathedralis addicti, immediatè in scamnis post Canonicos eiusdem, non quia digniores sint Canonicis Collegiatarum; sed quia in seruitio coniunctiores suis Canonicis esse debent.

8 Collegiatarum verò Canonici sedebunt hinc inde; totum Collegium primum à dextris Episcopi, secundum à sinistris Episcopi, & sic deinceps: & Prior Collegij sedeat in scamno oblongo primus propiùs Episcopo.

9 Parochi à tergo Collegiatarum, & alij de ciuitate post Parochum.

10 Diœcesanus autem Clerus sedebit in media naui ante faciem Episcopi hinc inde, ita vt in scamnis anterioribus & iuxta dextram Episcopi digniores Collegiatæ sedeant; Parochi à tergo Collegiatarum, & alij à tergo Parochorum, vt suprà diximus.

11 Vicarius Episcopi, si est Protonotarius, induat rochettum & mantellettum; si non est, induat habitum quem per Vrbem defert, non pluuiale.

12 Si Vicarius est Canonicus, ad Missam & Processionem induitur vt Canonicus; ad sessionem Synodalem vti Vicarius.

Capvt XIV.

De Processionibus Synodalibus.

1 Dvplex Processio fieri solet; altera pro initio Synodi, quam significat *Carem. Episc. loco cit.* altera pro fine eiusdem, prout in *Actis Eccl. Mediol.*

2 Pro prima varius est ordo; nam aliqui ante Missam, alij post Missam; *Conc. Prou. Mediol. II.* eam præmittit Missæ. Statuat Episcopus quidquid voluerit.

3 Solet à Vicario Generali fieri Edictum de hac prima Processione; cuius exemplum dabitur in 4. *Par. cap. 6.*

4 Decernenda est Ecclesia, ad quam eundum sit, & via per quam eundum.

5 Item, qui Hymni & Psalmi, dum itur, sint cantandi: quorum Tabella editur, vt diximus suprà *Cap. 11. n. 2.*

6 Præfertur vna tantùm Crux Cathedralis Ecclesiæ, quam sequitur totus Clerus ordine retrogrado, quo in Synodo sedent.

7 Dum itur, quisque Clerus partialis cantare debet Hymnos & Psalmos: priore de illo Clero primum inchoante Hymnum.

8 Hora est præscribenda Processionis primæ, & euulganda ad valuas Ecclesiæ.

9 Clerici deputandi sunt pro ordinanda Processione, quotquot erunt necessarij.

10 Vltima verò Processio fit intra ambitum Ecclesiæ, vel paulò extra, si multus est Clerus: & fit eodem modo quo prima: sed cantatur Hymnus Te Deum.

11 Si ad primam Processionem Regulares & Confratres conuenire solent, id fiat.

Capvt XV.

De Horis Canonicis & Missis Synodalibus.

1 Horæ Canonicæ in Cathedrali dicuntur celeriùs, & ferè sine cantu, ne impediatur actio Synodalis.

2 Vesperæ cantantur alicubi à toto Clero

Clero in cantu Gregoriano alternatim; ab Vrbano ex vna parte, à Foraneo Clero ex altera; cui conuenit, vt assignentur duo Mansionarii de Choro, qui firmiorem habent vocem, quâ moderari queant Foraneorum voces sæpiùs discordes: qui ritus feruorem in Clero excitat, & populum ædificat: intereà quoque congregatur totus Clerus pro actione Synodali immediatè post Completorium continuanda. Completorium autem debet dici à solis Officialibus Chori dimissâ voce:& interim poterit Episcopus pro sessione parari.

3 Missa de die omitti potest licitè, & pro ea cantari Missa Synodalis de Spiritu sancto, quam præscribit *Ceremoniale*: vel alia Missa, vt mox dicemus.

4 Si triplex sit sessio: prima die cantabitur Missa ab Episcopo, vel eo impedito à prima Dignitate, de Spiritu sancto: secundâ die à Canonico ritu pro Defunctis pro commemor. Episcoporum & Sacerdotum Defunctorum generali: tertiâ die ab alio Canonico pro gratiarum actione Missa de Sanctissima Trinitate. *Acta Eccl. Mediol.* Vt nimirum Clerus Vrbanus, & multo magis Foraneus, videat aliquando, & discat varios ritus & cæremonias Pontificales, Canonicales, festiuas, & pro Defunctis.

5 Pro Missa Pontificali poterit etiam Episcopus Missam planam facere, cum vsu tamen mitræ, dum à sede accedit ad altare, & dum manus lauat: item eidem deseruient duo Canonici cum dalmaticis, & Presbyter Assistens cum pluuiali: ij scilicet qui Missæ solemni deseruire solent.

6 Missæ pro Defunctis assistat Episcopus in cappa: Missæ verò de Sanctissima Trinitate cum pluuiali & mitra: Absolutionem autem Defunctorum faciet Episcopus in sua sede cum pluuiali & mitra simplici: vt vario ritu hæc fiunt.

7 Communia Cleri facienda est in prima Missa, & intra eamdem, ex pia multorum Episcoporum consuetudine: qua de re in Præmonitionibus suprà memoratis moneri debet Clerus: quam etiam Communionem Pontificale præscribit.

8 Quæ attinent ad incensationem Cleri & pacem dandam eidem, dicemus in loco proprio, & cùm de Magistris cæremoniarum *Cap.* 28.

9 Missa vnicam Orationem habebit, cum Gloria, Credo & Præfatione in cantu solemni; si Missa plana est, adhuc ea dici possunt, quia solemnis est aliquo modo, & pro re graui. Post Nonam prædictæ Missæ dicuntur, quia sunt Votiuæ.

Capvt XVI.

De ijs quæ cantanda sunt à Musicis.

2 IN Missa Pontificali solemni musicus cantus cum organo adhibendus erit di more, sed absque mora.

3 In Missa plana Episcopi dum secretas recitat Preces, cantari poterunt sacra Cantica cum organo & vocibus.

3 In Missa pro Defunctis Sequentia, Dies iræ, tantùm, ad arbitrium, & sine organo.

4 In Missa de Sanctissima Trinitate, Gloria, Credo, Sanctus, & Agnus Dei: cetera in cantu Gregoriano. Organum pulsatur de more.

5 In ingressu Episcopi in Ecclesiam organum pulsatur manè tantùm.

6 In Processione poterunt cantari à Musicis Hymni & Psalmi, vt in Tabella propria, & in vltima Hymnus Te Deum.

7 In actione Synodali quotidie Hymnum Veni Creator cantabunt Musici.

8 Iidem respondebunt benedicenti solemniter Episcopo in fine totius Synodi; nihil prætereà. Litanias primâ die alicubi cantant Musici.

Capvt XVII.

De peragendis paulò ante diem Synodi.

1 Ex *Cærem. Episc. loco citato*, tribus proximis diebus Dominicis ante diem Synodi conueniens erit, vt tam in Ecclesia Cathedrali quàm in singulis Parochialibus per Concionatores & Parochos denuntietur Synodus, populique ad deuotionem, orationes, ieiunia, Sacramentum Pœnitentiæ, Sanctissimæ Eucharistiæ sumptionem, aliaque pia opera excitentur; vt actio Synodalis Deo opitulante dignum sortiatur exordium, felicemque & fructuosum progressum & finem. *Hæc ibi.* Oratio seu Missa de Spiritu Sancto à Clero in Feriis quintis dicenda erit.

2 Pridie diei constitutæ pro Synodo, ex eodem *Cæremoniali ibid.* pulsari debent campanæ tum Cathedralis, tum aliarum Ecclesiarum solemni ritu, & præsertim sub noctem præcedentem: qua de re opportunè monendi erunt Ecclesiarum Præfecti.

3 Eodem die assignetur schedula variis in locis indicendæ horæ pro Synodo; cuius formulam habes infrà *in 4. Par. cap. 1 num. 6.*

Capvt XVIII.

De officialibus Synodi.

F Post consultationem de prædictis in Congregatione Consultorum, facienda est electio Officialium Synodalium.

2 Sunt autem hi: Præfectus Hospitiorum cum sociis; de quibus actum est suprà *Cap. 8.*

Promotor vnus, seu plures, Vrbanus & Foraneus:

Secretarius, Notarius, Coadiutor, siue Lector Decretorum & Catalogi Cleri:

Præfecti disciplinæ Clericalis, Synodalis & Scrutinij:

Iudices querelarum & excusationum:

Procurator Cleri, qui agat cum Episcopo nomine communi, si opus est:

Oeconomus pro Cathedratico recipiendo:

Confessarii Cleri:

Magistri cæremoniarum cum adiutoribus Clericis:

Ostiarii Synodi:

3 Vt autem eligantur aptiores, eorum munera breuiter hoc loco indicabimus, de quibus nondum locuti sumus.

Capvt XIX.

De Promotore.

1 Siue vnus sit, siue duo, ad libitum Episcopi hi parandi erunt, saltem pluuialibus, nisi alter eorum sit Canonicus Cathedralis Ecclesiæ, qui Canonicali vtetur habitu secundùm præbendam & ordinem suum; & sedebunt ad mensam, de qua diximus suprà *Cap. 9. num. 7.* erunt autem I. V. D.

2 Vrgebunt actionem Synodalem pro emittenda professione Fidei, pro Clero vocando & Scrutinio eiusdem, pro electione Examinatorum & Iudicum, pro euulgatione Decretorum, pro pœnis contra absentes, & pro rogitu Notarii.

3 Verba propria seu formulas dabimus infrà *in 4. Par. cap. 7.* Et cùm loquuntur cum Reuerendissimo Episcopo, cum

eum appellare debent titulo tantùm Reuerendissimi; quia actio est Ecclesiastica: si Archiepiscopus, vel Cardinalis est, appellent etiam titulo Illustrissimi. Absit autem à Synodo curialis adulatio.

4 Maior de duobus amborum nomine loquatur stans à dextris alterius Promotoris.

5 Antequam loquantur, & postquam dixerint, profundam capitis inclinationem Episcopo faciant; neque discedant ad locum suum, donec Episcopus decretum fecerit verbo.

6 Recitent de folio clauso in libello aliquo decenti & ornato; quem ipsemet qui legit teneat; & altâ voce, vt alij saltem viciniores & plenè audire possint.

CAPVT XX.

De Secretario Synodi.

1 COnuenit, vt Secretarius eligatur è Canonicis Diaconis, si Ordo habetur distinctus, & paratus Canonicalibus indumentis agat cum Episcopo.

2 Ad eundem spectat ordinare lectionem Decretorum iuxta ea quæ in Consultorum Congregatione præscripta fuerunt, & item quid priùs quídve posteà sit agendum.

3 Socium sibi eligat, qui sibi ministret de mensa ad vicinum pulpitum, si quid occurrit legendum, & eiusmodi; & vt eo recedente scripta & calamos custodiat in mensa.

4 Præuideat quæ legere debet, ne erret cunctetúrve: legat altà voce, vt satis audiatur ab omnibus; distinctè, vt intelligatur. *Vide formulas eiusdem p.4. cap.9. toto.*

5 In vocatione Cleri vocabit ipse nominatim Clerum Ecclesiæ Cathedralis; Collegiatarum autem insigniorum reliquos vocabit eius Coadiutor, qui etiam leget reliqua Decreta, quando sunt ita multa, vt leuari meritò ille debeat labore nimio legendi.

6 Secretò teneat nomina Officialium Cleri, donec euulgentur; ne inde oriantur æmulationes & incommoda, præsertim vbi plures ambiunt in Clero munia.

7 Curet affigi valuis Ecclesiæ schedulas pro initio Synodi pridie primæ diei, tum in Ecclesia & in Palatio Episcopali Tabellas de disciplina Cleri, distributionem eiusdem pro Scrutinio faciendo, de qua paulò infrà, Catalogum Confessariorum Cleri; tum distribui Tabellas alias oportuno tempore pro Processione, Scrutinio, Acclamationibus & eiusmodi per idoneos ministros.

8 Quæ lecturus erit, ea priùs accipiat cum debitis reuerentiis antè & pòst ab Episcopo, cui eadem offeret, & ab eo statim recipiet post instantiam Promotorum; quibus instantibus ipse semper aderit.

9 Idem suggeret Episcopo quæcumque agenda erunt; quæ cum eodem communicabit in cubiculo antequam descendat in Ecclesiam.

10 Præscribet Cantoribus musicis iuxta ea quæ suprà docuimus *Cap.16.*

11 Idem ipse, si non alius Canonicus aptior, cantabit stans prope sedem Episcopi capita Orationis mentalis in fine sessionum.

12 Denique eiusdem partes erunt, vt tota actio Synodalis exactissimè cum Magistris cæremoniarum peragatur, breuissimo sibi facto Indice totius actionis ab initio vsque ad finem, memoriæ causâ & promptioris executionis; cuius Indicis formula dabitur infrà *Par 4.c.12.* ne quidquam in hoc genere desideretur à nobis.

Caput XXI.

De Notario Synodi.

1 Cancellarius Episcopalis solet esse Notarius actionis Synodalis; qui idcircò semper aderit prope mensam Secretarij; & in fine cuiuscumque sessionis rogatus à Promotore, vt conficiat instrumentum, &c. respondebit, se facturum, assumendo testes aliquos certos de Clero; quorum nomine scribat in Actis.

2 Idem solet alicubi vocare Clerum ab eo loco vbi desinit Secretarius; & absentes notare debet: vt puniantur, nisi excusentur deinde à Iudicibus.

3 Ad eundem attinet scribere in libro nomina eorum qui Fidei professionem in Synodo emittunt; vel si multus foret numerus professurorum, per schedulam affixam curet, vt moneantur professuri Fidem, quod ferant schedulam cum nomine, cognomine, beneficij titulo proprio; & statim ac eam emiserint, consignet quisque suam Cancellario, qui acu & filo adhibito schedulas omnes colliget, conseruabit, & in librum referet, vt sine tumultu ea professio adnotetur. Formulam huius rei habebis infrà 4. *Par. cap. 1. num. 6.*

Caput XXII.

De Lectore Decretorum.

1 Secretario datur adiutor ad ea multa munera quæ sunt eius propria, & præsertim ad legendum, si minùs ille multa legere queat.

2 dum legit Decreta, Episcopi præsertim, ad singula pausam faciat conuersus ad Episcopum; qui fortè circa illud quod proximè lectum fuerit, sensum suum communi sermone aperiet Clero: alioquin prosequatur.

3 Conuenit, vt de gremio Cathedralis Ecclesiæ hic eligatur, & firmiorem habeat vocem.

Caput XXIII.

De Præfectis Disciplinæ Synodalis & Scrutinij.

1 Eligendi sunt è Clero tum Vrbano tum Diœcesano, si opus est, aliquot Sacerdotes ætate, prudentiâ, zelo & disciplinâ Clericali conspicui; quorum operâ tum Clerus vniuersus contineatur in officio, tum promoueatur ad meliora.

2 Numerus is erit, qui sufficiens esse poterit ad Scrutinium vniuersi Cleri finiendum intra tempus Sessionum Synodalium, eâ proportione, vt vnicuique scrutandorum numerus assignetur, non vltra sexaginta.

3 Vt autem vnâ linguâ loquantur omnes in iudicio ferendo de vestibus, barba, colore caligarum, & eiusmodi, conueniant hi semel ante Synodum coram Episcopo, & iuxta Tabellam Scrutinij conferant inter se, quid communiter sit censendum, ne contraria videantur sentire, aut laxiùs alij aliis.

4 In hoc conuentu dabitur cuique Præfecto Tabella Scrutinij sancita, vt suprà *cap.* 11. danda infrà in 4. *Par. cap. 4. num. 5.* & prætereà in schedula assignabitur vnicuique tum Cleri pars examinanda, tum locus, id est, Capella Ecclesiæ Cathedralis pro Scrutinio. Quæ distributio Cleri & Capellarum sub tali vel tali Præfecto vt Clero pateat, in folio seu foliis affixis in Ecclesia etiam ipsi curent Præfecti ad formam describendam in 4. *Par. cap. 9, num.* 11. præter Secretarium: habeant etiam Catalogum eorum, quos quisque scrutari debet.

5 Quisque item Præfectus eligere potest

rest scribam, vt notet responsiones subiectorum Scrutinio; sed ipsemet scribat ea quæ secretò communicantur tanquam grauiora.

6 Vt autem delatores aliorum secretò habeantur; & tamen, si opus est, iidem repeti possint circa ea quæ deposuerint contra alios; Præfectus adhibeat notas aliquas, solus ipse noscat; & delata nemini communicet, nisi Episcopo.

9 Scrutinium sumet exordium à publicatione Decreti de Scrutinio; & exerceri poterit etiam domi extra Sessionem Synodalem.

8 Scribant ordine quo per Catalogum quemque vocant; qui si habuerit omnia requisita iuxta Tabellam Scrutinij, satis erit scribere: Habet omnia, &c. sin minùs, notentur ea tantùm in quibus quisque defecerit.

9 Omnino notent, qui ad Scrutinium non accedunt, vt dent condignas pœnas.

10 In describendo Scrutinio, si eadem forma chartæ vtantur omnes, poterit in fine confici liber Scrutinij, asseruandus inter Acta congruentiùs.

11 Antequam admittatur Synodus, valdè vtile erit, vt hi Præfecti conueniant coram Episcopo, & summariè referant communiorem statum totius Cleri: quod si quid in communi monendum erit, Decreto opportuno imminenti malo prouideatur, antequam discedat Clerus.

12 Qui ex his Præfectis non habent in Synodo locum aut sedem propriam, puta, quia neque Canonici, neque Parochi sint, sedere possunt à tergo Vicarij Generalis; vt præstò quoque sint cum eo ad procurandam disciplinam Synodalem in Clero iuxta Tabellam ea de re edendam vt suprà; cuius præcipua cura Præfectis incumbit.

13 Peracta Synodo dabunt Episcopo Acta in Scrutinio distinctè scripta, cum Catalogo eorum qui tenebantur accedere, & eorum qui non accesserunt: & in fine totius scripturæ subscribant propria nomina, cognomina & titulum Præfecti Scrutinii.

Capvt XXIV.

De Indicibus querelarum & excusationum.

1 DVo vel tres vnà cum Vicario Generali deputari solent ad audiendas controuersias, seu querelas; qui prout de iure, breui tamen forma iudicij adhibita, illas dirimant, & has diiudicent.

2 Iidem excipiant libellos supplices datos pro excusatione absentium, examinandos deinde peracta Synodo.

3 Si quæ nascuntur controuersiæ de ordine sedendi seu procedendi, iidem breui manu componant citra præiudicium ambarum partium.

Capvt XXV.

De Procuratore Cleri.

1 VT quietè sine tumultu agantur omnia, solet alicubi deputari ab Episcopo Procurator Cleri, ad quem adeat Clerus, vt eius nomine cum Episcopo communi nomine agat in Synodo, si quæ fortè decernantur difficiliora: quòd si Clerus eum elegerit ad alia negotia Cleri, ille ipse poterit etiam ab Episcopo nominari: agat autem petita in Synodo venia ab Episcopo, & cum debita modestia & reuerentia.

2 Quæcumque petierit nomine Cleri, petat in scriptis à Secretario dandis. *Vide in 4. Part. cap. 8.*

Caput XXVI.

De Oeconomo & Cathedratico.

1 QVidquid soluatur pro Cathedratico, quod varium est variis in locis, pro eo exigendo constituatur Oeconomus; & is esse solet Magister domus Episcopi.

2 Solent Episcopi quandoque condonare Cathedraticum; quod in Decreto erit exprimendum, ne fiat in præiudicium Episcopalis Cathedræ.

3 Est enim introductum in honorem Cathedræ Pontificalis; quod alij vocant Synodaticum, quia soluitur in Synodo.

4 Regulariter duo solidi soluuntur in pecunia vsuali; vt patet ex consuetudine communiori, & ex Actis Ecclesię Mediolanensis; Neapoli ex antiqua consuetudine Carolini quinque.

5 In Prouincia Mediolanensi ex Actis eiusdem Ecclesiæ soluitur tantùm à Parochis, alibi ab aliis quoque beneficiatis: attendenda erit locorum consuetudo.

6 Non placet illa exigendi quotannis Synodaticum (nisi aliud consuetudo postulet) omissâ quotannis Diœcesana Synodo.

§. IV.

ANNOTATIONES.

NOn potest Episcopus augere Cathedraticum. Ex Decret. Congreg. Card. super negotia Episcop. in vna Isernien. 15. Iunij 1619.

Caput XXVII.

De Confessariis Cleri.

1 EXpedit, & præsertim in prima Synodo, quod Episcopus remittat Clerum suum à Synodo benè purgatum à peccatis, illuminatum Decretis, & vnitum sibi & Deo; idcircò deputare poterit sex vel octo Confessarios sæculares & Regulares cum omnimoda Episcopali facultate ad audiendas Cleri Diœcesani confessiones.

2 Imò eisdem communicare poterit facultatem, quam habet, ex *cap. Liceat. Concil. Trident. Sess.* 24. *cap.* 6. vt tollantur, si quæ sint, secretæ irregularitates à Clero.

3 Terminus autem prædictarum facultatum satis erit à diebus sex vel octo ante Synodum, ad totidem dies post Synodum, & pro Clero tantùm.

4 Hi verò tempore Synodi conueniant in Ecclesia Cathedrali ante Sessiones & post eas, vt quemcumque de Clero accedentem audire possint; domi quoque eos audire poterunt, si ij velint; non autem tempore actionis Synodalis: omnino verò adsint omnes pro Communione Cleri.

Caput XXVIII.

De Magistris cæremoniarum.

1 DVo saltem Magistri cæremoniarum eligi debent, quorum alter Episcopo tantùm inseruiat, alter Promotoribus & Secretario; vterque toti actioni Synodâli.

2 Habeat igitur Indicem quisque suum, & omnino concordem cum Indice Secretarij; *de quo suprà cap.* 20. *num.* 12. in quo tota series & ordo breuiter indicetur; qualem infrà suo loco dabimus *in* 4. *Part. cap.* 12.

3 Publicari & indici Synodum procurent in Festo Epiphaniæ ad præscriptum Pontificalis Romani, *& vt suprà cap.* 2. *num.* 1.

4 Tum adsint Congregationi Consultorum,

torum, de qua *cap*. 7. & stantes, cooperto tamen capite, audiant, vt exequantur mandata; reuerenter etiam suggerant, si quid occurrit prænotandum pro Synodali actione.

5 In primis autem eorum curæ sit apparatus Cathedralis Ecclesiæ, de quo *suprà cap* 9. vnà cum Sacrista.

6 Prætereà quæ ad habitum Cleri spectant, de quo *cap*. 13. ad Processiones, *cap*. 14. ad Horas Canonicas & Missas Synodales, *cap*. 25. ad musicos concentus, *cap*. 16 ad campanarum pulsationem, *c*. 17. *num*. 2. ipsi procurent.

7 Ad ea item quæ infrà præscribuntur in actione Synodali diligenter attendant.

8 Cum Sacrista agant pro præparandis iis quæ necessaria sunt ad Missas Synodales: & præter consueta parentur tria thuribula pro incensando Clero.

9 Nam Diacono incensante Clerum Cathedralis Ecclesiæ, ferè statim (incensatis primis Canonicis) duo thuriferarij incensabunt Clerum, primò Vrbanum, deinde Foraneum hinc inde, ambo simul, saltem vnico ductu cuicumque sedilium ordini: & eodem modo iidem dabunt pacem primo cuiusque ordinis sedilium, & primus aliis de more.

10 Pro Communione Cleri parari curent stolas pro Sacerdotibus rubei coloris, & vinum sufficiens pro purificatione.

11 Cætera quæ ad Missas spectant fiunt de more, nisi quod in fine Missæ Episcopus non dabit benedictionem, quam dabit in fine Sessionis. *Ex Cæremon. Episc. lib*. 1. *cap*. 31.

12 Pro absolutione Defunctorum extendetur pannus ante sedem Episcopi, & accedente Subdiacono Missæ cum Cruce, & Acolythis cum candelabris, fiet absolutio de more. Oratio erit pro Sacerdotibus & Episcopis vt in Missa, vel alia communis.

13 In actione Synodali curent à Beneficiatis seu aliis Cantoribus cantari Antiphonam, à Clero Psalmum alternatim, partim ab Vrbano partim à Foraneo sedentibus; à duobus Cantoribus Litanias, vel à musicis; à Canonico parato & Subdiacono Concanonico Euangelium; à Musicis Hymnum, Veni Creator, post inceptum ab Episcopo primum versum.

14 Standum erit à Clero quando stat Episcopus, vt in Pontificali, & prætereà ad Acclamationes.

15 Genuflectendum erit ad primam Antiphonam ante Psalmum, ad Litanias, ad primos versus Hymni, Veni Creator; ad benedictionem Episcopalem, & ad orationem mentalem.

16 Sedendum erit ad Psalmum, Sermonem, & ad lectionem Decretorum.

17 Vt autem omnes eodem tempore idem præstent, eligantur sex, octo aut plures Clerici è grandioribus, vel è Seminario, vel è Clero; qui distributi per varia loca intra Clerum, moneant quando standum, quando genuflectendum, quando sedendum, ad nutum Magistrorum cæremoniarum; qui manu eleuatâ, depressâ, & magis depressâ, sine clamore, tres illos situs significabunt Clericis prædictis, & hi Clero voce demissâ.

18 Opportunè præmoneant Clerum de Psalmo, qui cantandus erit primâ & tertiâ die; Saluum me fac Deus; de Feria quinta initio, secundâ die; Deus venerunt Gentes; de eadem Feria penultimo loco Nocturni.

19 Si afferantur Reliquiæ Sanctorum pro iuramento Examinatorum; quod Mediolani fit; eas procurent deferri à prima Dignitate, stola addita sub pluuiali, sine velo longo, cum 4. intorticiis, de Sacristia ad Episcopum, qui cum Clero surgit; deinde cum mitra sedens, & in gremio ambabus manibus supra mensam eas tenens, excipit iuramenta

stabat

stabit Clerus ob reuerentiam Reliquiarum: eodem modo reportantur. Videant autem ne Clerus expectet diutiùs quàm par sit Sacras Reliquias.

20 Ordinandæ Processioni præerunt iidem Clerici qui suprà, seu alij; quibus viam præscribent cæremoniarum Magistri, & terminum eiusdem.

21 Curent etiam, vt in altari maiori ardeant sex candelæ durante Sessione Synodali.

22 Hæc præcipua sit attigisse satis: Magistri nomen excitat ad omnia benè gerenda & exactissimè.

CAPVT XXIX.

De Ostiariis Synodi.

1 NOn solùm ad portas Ecclesiæ claudendas tempore Sessionis Synodalis necessarij sunt Ostiarii, verùm etiam ad excludendos laicos, vti par est, sine tumultu: debent ergo esse viri graues, discreti, qui etiam possint admonere eos de Clero, qui suis locis non sedent; sed per Ecclesiam fortè vagantur, & fabulis inutilibus vacant.

2 Excludant autem laicos paulò antè quàm inchoetur Sessio; & omnino nullum ibi permittant sine consensu Episcopi.

3 Claudantur portæ cum clauibus, vnâ exceptâ laterali, per quam ij qui de Clero sunt eant & redeant pro necessitate corporali.

4 Ante vltimam Processionem aperiantur omnes portæ, vt populus introire queat ad Laudes Diuinas pro gratiarum actione.

5 Si quem repererint contumacem laicum, eum deferant ad Episcopum; cuius mandatum exequantur promptissimè, etiamsi sit pœnale.

6 De Clericis qui sibi non obediunt agant cum Præfectis disciplinæ Synodalis.

7 Numerus eorum erit ad arbitrium Episcopi, habitâ ratione portarum, Cleri & laicorum, qui conuenire solent.

CAPVT XXX.

De Concionatoribus Synodi.

1 PRo Sermone ad Clerum datur materia in Pontificali, nimirum, de disciplina Ecclesiastica, de Diuinis mysteriis, & de correctione morum in Clero, secundùm ea quæ Episcopo videbuntur vtiliora.

2 Et ibidem dicitur, quod fiat per virum doctum idoneum: sed hoc intellige, quando Episcopus sermocinari nolit; quod cuperem maximè, si possit. Certè commodiùs nunquam potest moneri & moueri totus Clerus quàm in Synodo Diœcesana, exclusis laicis.

3 Alii recitari iubent Orationem Latinam, quam non improbo: sed conuenit illa magis Concilio Prouinciali quàm Diœcesanæ Synodo: vt autem omnes intelligant & amplectantur ea quæ ad Cleri mores attinent, hodie Latinè dicta minùs efficiunt.

4 Primâ & secundâ die præscribitur Sermo in Pontificali, & post Venerabiles, quod magis placet, quàm post Euangelium; nisi fortè Concionator de Euangelio Synodali Thema sumeret ad dicendum.

5 Non vltra dimidiam horam sit Sermo, ne impediatur actio reliqua Synodalis.

6 Datur Concionatori benedictio ab Episcopo de more, sed absque Indulgentiis; quæ non conceduntur nisi in fine totius Synodi.

7 Omnino verò Episcopus, antequam dimittat Synodum, verba faciat ad Clerum eo meliori modo quo scit & valet, paternè adhortans eum ad executionem

Decreto

Decretorum: locus autem opportunus erit, antequam aperiantur Ecclesiæ portæ pro vltima Processione. *Ex Concil. Prou. 5 Mediol.* Et hæc de Officialibus Synodi: transeamus ad Officiales Cleri.

Capvt XXXI.

De Examinatoribus.

1 DE consilio prædictorum Consultorum debet Episcopus ante Synodum deligere Examinatores Cleri, Iudices causarum, Testes Synodales, & Punctatores Collegiatarum & Cleri, tum alios Officiales eiusdem Cleri, secundùm variam locorum consuetudinem, vt suo tempore & loco proponantur Synodo.

2 Et primò Examinatores sunt in duplici differentia: nam ij qui examinare debent promouendos ad beneficia curata, sunt necessariò approbandi in Synodo; at alios ad examen ordinandorum seu approbandorum ad audiendas Confessiones potest Episcopus eligere etiam extra Synodum; & arbitratu suo.

3 Primi ordinis ergo approbandi in Synodo plures proponi debent, vt ex iis saltem sex à Clero approbentur, *ex Conc. Trident. regula Sess. 24. cap. 18.* plures tamen ad honorem aliquorum approbari solent & debent.

4 Qui assumuntur è Regularibus, proponantur Clero de nomine & cognomine noti, nedum Officij quod habent titulo, ad pleniorem validitatem examinis in concursu Parochialium; & ne contingat ambiguitas, an valeat concursus.

§. V.

Annotatio.

NOminatio *Examinatorum ex titulo Officij quod Regulares habent v. g. Prior S. Dominici, Guardianus siue Lector S. Francisci, efficit, quod approbatio facta à Clero non cadit nisi super eum qui tempore Synodi erat Prior, seu Guardianus, seu Lector; non autem in successores eorum in iisdem gradibus quos ignorat Clerus; & Rota sæpiùs declarauit fuisse nullum illud examen in concursu Parochiarum in quo affuit successor Examinatoris approbati tantùm ex titulo, non de nomine & cognomine, vt docet* Garc. de Benef. Tom. 2. Par. 9. cap. 2. dub. 22. *fortasse valeret eo casu, quo proponitur Prior S. Dominici qui pro tempore fuerit: hoc enim modo approbatur etiam successor a Clero, quicumque ille fuerit.*

5 Certè ij esse debent omnino aut Magistri in Theologia, aut Doctores, vel saltem Licentiati in Iure Canonico; & ex ordine Mendicantium assumi possunt, *ex prædicto Concilio*, aut non Mendicantium Regularium: quod si desint eiusmodi, eligi possunt alij Clerici magis idonei. *Ex declarat. Concil. Trident. quam recitat Massobr. in Praxi de Concursu Requis. 11. dub. 2. in fine.*

6 Pro quorum Examinatorum approbatione duplex est modus, vel imprimendo eorum nomina in schedulis coniiciendis in vrnam cum notis A. R. nimirum Approbationis, & Reprobationis, electisque compromissariis; quod in Synodo fit Mediolanensi: vel breuiùs, interrogando Clerum voce altâ per Secretarium: placéntne vobis? Et hic modus hodie magis est communis in insignioribus ciuitatibus.

§. VI.

Annotatio.

STephanus Quaranta v. Synodus, *recitat litteras Sacræ Congreg. Concilij Tridentini, datas die 11. Iulij 1592. ad Patriarcham Venetiarum, in quibus approbatur*

approbatur vterque motus per vota secreta seu aperta eligendi Examinatores in Synodo; semper tamen approbandi erunt cum maiori parte suffragiorum, vel cum dimidia, vt dicitur in Synodo 6. Diœcesf. Mediolan. *eorum qui sunt præsentes in Synodo legitimè congregata.* Lege Massob. in Praxi de Concursu Requis. 11. dub. 7. & 8.

7 Iurare debent Examinatores approbati, *ex Concil. Trident.* ad Sacra Dei Euangelia.

§. VII.

ANNOTATIONES.

NIhil refert, an ij iurent super Euangelia vel Sacras Reliquias Sanctorum. Puto S. Carolum introduxisse Sacras Reliquias pro iuramento; tum vt in Synodo appareat veneratio Sanctorum (continet enim Synodus omnium ferè Catholicorum dogmatum doctrinam & praxim) tum verò etiam vt nouitate ritus Examinatores excitentur magis ad obseruandum id quod ipsi iurant: relinquitur ergo arbitrio Episcopi, penes quem tamen sancti Caroli auctoritas esse debet in hoc genere summa.*

8 Absentes iurabunt in manibus Episcopi seu Vicarij Generalis extra Synodum: quod idem præstabunt ij qui pro tempore succedent iam approbatis à Clero, vt dictum est in *annotat.* §. 5. antequam accedant ad examen in concursu Parochialium Ecclesiarum.

§. VIII.

ANNOTATIONES.

QVia dubitant Doctores, an singulis annis eligendi sint & approbandi Examinatores, addunt plerique hodie in fine Decreti de Examinatoribus hanc clausulam: Quorum Officium duret, donec altera Synodus habeatur. Et valet Decretum. Quid verò agendum sit de mortuis omnibus Examinatoribus, vt alij subrogentur extra Synodum; ad nos non attinet; quia casus extra Synodum est. Vide Massobr. loco cit. Requis. 12. dub. 2. & 3. seu Garciam de Benef. p. 9. cap. 2. num. 8. & 73. *vbi ex Clementis VIII. decreto docent, eos eligi posse cum consensu Capituli vsque ad tempus futuræ Synodi.*

CAPVT XXXII.

De Iudicibus Synodalibus.

1 IVdices, quibus delegandæ erunt causæ à S. Sede Apostolica, vel eiusdem Legatis, debent esse omnino in Ecclesiastica dignitate constituti, aut Personatum obtinentes, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonici. *Concil. Trident. Sess. 25. cap. 10.*

2 Nec refert, quòd ij fortè non sint Doctores; quia potest deinde dari Assessor.

3 Quatuor saltem, *ex Concil. Trident.* nominandi erunt aut etiam plures; & hodie præsertim quamplures eligendi erunt ob Constitutionem Gregorii XV. de Conseruatoribus editam an. 1621. vt Regulares è numero Iudicum Synodalium deligere sibi possint latiori facultate Conseruatores suos, ait Papa.

4 Horum approbatio fit eodem modo quo Examinatorum, de quibus suprà: neque tamen iurare tenentur quemadmodum Examinatores: iurant tamen eodem modo.

§. IX.

ANNOTATIONES.

1 *CAnonici Regulares, aut Monachi, etiamsi sint in Cathedrali Ecclesia,*

Ecclesia, non sunt capaces delegationum Apostolicarum. Ex Archidiac. Geminian. & Butr. in cap. Statutum 11. de Rescript. in 6.

2 *Canonici Collegiatarum, etiam insignium, alioqui Doctores, non possunt esse Iudices Synodales, etiamsi nullus Doctor reperiretur, nec eis aptior in Capitulo Cathedralis, & inter obtinentes Dignitates.* Ex declar. Sacræ Congreg. Concil. Trid. quam recitat Massobr. de Synodo cap. 4. dub. 10. in fine.

3 *Neque item Canonicus in Cathedrali dispensatus super minori ætate,* vt fusè probat idem Massobr. loco cit. dub. 11.

4 *Potest autem eligi Iudex Synodalis, Protonotarius Apostolicus;* ex eodem Massobr. dub. 12. *tum Vicarius Episcopi*, dubio 13. *hoc est Generalis, non Foraneus.*

5 *At in Prouincia Mediolanensi debent nominari omnes Canonici Cathedralium Ecclesiarum Iudices Synodales in gratiam Regularium illius Prouinciæ.* Ex Decreto quod ego legi authenticum apud Episc. Laudens. à Sacra Congreg. Concil. Trid. edito die 27. Sept. 1614. & habetur infrà p. 4. circa finem.

Capvt XXXIII.

De Testibus Synodalibus.

1 Testes Synodales dicuntur, quia in Synodo deliguntur, aliàs electi extra Synodum dicerentur tantùm Testes publici: ij verò debent esse viri graues, zelo disciplinæ Clericalis illustres, forma facti Cleri, verbo & exemplo potentes.

2 Septem constituuntur in *Actis Ecclesiæ Mediol. Concil. Prou. 5.* sed & plures arbitrio Episcopi pro amplitudine Diœcesis assumi possunt.

3 Si palàm nominantur, & adsint in Synodo, iurent ibidem, aliàs extra Synodum, si absint; vel si schedulæ secretò habeantur.

§. X.

ANNOTATIO.

Plures Episcopi hodie non euulgant nomina Testium, vt liberiùs possint exercere munus suum minori cum odio Clericorum, quos deferre debent ad Prælatum: iurabunt ergo hi secretò in manibus Episcopi.

Capvt XXXIV.

De Punctatoribus.

1 In Collegiatis Punctatorum munus est notare absentes ab Horis Canonicis, aut Missa; & solent esse duo, tum vt alter eorum saltem intersit; tum vt ambobus concordantibus absit suspicio infidelitatis in notando.

2 Episcopus in Prouincia Mediolanensi, ex *Actis eiusdem, in Prou. Concil. 1.* debet alterum eligere, alterum Canonici. Vterque iurat: ex *Concil. Mediol. Prou. 4.* hic iurat in Capitulo, ille in Synodo: ex *Concil. Mediol. Prou. 5.*

Capvt XXXV.

De iuramento Examinatorum, Testium & Punctatorum.

1 Iuramentum erit præstandum manè, ex *Concil. Prou. Mediolan. 4.* & hoc ideò dicitur, vt eius ratio habeatur in distributione partium totius actionis Synodalis.

2 Eo modo, quo suprà diximus de Examinatoribus, poterunt iurare Testes publicè nominati & Punctatores ab Episcopo delecti.

Caput XXXVI.

De Officialibus Cleri.

1 AD aliquorum præ aliis indicandam maiorem & pleniorem in Clero rerum notitiam; consuêuere Episcopi prudentiores distribuere Officia Clericalia in Synodo pro consuetudine locorum,& varia necessitate rerum.

2 Declarantur itaque primo loco Consultores S.Officij, si penes Episcopum sit tribunal, vt Neapoli:

3 Recognitores librorum imprimendorum:

4 Reuisores Indulgentiarum, quæ à S.Sede Apostolica obtinentur:

5 Præfecti Musicæ, ne in Ecclesiis profana cantentur,aut in-ecora:

6 Syndici, seu Procuratores Cleri pro immunitate, & aliis:

7 Præfecti, & Administratores Seminarij, tum spiritualium, tum temporalium rerum:

8 Præfecti disciplinæ Clericalis in ciuitate,distributis classibus Clericorum:

9 Vicarij Foranei, & Priores Confraternitatum Parochorum:

10 Visitatores generales:

11 Prior Doctrinæ Christianæ:

12 Confessarij speciales Clericorum minorum:

13 Præfecti Fabricæ Ecclesiasticæ:

14 Aduocati & Procuratores pauperum:

15 Oeconomi beneficiorum vacantium:

16 Vicarius Monialium:

17 Præfecti funeralium:

18 Præfectus spiritualis carceratorum:

19 Præfecti Processionum:

20 Præfectus Orationis 40.Horarum:

21 Pœnitentiarij minores Cathedralis:

22 Præfecti Chori:

23 Recognitores onerum Missarum:

24 Præfecti communium Cleri:

25 Dispensatores eleemosynarum ex Concionibus collectarum:

26 Recognitores Calendarij:

27 Reuisores administrationis locorum piorum:

28 Præfecti Confratriarum.

Caput XXXVII.

De reductione Missarum.

1 IN eadem Congregatione Consultorum præfatorum erit agendum, si opus est, de forma reducendi Missas seu Anniuersaria, quæ scilicet ante Concilium Tridentinum imposita fuerunt,irrationabilia nunc temporis effecta.

2 Nam de Missis post Concilium relictis facultas reducendi, commutandi & eas moderandi reseruata est hodie Summo Pontifici, vel Sacræ Congregationi Concilij Tridentini,vt initio Decreti dicitur de celebratione Missarum sub *Sanctissimo D.N. Vrbano Papa VIII. die 21.Iunij 1625.*

Caput XXXVIII.

De Præside Synodi absente Episcopo.

1 SI casus accidat, quòd Episcopus infirmetur, aut aliò vocetur, neque velit prorogare Synodum in aliud tempus, videndum erit de Præside eiusdem Synodi: qua in re addam plura non aspernanda.

2 Et quidem, si proroganda sit in aliud tempus, erit hoc significandum vniuerso Clero formulâ propriâ, de qua infrà *in 4. Part. cap.1. num.5.*

3 Si nolit eam prorogare, Vicarius Generalis eam conuocare poterit de speciali mandato Episcopi.

4. Verùm,

4 Verùm, quid ſi Vicarius non ſit Protonotarius Apoſtolicus, ſed vel Canonicus, vel Præpoſitus Collegiatæ inferioris. Qui caſus contigit Nouariæ ſub Carolo Epiſcopo noſtri Ordinis à Baſilica Petri. Difficultas erat propter habitum in Synodo, quem decebat eſſe vel parem aut ſuperiorem habitu Canonicorum: non enim vti poterat ille rochetto & mantelletto; neque volebant eum Canonici Cathedralis Eccleſiæ ſedere ſupra ipſos cum pluuiali: quæ erat veſtis propria Præpoſiti Collegiatæ S. Gaudentij tunc Vicarij: vti verò mantello communi longè minùs eum decebat in Synodo.

5 Vocauit igitur Epiſcopus ægrotus Hieronymum Septalem Protonotarium Apoſtolicum, quem cùm litteris patentibus Præſidem Synodalem declarauit, & Congregationibus Synodalibus, de quibus hactenus, tum Synodali toti actioni merito præfecit.

Capvt XXXIX.

De cæremoniis Synodalibus abſente Epiſcopo.

1 Actum igitur eſt de cæremoniis adhibendis præſente Prædicto Præſide abſente Epiſcopo, & Auctore huius Operis actionem Synodalem dirigente.

2 Et quidem ſolemnibus Miſſis ille interfuit in Choro ſupra Canonicos, Præpoſito primam Miſſam cantante, & Canonicis reliquas duas, iuxta Decreta Sacræ Rituum Congregationis relata à *Genuen. in Praxi Neapol. cap. 52. circa finem, & aliis.*

3 Sedentibus deinde omnibus in loco ſeſſionali, ſedit ille tanquam Præſes in medio Cleri in ſede coriacea ſupra vnicum gradum, tapete ſubſtrato, eleuata, rochetto & mantelletto indutus, ceteris Canonicis pluuialia, planetas & dalmaticas indutis; quo de tamen habitu dubitari poſſet, an parandus ſit abſente Epiſcopo. Et ego negarem; tum quia Epiſcopus abeſt; tum quia Præſidis prædictus habitus eſt inferior habitu Canonicorum ſolemni: debet autem præcedere tum loco, tum habitu. Certè ad Miſſam primam cappas geſtarunt Canonici ſuper rochetto de more.

4 Lectæ fuerunt à Secretario Synodi patentes litteræ de conſtituto Præſide.

5 Qui ſtatim inchoauit Antiphonam, & reliqua addidit vt in Pontificali.

6 Ad Euangelium benedixit incenſum de more & Diaconum, cuius librum oſculatus eſt in fine: non tamen fuit incenſatus, quia non erat paratus pluuiali.

7 Recitauit Orationes, & Hymnum inchoauit Veni Creator.

8 Sermonem habuit ad Clerum de ſuggeſtu tertiâ die, & præclarè.

9 Totam actionem Synodalem proſecutus eſt, quam Epiſcopus præſtitiſſet, exceptâ bendictione in fine ſeſſionum: à qua abſtinuit.

10 Ad oſculum pacis recepit Clerum, vt ſolebat Epiſcopus.

11 In fine Proceſſionis ante Synodum Canonicus Hebdomadarius in cornu Epiſtolæ dixit Orationes præſcriptas in fine Hymnorum & Pſalmorum.

12 Vicarius autem Generalis in Proceſſione quidem ibat cum ſuis Canonicis, vti Præpoſitus cum pluuiali: at cum eodem pluuiali in actione Synodali ſedebat in ſede aliàs parata pro Vicario Generali: de qua ſuprà *Cap. 9. num. 7.* Quæ omnia obſeruari poſſunt, quando abſente Epiſcopo Vicarius Generalis & ſimul Protonotarius Apoſtolicus præficitur Synodo cum mandato ſpeciali.

Caput XL.

De vltimò agendis pridie Synodalis actionis.

1 His ita ritè constitutis, pridie diei indictæ pro inchoanda Synodo affigi debent schedulæ de hoc initio pluribus in locis, ad formam infrà præscribendam *Par.4.cap.1.num.6.*

2 Pulsandæ sunt campanæ festiuo sonitu à primis Vesperis, *Ex Cæremon. loco citato.*

3 Habenda est coram Episcopo Præfectorum Scrutinij Congregatio: de qua suprà *Cap.23.num.3.*

4 Officiales quinque se comparent ad propria munera diligenter præstanda: quos ideò moneri curet Episcopus tum per Tabellam in loco publico affixam, tum singillatim per idoneos viros, tantò antè, vt per octo saltem dies id certò sciant, & prout suprà iisdem præscriptum est agant diligentiùs.

5 Affigantur Tabellæ disciplinæ Synodalis & capitum Orationis publicæ, pro quibus scilicet orandum est à Clero, tum in Palatio Episcopi, tum ad valuas Ecclesiæ Cathedralis, & intra eandem.

6 Dum Clerus singillatim ad ciuitatem venit, & Episcopum adit, ille benignè omnes excipiat, &, si quid singillatim velint suggerere, libenter audiat.

7 Idem Episcopus cum Magistris cæremoniarum eligat sibi ministros de more pro Missa Pontificali, & assistentes Diaconos pro sessione Synodali, si fortè ij occupati sint aliis muneribus ad Synodum spectantibus; qui alioqui deberent assistere.

8 Præscribat horam conueniendi ad Synodum tam manè quàm à prandio, & item terminandi sessiones.

9 Proponatur Edictum de Processione habenda per Vicarium Generalem, *vt in 4.Par.cap.6.*

10 Secretarius denique recognoscat omnia quæ imprimi describíve curauit, iuxta ea quæ in Congregationibus Synodalibus fuerunt præordinata; & præsertim Tabellas omnes vt suprà requisitas, cum notula Officialium, Catalogo Cleri & Decretis in Synodo legendis.

DE

DE ORDINE SYNODI DIOECESANÆ,

PARS SECVNDA.

QVONIAM in Pontificali describuntur ritus & cæremoniæ Synodi tribus diebus, hoc est, tribus sessionibus, celebrandæ; nec prohibetur tamen minori dierum numero Diœcesanam Synodum celebrari; ideò descripturi nos hoc loco totius Synodi ordinem, triplicem eundem ipsum dabimus, pro trina, pro duplici & pro vnica sessione.

Ordo Synodi Diœcesanæ pro trina sessione.

SESSIO PRIMA.

1 HOrâ indictâ Capitulo Ecclesiæ Cathedralis cum Seminario & vniuerso Clero in aula Episcopali congregato, descendit Episcopus ad Cathedralem Ecclesiam cappâ indutus, ipso Clero præcedente, Canonicis autem Episcopum sequentibus.

2 Si est Archiepiscopus, deferri facit ante se Crucem, imagine Crucifixi ipsum respiciente.

3 In porta Ecclesiæ aquam benedictam de more sumit, & aspergit se & alios.

4 Organa pulsantur & campanæ; intereà orat ante altare Sanctissimi Sacramenti (quod non erit in altari maiori durante Synodo, si aliàs ibi asseruatur) & ante altare maius.

5 Cantatur Nona (vt aliàs Tertia in Festis) induitur paramentis Pontificalibus.

6 Missa celebratur de Spiritu Sancto absque vlla commemoratione, etiam Duplicis Festi seu Dominicæ, & sine Euangelio in fine: ex *Cæremon. Episcop. lib.* 1. *cap.* 31. incensatur in ea totus Clerus.

7 Fit Communio eiusdem Cleri, ex *Pontific.* stolis rubeis assumptis à Sacerdotibus, qui fortè non celebrarunt.

8 Non datur benedictio in fine Missæ, ex *Cæremon. loco citato*, sed in fine sessionis. Finitâ Missâ exuit Episcopus paramenta Missalia vsque ad tunicellam inclusiuè, & accipit pluuiale. *Ibidem.* Canonici retinent paramenta in Missa.

9 Peractâ Communione inchoatur Processio; pro qua distribuuntur Tabellæ Precum paulò ante Communionem: Clerus autem sub vna tantùm Cruce procedit.

§. I. ANNO

§. I.

ANNOTATIO.

Alicubi fit Processio ante Missam, ex Conc. Prou. 2. Mediol. *imò pridie, vt Neapoli cum Reliquiis S. Ianuarij, & Perusiæ aliquando pro translatione Reliquiarum S. Herculani, & S. Caroli: communior vsus est, vt fiat post Missam, vt dum cantatur Missa conueniat Clerus totus opportunè ad pleniorem Processionem.*

10 Si adest consuetudo, quod conueniant etiam Regulares & Confratres (qued fit, vbi Clerus non est multus) hi procedant sub eorum Crucibus & Vexillis.

11 Cum Cruce Clerici adsint candelabra cum candelis accensis, nisi adsit Crux Archiepiscopalis: cui tantùm dantur candelabra: & defertur ante Canonicos tantùm.

12 Quilibet primatum gerens in vnaquaque Cleri parte, siue Vrbani siue Foranei, & quocumque nomine vocetur, in medio Ecclesiæ ante altare inchoet genuflexus cum suo Clero Hymnum, Veni creator. Idem faciat etiam Episcopus.

13 Si proceditur ad aliquam Ecclesiam, puta Patroni loci, ibi cantatur Antiphona cum Versu & Oratione de eo ab Episcopo; alioquin rectà reditur ad Cathedralem.

14 Post reditum ad Ecclesiam maiorem Clerus sua quisque loca petit, & Episcopus remanet in loco Synodali apud sedem sibi paratam, seu faldistorium: si est Archiepiscopus, qui Crucem eius defert, remanet in medio, in loco vt suprà parato.

15 Cùm aliquantulùm sederint omnes, Diaconus, qui est à dextris Episcopi, stans cantat versus Clerum, Orate, iisdem notis, quibus aliàs cantatur, Leuate. *Ex Actis Nouar.*

16 Genuflectunt omnes versus altare, & orant mente modico spatio. Tum adhuc genuflexus Episcopus sine mitra inchoat Antiphonam, Exaudi Domine, præintonante eo ad quem de more spectat: & dicitur tota genibus flexis.

17 Psalmo inchoato, Saluum me fac Deus, sedet Episcopus acceptâ mitrâ; sedet etiam Clerus, & alternatim ab Vrbano & Foraneo cantatur Psalmus. At Clerici deputati moneant Clerum quando genuflectendum, standum & sedendum.

18 Antiphonâ repetitâ surgunt omnes & Episcopus depositâ mitrâ, & conuersus ad altare, dicit Adsumus, *vt in Pontificali.*

19 Addit aliam Orationem, *vt ibid.* quâ finitâ, acceptâ mitrâ procumbit ibidem supra faldistorium, aliis omnibus genuflectentibus: & Cantores duo in medio Cleri post Episcopum dicunt Litanias, nisi eas cantent Musici, vt suprà.

20 Dicto, Vt omnibus fidelibus, &c. Episcopus solus cum ministris surgit, & baculum sinistrâ tenens, stans versus Synodum dicit, Vt hanc, &c. *vt in Pontificali* producitque signum Crucis super omnes: & iterùm procumbit vsque ad finem Litaniarum.

21 Quibus dictis surgunt omnes: & Episcopus depositâ mitrâ dicit stans vt suprà, Oremus: & ministri, Flectamus genua, Leuate (nisi sit tempus Paschale, seu Dominica, argumento à simili in Benedictione candelarum in Missali) tum Orationem, Da quæsumus, &c.

22 Deinde sedens cum mitra facie versâ ad Synodum imponit incensum in thuribulũ, & benedicit more solito, ministrante Presbytero assistente nauiculam vt aliàs.

23 Duo Canonici Diaconali & Subdiaconali veste induti, vt in Missa, coloris rubei, benedictione de more acceptâ, vnà cum Acolythis candelabra deferentibus accedunt ad partem dexteram Episcopi, & iuxta eam in plano Diaconus cantat Euangelium, Conuocatis Iesvs, &c. stantibus omnibus, ab Episcopo baculum vt aliàs tenente inter manus.

24 Osculatur librum Episcopus, & incensatur à Presbytero assistente de more.

25 Et statim sine mitra genuflexus versus altare, toto Clero genuflexo, incipit Hymnum, Veni Creator, prosequente Clero seu Musicis cantoribus.

26 Finito primo versu, qui constat ex quatuor versiculis, surgunt omnes; & sine mitra Episcopus stat versus altare vsque ad finem.

27 Ostiarij dum cantatur Hymnus, vel priùs, excludant laicos, & portas Ecclesiæ claudant.

28 Sedent omnes cum silentio, & Episcopus acceptâ mitrâ sedens alloquitur Clerum altâ voce: Venerabiles Consacerdotes, &c.

29 Post allocutionem, vel priùs (ait *Pontificale*) prout magis placuerit, hoc est post Euangelium, si de eo Sermo sit habendus, accedit Concionator comitatus ab altero ex Cæremoniariis; & genuflexus ante Episcopum petit ab eo vt aliàs benedictionem sine Indulgentiis.

30 Cocionator non vltra mediam horam Sermonem habeat ad Clerum; & eo finito discedit.

31 Audiuntur querelæ, ex *Pontificali*; sed vsus obtinuit, quod deferantur ad Iudices deputatos.

32 Secretarius igitur Decreta secum ferens, comitatus à Cæremoniario accedit ad Episcopum; cui factâ debitâ reuerentiâ offert Decreta, quærit ab eo, an ea nunc velit legi, quo annuente, & reddente folia Decretorum, factâ rursus reuerentiâ Episcopo tum Canonicis, ascendit pulpitum; & altâ voce legit in hæc verba stans aperto capite.

Decretum de Synodo incepta.

IN nomine Sanctissimæ ac indiuiduæ Trinitatis, Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Amen.

NOs N. N. Dei & Apostolicæ Sedis gratiâ Episcopus Sanctæ Ecclesiæ N. (addat alios titulos, Comitis, seu Principis, si quos habet) ad Dei omnipotentis ac Beatissimæ Virginis Dei matris & Sanctorum Patronorum N. N. & N. laudem, nostram Diœcesanam Synodum incipimus; faxit idem omnipotens Deus pro sua misericordia, precibúsque Virginis Beatissimæ ac eorumdem Sanctorum aliorúmque, vt, quemadmodum speramus, ex hoc sacro cœtu lumen & Spiritum omnes reportemus ad officia nostra secundùm voluntatem Dei peragenda.

33 Sedet, & capite tecto legit alia Decreta pro initio Synodi, quæ hîc significabimus, describenda fusiùs *in 4. Par. huius Volum. cap. 9. à. num. 2.*

Decretum de modo viuendi Synodi tempore.

QVoniam nihil ferè, &c. *vt in 4 Par. cap. 9. num. 2.*

Decretum de Ministris Synodalibus.

COnstituimus in hac nostra Synodo.

Promotorem M. R. D. N. N. seu Promotores, Vrbanum N. Foraneum N. cum titulis, vt de vocatione Cleri

in 1.*Par. cap.*12. *num.*6. præscriptum est.

Secretarium N. N.

Iudices querelarum & excusationum N. N.N.N.

Præfectos disciplinæ Synodalis & Scrutinij N.N.N.

Præfectum Hospitiorum N.N.

Coadiutores N.N.N.

Confessarios Cleri N. N. N. cum facultate nostra absoluendi à casibus etiam Nobis reseruatis durante hac Synodo vsque ad . . . . mensis huius, & pro Clero in confessione audiendo tantùm, vt quisque redeat ad propria benè purgatus, & Deo magis coniunctus, ad vtilitatem quoque populorum nostræ Diœcesis.

Procuratorem Cleri N. N. qui ad Nos deferet quæcumque Clerus exoptat:

Oeconomum pro exigendo Cathedratico N. N.

Magistros cæremoniarum, quibus omnes obediant, N.N. & N.N.

Ostiarios Synodi N.N N.N. quibus item pareant omnes in eorum officio:

Notarium N.N.

Decretum de præiudicio non afferendo.

DEcernimus, &c. *vt in* 4. *Par. cap.*9. *num.*4.

Decretum de non discedendo.

VObis prætereà omnibus, &c. *vt loco cit. num.*5.

Decretum de Oratione publica.

QVoniam veteris est instituti, &c. *vt loco cit. num.*6.

34 Descendit de suggestu, & vnà cum Promotore seu Promotoribus accedit ad Episcopum.

35 Promotor instat pro Fidei professione: si duo sunt, loquatur primus descripto, sed in numero plurali, *vt in* 4. *Par. cap.*7. *n.*1. & cum titulo conuenienti.

Cauit Sacrosanctum Concilium, omnes, &c. *loco nunc citato.*

36 Episcopus respondet: Decernimus ac mandamus ita fieri.

37 Discedunt illi; & Secretarius de suggestu legit sedens in hæc verba.

Decretum de professione Fidei facienda.

SAcrosanctâ Tridentinâ Synodo illud, &c. *vt in* 4. *Par. cap.*9. *num.*7. & addit Decretum hac de re *Concil. Tridentinum Sess.*25. *cap.*2. Cogit temporum, &c. *vt ibid.*

§. II.

ANNOTATIO.

IN *Prouincia Mediolanensi legitur etiam Decretum Concilij Prouincialis primi, verba sunt:* Sacri igitur Concilij Tridentini auctoritate, &c. *quæ item dabimus infrà in fine* 4. *Patris.*

38 Lectis Decretis addit idem Secretarius:

Accedant igitur, &c. *vt in* 4. *Par. c.*9. *num.*7.

38 Qui ergo sunt professuri Fidem, tunc accedant ad Episcopum, coram quo genuflexi permaneant, donec eorum nomine formula professionis Fidei de suggestu à Secretario stante & aperto capite legatur vsque ad ea verba exclusiuè: Sic me Deus adiuuet. *Habetur loco cit.*

§. III.

§. III.

ANNOTATIONES.

1 *Notandum est, non teneri Episcopum emittere professionem Fidei in prima Synodo Diœcesana, quia non habet ibi maiorem, sed in prima Synodo Prouinciali; quia tamen Prouincialis Synodus ferè numqaam hodie celebratur, audiendi sunt ij Episcopi, qui in prima sua Synodo coram Deo genuflexi ante altare Fidei professionem emittunt; est enim actus summa religionis: quo casu stabit totus Clerus ob reuerentiam genuflexi Episcopi, qui breuiori formulâ, de qua infrà, eam emittet vt alij: tum sedebit acceptâ, vt alios profitentes excipiat: & Clerus sedebit exceptis professuris.*

Pro iuramento Episcopi teneat Diaconi assistentes Missalem librum ante eum.

2 *In Prouincia Mediolanensi, ex* Conc. Prou. 1. *tenentur professionem Fidei emittere in Synodo etiam ij, qui ad Synodum Diœcesanam conuenire debent: & quia in ea Prouincia etiam sacris Ordinibus initiati tenentur conuenire, vt in Edictis Mediolan. & Nouarien. patet; ideò iidem erunt inuitandi à Secretario in præfato Decreto; extra eam Prouinciam non tenentur, nisi ij quos nominat Concilium Tridentinum* Seff. 24. cap. 2. *(qui nimirum beneficia Parochialia & alia beneficia Ecclesiastica habent, & qui in Synodo conuenire debent) in prima Synodo emittere professionem Fidei; nisi Prouincialibus Decretis item alij teneantur.*

4 *Neque tamen omittentes id facere incurrunt priuationem fructuum beneficiorum, sed alias pœnas, vt probat.* Massobr. de Synodo c. 4. dub. 39. n. 15.

4 *Quod si adesse Synodo non possint, id præstent per procuratorem: & valet, vt pluribus* idem Massobr. *probat cum* Barbosa dub. 40. *modò fiat cum speciali mandato.* ibid. n. 43. *sed excusari potest qui excusatur à Synodo.*

40 Tum bini, seu terni aut quaterni ad Episcopum propiùs accedant, tenentem librum Euangeliorum; & legentes profiteantur formulâ breuiori:

Ego N. N. recipio, promitto, &c. *vt infra* 4. *Par. cap.* 5. *num.* 1.

41 Singuli redeuntes Cancellario seu Notario dent nomina & cognomina cum titulis beneficiorum in schedula; de qua suprà *Par.* 1. *cap.* 21. *num.* 3. si non habeant schedulam, curent sua nomina scribi ab eodem Notario in libro ad id parato.

42 Solet esse hora tarda, & ideò de suggestu à Secretario indicitur continuatio sessionis his verbis, facto priùs verbo cum Episcopo:

Decernimus, & indicimus continuationem huius sessionis fore hodie horâ.... in quâ vocabuntur omnes, & Scrutinium Cleri fiet à Præfectis.

43 Posteà Promotor instat accersito Notario contra contumaciam absentium his verbis:

Reuerendissime Domine, Cùm iam dies &c. *vt infra* 4. *Par. cap.* 7. *n.* 2.

44 Respondet Episcopus: Ita decernimus ac iubemus.

45 Tum ad Notarium conuersus Promotor pro rogitu actorum in hac Sessione hæc verba profert: si duo sint, in numero plurali dicatur:

Ego N. N. huius Synodi Promotor rogo te N. N. Notarium Episcopale, vt de omnibus & singulis in hac Sessione peractis vnum pluràve conficias instrumenta.

46 Respondet Notarius, Conficiam: præsentibus N. N. &c. addit in scriptis: Hæc omnia fuerunt acta in publica

 Sessione

Sessione vt suprà, adhibitis etiam testibus N.N. & N.N.

47 Contra contumaces absentes per Edictum ad valuas agitur.

48 Sed pro discessu legitur etiam hoc Decretum de suggestu à Secretario:

Ne quisquam à loco, &c. *vt in* 4. *Par. cap.* 9. *num.* 9.

49 Exuit Episcopus Pontificalia, cappam induit, & datâ manu tantùm benedictione Clero, post Orationem breuem in faldistorio recedit; quem Clerus Cathedralis Ecclesiæ tantùm comitatur de more: & omnes discedunt.

50 Statim affiguntur Tabellæ distributionis Cleri & Capellarum pro Scrutinio.

Continuatio primæ Sessionis.

51 A Prandio statutâ horâ significata per campanæ sonum conueniunt omnes in Ecclesiam Cathedralem: cantantur Vesperæ cum Completorio à Clero Cathedrali; nisi ab vtroque Clero cantandæ sint, *vt suprà* 1. *Par. cap.* 15. *n.* 2. Episcopo etiam præsente in cappa.

52 Deducitur Episcopus cum cappa à suo Capitulo in Cathedralem Ecclesiam; vbi de more orat ante Sanctissimum Sacramentum & ante altare maius: apud sedem suam accipit amictum, stolam, pluuiale, mitram & baculum: descendit ad sedem Synodalem: Canonici item & alij parantur vt manè.

53 Diaconus assistens à dextris cantat, Orare; & omnes genuflectunt. Post modicum spatium surgit Episcopus, & dicit Orationem, Adsumus, vt in Pontificali, conuersus ad altare; si tempus est Paschale, stant & alij de Clero.

54 Sedent omnes cum silentio; & Promotor instar pro Clero, pro Cathedratico soluendo & Scrutinio peragendo his verbis.

Reuerendissime Pater, & Domine; Sancitum est, &c. *vt in* 4. *Par. cap.* 7. *num.* 4.

55 Secretarius de suggestu legit.

Decretum de Clero vocando & Cathedratico soluendo.

VOcabuntur omnes & singuli, &c. *vt in* 4. *Par. cap.* 9. *numero* 10. & addit.

Decretum de Scrutinio.

SCrutinium Synodale, &c. *vt ibidem num.* 11. & addit.

Præfecti Scrutinij ita distribuantur per Capellas huius Ecclesiæ cum Clero.

R. D. N. ad Capellam S. N. vel Clerus N. conueniat ad Capellam S. N. sub Præfecto N.

R. D. N. ad Capellam S N. &c.

Qui pro sua quisque timorata, &c. *vt in* 4. *Par. loco cit. num.* 11.

Qui ad eos non accesserint, &c. *vt ibid.*

56 Dum vocatur Clerus, Præfecti Scrutinij, ij maximè qui sunt scrutaturi partem Cleri postremam vltimò vocandam, incipiant Srutinium, de quo 1. *Par. cap.* 23.

57 Clerus autem vocatur ordine seruato, de quo infrà *in* 4. *Par. cap.* 9. *num.* 12. cum debitis titulis & honoribus; primò Clerus ciuitatis, tum Diœcesis.

58 Secretarius vocabit, vt dictum est *loco cit.* non vltra Clerum ciuitatis: qui vocat notet absentes lineâ ductâ cum calamo, etiamsi aliqui eos tunc statim excusent: quod deinde diiudicabitur. Vocati dicant altiùs, Adsum.

59 Oeconomus ad mensam aliquam in-

in loco remotiori ab Episcopo positam recipiat Cathedraticum, & notet soluentes in libro.

60 Circa finem Sessionis, hoc est, postquam vocati fuerint omnes, & ante Episcopum cum genuflexione transierint (nisi sit ita multus Clerus, vt in crastinum reliqua vocatio sit differenda) datur signum cum campanula Sacristiæ, vt omnes Scrutinio relicto redeant ad loca propria Sessionis Synodalis.

61 Secretarius de suggestu indicit pro sequenti die Officium mortuorum his verbis:

Edicimus prætereà, &c. *vt in 4. Part. cap. 9. num. 13.*

62 Deinde indicit Sessionem secundam his verbis:

Decernimus, &c. *vt in 4. Par. c. 9. n. 14.*

63 Promotor iterùm instat contra contumaces absentes, & pro rogitu vt manè, paulò suprà *à num. 43. vsque ad 47.*

64 Diaconus assistens, seu Secretarius ad dexteram Episcopi cantat, Orate: & genuflectunt omnes, etiam Episcopus cum mitra, vt orent mente.

65 Idem Diaconus proponit capita Orationis mentalis cum deflexione vocis in vltima syllaba, à nota fa ad notam re.

Fratres charissimi, Toto, &c. *vt in 4. Part. cap. 10. num. 1.*

Et inter singula capita interponit moram genuflexus & ipse, recitando secretè Psalmum, Miserere, post singula capita: cantat autem conuersus ad Synodum.

Numerus capitum prædeterminetur ab Episcopo ad tria saltem.

66 In fine Orationis, manente Clero genibus flexis, Episcopus surgit, & de more benedicit solemniter Clero sine Indulgentiis.

67 Discedit cum cappa, & Clerus post eum.

Finis Sessionis primæ.

SESSIO SECVNDA.

1 Horâ indictâ, & dato signo cum campana, conuenit Clerus in Ecclesiam maiorem, vbi expectat Episcopum, qui cappam indutus, comite Capitulo eius descendit in eamdem, cum solitis aspersione & precibus Sanctissimum Sacramentum & altare maius.

2 Cantatur Missa à Canonico pro Defunctis cum vnica Oratione, Deus, qui inter Apostolicos. Epistola & Euangelium, vt in Missali in prima Missa. Sequentia alternatim dicitur à toto Clero, vel à Musicis.

3 In fine Missæ extenditur pannus niger ante sedem Episcopi; induitur Episcopus amictu, stolâ, pluuiali nigro & mitrâ simplici. Subdiaconus cum Cruce, & Acolythi cum candelabris sistunt se ad caput panni contra Episcopum: alij duo Acolythi deferunt vas aquæ benedictæ cum aspersorio, & thuribulum cum nauicula; Capellanus Missalem librum, in quo continetur oratio scripta vt infrà.

4 In Choro cantatur Responsorium longum, Libera me, &c. & reliqua fiunt de more; Oratio Missæ, vel, Absolue, sed in numero plurali, mentione factâ Episcoporum, & Sacerdotum tantùm. Cantores duo dicunt, Requiescant in pace; & amouetur pannus.

5 Mutat Episcopus vestes nigras in rubeas; assumpto baculo descendit ad sedem Synodalem cum Canonicis indutis vt heri.

6 Postquam sederit aliquantulum, inuitante Diacono assistente Clerum iis verbis, Orate, genuflectunt omnes; & Episcopus sine mitra inchoat vt heri, præintonante sibi alio Antiphonam, Propitius esto: quâ finitâ surgunt, & sedent

omnes tecto capite, dum cantant Psalmum, Deus venerunt Gentes, alternatim.

7 Repetitâ Antiphonâ, Episcopus depositâ mitrâ surgit, & stans versus altare dicit: Oremus. Nostrorum, &c. Mentibus nostris, &c. Deus qui nos, &c.

8 Dicitur, Flectamus genua, vel omittitur, vt heri dictum est *num.* 21.

9 Cantatur Euangelium vt heri, cum osculo & incensatione Episcopi in fine.

10 Dicitur Hymnus, Veni Creator, vt heri, cum allocutione ad Clerum: Venerabiles, &c.

11 Fit Sermo vt heri.

12 Promotor instat pro electione Iudicum & Examinatorum:

Reuerendissime, &c. Concilium Tridentinum, &c. *vt in* 4. *Parte cap.* 7. *num.* 5.

13 Secretarius, post Decretum Episcopi ore tenus factum vt suprà, ascendit suggestum, & sedens legit Decretum Concilij Tridentini *Sess.* 25. *cap.* 10.

Quoniam ob malitiosam, &c. tum Constitutionem Bonifacij VIII. Statutum, *vt in* 4. *Part. cap.* 9. *num.* 15. & addit statim:

Sacra Tridentina Synodus, &c. *vt ibid.* cum Constitutione Gregorij XV. *ibid.* & statim nominat Iudices cum suis titulis, *vt ibidem.*

14 Subdit ex Decreto Concilij Tridentini Sess. 24. *cap.* 18.

Examinatores autem, &c. vsque ad illa exclusiuè, Peracto, &c. *vt in* 4. *Part. cap.* 9. *num.* 16.

Et addit: Tridentinum ergo Decretum, &c. *vt ibidem.*

Nominatque Examinatores electos cum suis titulis.

15 Approbantur à Clero altero ex duobus modis, *vt in* 1. *Part. dictum est c.* 31. *num.* 6. Breuiùs fit interrogando, Placéntne vobis? respondent Clerus, Quidquid libuerit.

16 Addit Secretarius Decretum de Testibus Synodalibus:

Vetus est consuetudo, &c. *vt in* 4. *Part. cap.* 9. *num.* 17.

17 Nominat Testes; vel eleuat schedulam sigillatam, in qua secretò habentur; & aït: Dignis de causis eos secretò haberi volumus.

Addit item Decretum de Punctatoribus.

Et quia ad Ecclesiasticam, &c. *vt in* 4. *Part. cap.* 9. *num.* 18.

Nominat Punctatores ordine seruato Collegiatarum.

18 Interim prima Dignitas portat de Sacristia Sacras Reliquias velo tectas cum quatuor intorticiis ad Episcopum, qui vnà cum toto Clero, mitrâ retentâ, congruam honoris significationem adhibet: deinde sedens eas recipit vel in manibus, vel super mensam paruam paratam; de qua in 1. *Part. cap.* 9. *num.* 5.

19 Secretarius legit Decretum de iureiurando:

Examinatores, Testes, &c. *vt in* 4. *Part. cap.* 9. *num.* 19. 20.

20 Accedunt autem Examinatores, Testes, si publicati sint, & Punctatores ad Episcopum, & genuflexi, bini iurant iuxta formulam quam Magister cæremoniarum illis offert legendam altâ voce, vt à vicinis audiantur.

21 Tanguntur ab his Sacræ Reliquiæ in fine: & hæ demum asportantur eo modo quo fuerunt allatæ.

22 Habes has formulas tres in 4. *Part. cap.* 5. *num.* 2. 3. 4.

23 Addit Secretarius Decretum de præstando iureiurando ab absentibus:

Qui Examinatores, &c. *vt in* 4. *Part. c.* 6. *n.* 21. & descendit Secretarius.

24 Promotor instat pro Decretis legendis in Synodo: Reuerendissime, &c. Quo diligentior, &c. *vt in* 4. *Part. cap.* 7. *num.* 6.

25 Secretarius poſt Decretum Epiſcopi de more factum ore tenus aſcendit ſuggeſtum, & ſedens legit Primò Decreta Concilij Tridentini de Reſidentia: Eadem Sacroſancta. *& infrà*: Omnes Patriarchalibus, &c. *vt in 4. Part. cap. 9. n. 22.* Cum præcepto diuino. *& infrà*: Ne verò ea, &c. *vt ibidem.*

26 Si quæ alia legenda ſunt ex eodem Concilio Tridentino, legantur hoc loco.

27 Tum legantur Decreta Concilij Prouincialis vltimò celebrati, vt publicentur Clero.

§. IV.

ANNOTATIO.

Nam Doctores volunt ideò teneri Epiſcopum poſt ſex menſes à Concilio Prouinciali ad conuocandam Synodum Diœceſanam. Lege Maſſobr. cap. 2. dub. 5, & 6.

28 De aliis Decretis Papalibus iubeat Epiſcopus hoc deinde loco legi; cuiuſmodi ſunt Bulla Pij II. de Clericis malè promotis, & Pij V. de Confidentiis beneficialibus: quæ in Prouincia Mediolanenſi omnino legi debent, ex Decreto *Concil. Prou. 3. & 5.* & habentur infrà in *4. Part. in calce*: ſicut etiam legi debent ibidem ex *Conc. 1. & 4.* de Vita & honeſtate Clericorum; ex *Concil. 1.* de Diuinis Officiis; ex *Conc. 5.* de Cleri diſciplina; item Moniciones ex *Conc. 4.*

29 Alia leguntur arbitrio Epiſcopi, ordine ſeruato dignitatis Auctorum; vt poſt Bullas Pontificias legantur Decreta Sacrarum Congregationum Cardinalium, deinde Epiſcoporum Prouincialium, ſeu Prædeceſſorum; vltimò, quæ ſunt propria Epiſcopi celebrantis Synodum, ſiue noua ſiue aliàs ſancita, prout voluerit.

30 Ne omittatur publicatio compendioſa Bullæ Cœnæ Domini, cum caſibus Epiſcopo reſeruatis, & cum prohibitione facta Confeſſariis, ne abſoluant.

31 Si ediderint Romæ Decreta noua ad Clerum vniuerſum ſpectantia, ea curet euulgari Epiſcopus, vt Clerus non ignoret, & maximè Foraneus.

32 Inter legendum explicet identidem Epiſcopus cauſam Decreti quod legitur, & communi ſermone loquatur, vt omnes intelligant quod ipſe decreuit.

33 Quare & qui legit, pauſâ factâ obſeruet, an Epiſcopus velit loqui de eo; alioquin proſequatur lectionem.

34 Si multa legenda ſunt (ſed compilari multa à perito poſſent) Secretarius Lectoris opera vtatur; & partem legendorum in Seſſionem tertiam differre poterit: neque tamen in fine dicatur Clero: Placétne vobis? *Ex Declar. Congr. Conc. Trid. 27 Aprilis 1592.*

35 Hora competenti indicitur continuatio Seſſionis, & cætera fiunt vt heri in Seſſ. 1. *à n. 42. vſque ad 47. incluſiuè.*

36 Reaſſumpta cappa diſcedit Epiſcopus, & poſt eum Clerus.

Continuatio Seſſionis ſecundæ.

37 Omnia fiunt vt heri, *à n. 51. vſque ad 54. excluſiuè.*

38 Vel vocationi reliqui Cleri vacandum erit Scrutinióque eiuſdem, quando multus eſt Clerus.

39 Vel lectioni Decretorum incumbendum erit: hæc enim in cauſa ſunt vt tres fiant Seſſiones.

40 Atque in his eadem ſeruentur, quæ pridie *n. 58. 59.* abſque noua præfatione ſeu Decreto aut inſtantia Promotoris.

41 Circa finem Seſſionis dato ſigno cum campanula vt heri, redeunt omnes ad ſua loca, ſi ad Scrutinium acceſſerint; & indicitur Tertia Seſſio vt heri, *num. 62.*

42 Promotor instat denuò contra absentes, & pro rogitù: & reliqua fiunt vt vt heri, *à num.64. vsque ad finem Sessionis primæ:* excepto quòd mutantur capita Orationis mentalis; *vt in 4. Part. cap.10. num.2.*

Finis Sessionis secundæ.

43 Post Sessionem secundam conueniant Præfecti Scrutinij coram Episcopo, moniti à Secretario, vt summatim & breuiter inter se conferatur, quibus in rebus communiùs peccatur contra Clericalem disciplinam, ex visis & auditis in Scrutinio, vt Episcopus vel Decreto vel exhortatione oretenus factâ moneat Clerum antequam dimittatur Synodus: cui collationi aderit etiam Secretarius.

SESSIO TERTIA.

1 HOrâ indictâ, & dato signo cum campana, conueniunt omnes, vt heri dictum est; & omnia fiunt, *vt à n.1. ad 12. dicitur;* excepto, quòd Missa cantabitur à Canonico de Sanctissima Trinitate cum Oratione addita pro gratiarum actione sub duplici conclusione.

2 Episcopus assistit indutus amictu, albâ, cingulo, Cruce pectorali, stolâ & pluuiali albi coloris, mitra & baculo; vnde *n.84.* incensabitur initio Missæ, & post Euangelium, nedum cum aliis post Offertorium.

3 Totus Clerus incensabitur, vt in prima Missa dictum est.

4 Musici cantabunt Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus, & Agnus Dei; reliqua in cantu Gregoriano Organum pulsabitur.

5 In fine Missæ non datur benedictio; sed paratis Canonicis, & assumptis ab Episcopo paramentis rubeis, itur ad locum Synodalem.

6 Inchoatur Sessio vt prima die *à n.15. vsque ad 18.* sed mutantur Orationes, vt in Pontificali.

7 Cantatur Euangelium proprium cum solitis cæremoniis; & post illud Hymnus, Veni Creator, vt dictum est in prima die *à num.22. vsque ad 27.*

8 Dicitur: Venerabiles. & fit Sermo, *vt ibid. num.28 29.30.*

9 Promotor instat, vt legantur, si quæ supersunt legenda:

Reuerendissime Pater, & Domine, Cum ea quæ, &c. *vt in 4. Part. cap.7.n.7.*

10 Legit ergo Secretarius quæ restant legenda. In Prouincia Mediolanensi Monitiones legi debent ex *Conc. Prou.4.*

11 Promotor instat pro publicatione Officialium Cleri:

Reuerendissime Pater, & Domine, Ad faciliorem, &c. *vt in 4. Part. cap.7. num.8.* & publicantur.

12 Procurator Cleri petit reductionem Missarum ante Concilium relictarum à Testatoribus, seu Anniuersariorum:

Reuerendissime Pater, & Domine, Datur facultas, &c. *vt in 4. Part. c.8.n.1.*

13 Tum alia, si quæ velit Clerus, dato supplici libello in scriptis: cui Episcopus respondet, prout in Domino iudicauerit.

14 Si nihil aliud agendum sit, potest concludi Sessio tertia manè; alioquin indicitur continuatio Sessionis, vt prima die *à num.42. & seqq.*

15 Et à prandio fiunt eadem quæ heri, *à num.36. & seqq.*

16 Finita vocatione, Scrutinio Decretorum lectione, & Officialium Cleri publicatione, Promotor instat pro conclusione Synodi, & in Prouincia Mediolanensi pro indictione futuræ Synodi:

Reuerendissime Pater, & Domine. Cùm omnia, &c. *vt in 4. Part. cap.7. num.9.*

Et, Antiquo item Canone cautum est, &c. *vt ibid. num.10.* pro Mediolanensi Prouincia.

17 Secretarius legit Decretum de concluſione Synodi:

Synodi noſtræ, &c. *vt in 4. Part. cap. 9. num. 24.*

Addit in Prouincia Mediolanenſi; Aliam prætereà futuram, &c. *vt ibidem num. 25.*

18 Promotor inſtat contra abſentes contumaces, & pro rogitu, vt primâ die, *à num 43. ad 47.*

19 Fit Paſtoralis Sermo ab Epiſcopo ad Clerum circa Decretorum obſeruantiam. *Ex Prou. Med. 5.*

20 Deinde ab Oſtiariis aperiuntur portæ; & fit Profeſſio paulò extra Eccleſiam, ſi opus eſt, ob numerum Cleri.

21 Cantatur, Te Deum, inchoante primò, qui in vnaquaque parte Cleri primatum habere videtur.

22 Muſici cantores cantare poterunt intra Chorum Cathedralis hunc eumdem Hymnum: & pulſantur campanæ.

23 Poſt reditum in Eccleſiam petunt omnes loca ſua vt priùs.

24 Epiſcopus ſtans verſus altare, ſtantibus & aliis, dicit vt in Pontificali:

Oremus. Nulla eſt, &c. & diſtribuuntur Acclamationes, ſi faciendæ ſint.

25 Diaconus aſſiſtens cantat vt aliàs, Orate: & genuflẹctunt omnes.

26 Proponuntur noua capita Orationis mentalis, *vt in 4. Part. cap. 10. num. 3.*

27 Acclamationes fiunt ſaltem in prima Synodo; vt aliquando fiant & cæremoniales, non eas prohibet, ſed parciùs adhiberi cenſet in Diœceſanis Synodis; & licet Bononiæ fiant genibus flexis, Mediolani tamen & alibi à Clero ſtante.

28 Diaconus ergo Aſſiſtentium primus, aut alius aptior Canonicus, ad dexteram Epiſcopi ſtans, ſtantibus omnibus & Epiſcopo cum mitra verſus Synoſtum, cantat: Deo Patri, &c. *vt in 4. Part. cap. 11. num. 1.* deſinens in vltima ſyllaba per notas fa, re; niſi placeant aliæ. *Ibidem num. 2.*

29 Cui reſpondet Clerus, & deſinit iiſdem notis.

30 Finitis Acclamationibus ſedet Epiſcopus, & Excipit Vicarium, Canonicos & primores Cleri tàm Vrbani quàm Foranei ad oſculum pacis de more, & cum iis verbis, ℣. Pax tecum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

31 Qui deinde dabunt pacem per oſculum Cleris ſuis de more vt in Miſſa.

32 Secretarius aſcendit ſuggeſtum, & legit Decretum de demiſſione Synodi: Ad laudem Dei omnipotentis, &c. *vt in 4. Part. cap. 9. num. 26.*

33 Epiſcopus benedicit Clero & populo ſolemniter, reſpondentibus Muſicis cantoribus, genuflexóque Clero vſque ad finem.

34 Publicantur Indulgentiæ per eum cuius intereſt in Miſſa.

35 Diaconus aſſiſtens cantat, vt in Pontificali, Recedamus in pace. ℟. Clerus: In nomine Chriſti.

36 Deponuntur paramenta; & Epiſcopus factâ oratione ante altare maius, cum cappa reducitur à toto Clero ad Palatium.

Finis totius Synodi Diœceſanæ.

Ordo Synodi Diœceſanæ per duos dies diſtributæ.

SESSIO PRIMA.

1 DEſcribimus eumdem ordinem, quem præſcripſit *Gabriel Palæotus Cardinalis, Archiepiſcopus Bonon. in ſuo Archiepiſcopali Part 4.*

2 Summo enim manè cum cappa indutus Epiſcopus deducitur ab vniuerſo Clero in Eccleſiam; & factâ ibi breui oratione cantat Miſſam Pontificalem: ad cuius

cuius Offertorium soluitur Cathedraticum: Missa est de Spiritu sancto.

3 Post Euangelium Concio breuis habetur. Communio Cleri fit ab Episcopo.

4 Finitâ Missâ pluuiale induit, incipit Antiphonam, Exaudi, &c. facit vt in Pontificali vsque ad Hymnum, Veni Creator Spiritus. quo dicto, incipit Processio non longè extra Ecclesiam.

5 In reditu sedent omnes, & Episcopus Sermonem habet.

6 Tum leguntur Decreta de non afferendo præiudicio, de querelis & excusationibus, constituendo Iudices, & vt præsentes sua nomina infra biduum describi curent; & item de emittenda Fidei professione sine instantia Promotoris.

7 Professionem Fidei emittunt singuli qui debent; ij scilicet qui beneficia obtinuerunt post præcedentem Synodum.

8 Deinde legitur de Residentia vtrumque Decretum Concilij Tridentini vt suprà.

9 Ad instantiam Promotoris finitur prima Sessio; & Episcopus benedicit solemniter intimatâ secundâ Sessione.

A Prandio.

Fit Scrutinium Synodale in Ecclesia absente Episcopo.

SESSIO SECVNDA.

1 Comitatus à toto Clero venit Episcopus cum cappa ad Ecclesiam: audit Sacrum celebratum à Canonico: neque fit Processio.

2 Post Euangeliũ Missæ habetur Concio.

3 Finitâ Missâ induit Episcopus pluuiale & mitram, & incipit Hymnum, Veni Creator: & posteà Sermonem habet vel ipse, vel per alium.

4 Leguntur deinde Decreta de eligendis Examinatoribus; qui nominantur, & approbantur: iurant statim ad Sancta Dei Euangelia. Approbatio fit per verba: Placéntne vobis?

5 Item Decretum de eligendis Iudicibus Synodalibus: & publicantur.

6 Item de Testibus Synodalibus: sed non euulgantur eorum nomina.

7 Item Decreta condita ab Episcopo de nouo.

8 Tum nominantur singuli qui debent interesse Synodo; & respondent, Adsum.

9 Promotor accusat contumaciam absentium; & instat pro fine Synodi.

10 Rogat item Notarium pro Actorum rogitu.

11 Fiunt Acclamationes.

12 Deinde cantatur Te Deum.

13 Benedicit Episcopus solemniter cum Indulgentiis.

14 Cantatur, Recedamus in pace, &c.

15 Redit ad palatium Episcopus cum Capitulo & Clero Cathedralis Ecclesiæ tantùm.

A Prandio.

Finitur Scrutinium Synodale, & audiuntur Foranei ab Episcopo in palatio.

Ordo Synodi Diœcesanæ per diem vnum ex eodem Archiepiscopali.

VNICA SESSIO.

1 Fiunt ea quæ in prædicta Sessione prima *à num.* 1 *vsque ad* 5. excepto, quòd Missam planam celebrat Episcopus: neque soluitur Cathedraticum in Missa.

2 Legitur Decretum de non afferendo præiudicio, cum aliis, *vt suprà n.* 6.

3 Emittitur professio Fidei, *vt suprà num.* 7.

4 Leguntur Decreta Concilij Tridentini de Residentia, *vt suprà num.* 8. & alia Decreta Episcopi.

5 Item

5 Item Decreta de Examinatoribus, Iudicibus, Testibus: & eadem fiunt quæ in præcedenti ordine Bonon. *Sess.* 1. *numero* 4. 5. & 6.

6 Posteà soluitur Cathedraticum monente Notario à Parochis.

7 Tum vocantur omnes qui interesse debent.

8 Promotor accusat contumaciam absentium; & instat pro fine Synodi.

9 Idem Promotor rogat Notarium pro Actorum fide.

10 Fiunt Acclamationes.

11 Cantatur Te Deum.

12 Benedictio solemnis datur cum Indulgentiis.

13 Dicitur, Recedamus in pace.

14 Et redit Episcopus cum Capitulo & Clero Cathedralis in palatium cum cappa.

15 A prandio fit Scrutinium in Ecclesia, & audiuntur in Palatio Foranei.

16 Fiunt etiam congregationes pro arbitrio Episcopi de casibus conscientiæ, & de cæremoniis. *Hæc habentur in Archiepiscopali Bononiæ:* vbi quotannis hoc ordine cum vnica Sessione celebratur Synodus à Clero Bononiensi.

Pro Scrutinio Præfecti deputati statim à prandio adsunt in Ecclesia maiori, quisque in Capella assignata sibi, supra quam affigitur schedula in hæc verba:

R. D. N. Præfectus Scrutinij pro Plebanatu S. N. & Parochiis SS. N. N. N. &c. sed pro quarterio Portæ N. & Parochiis SS. N. N. N. &c.

Ad eam confluunt ij qui debent, & interrogantur iuxta Tabellam.

ORDINIS SYNODI DIOECESANÆ PARS TERTIA.

De iis quæ Synodum sequuntur.

PEracta Synodo Diœcesanâ adhuc aliqua peragenda sunt, ne ferè inutilis tanta reddatur Actio: & duo præsertim supersunt hîc examinanda: alterum est circa absentes, nullâ allatâ legitimâ excusatione; alterum circa Decreta prælo danda, & executioni mandanda.

Caput I.

De pœna absentium.

1 TAm ex vocatione Cleri quàm ex Scrutinio colligendi sunt ij qui à Synodo abfuerunt, vel à Scrutinio, vel ab vtroque.

2 Possunt esse multæ causæ excusantes; quas refert *Botteus de Synodo Part.* 2.

num.56. eas diiudicent deputati Iudices de consensu Episcopi.

3 Pœna excommunicationis affici possunt culpabiles in hoc genere. *Ex eodem Bott. loco citato num.50.*

4 Et ampliat hanc pœnam etiam ad illos qui veniunt, sed non in termino competenti: quod intellige, quando veniunt Synodo iam absoluta.

5 Eadem pœna irrogari potest iis qui ad Scrutinium non accedunt, ob Decretum in hoc genere promulgatum in Synodo suprà in *2. Part. Sess. 1. num. 55.* Qui ad eos, &c.

6 Si quis per Procuratorem interuenit, non incurrit pœnam. *Massobr. de Synodo cap.3. dub.6.*

7 Nulla potest esse præscriptio, qua minùs venire teneantur, qui alioqui venire tenentur. *Ex eodem Massobr. loco citato dub.5.*

8 Aliqui Episcopi vice censuræ irrogant pœnam quatuor aureorum locis piis applicandorum: quœ pœna est tolerabilior & vtilior.

CAPVT II.

De validitate Decretorum.

1 VAlere Decreta Synodalia nemini dubium est: non enim pendent à consensu Cleri, sed à consilio ad summum Capituli, quod Episcopus non tenetur sequi. Ita respondit Sacrum Concilium Tridentinum Patriarchæ Veneto die 27. Aprilis 1592. vbi explicat Pontificale (quod videtur velle consensum Cleri per verbum Placet) non obligare Episcopum, vt consensum requirat Cleri.

2 Ligant autem & Clericos & laicos existentes infra limites suæ Diœcesis: quod probat *Massobr. de Synod. cap.4. dub.77.78. Plura idem ibidem.*

CAPVT III.

De editione Decretorum.

1 PRælo dari Decreta Synodi, vt omnibus pateant, laudabile puto, & maximè vtile; at non pauca desiderari in eiusmodi editione.

2 Non enim placeat facere de Synodis Synodos (vt aiebat Carolus à Basilica Petri Episcopus Nouariæ:) & cum delectu rerum ordo quoque Decretorum est attendendus.

3 Et quidem non omnia Decreta conueniunt cuique loco, plura in amplioribus Diœcesibus, pauciora in angustioribus: in quibus satis est ea decernere, quæ vt plurimum ibi possunt accidere.

4 Ordo Decretorum est duplex: alter est, qui pro dignitate materiæ; sicuti altera est altera nobilior, ita nobiliori danda erit prima sedes: alter est ex parte conditionis legum: nam Concilia Prouincialia subsunt Generalibus, & Diœcesanæ Synodi Prouincialibus:

5 Ordo igitur materiarum hic esse posset: vt primò de rebus, deinde de personis agatur. Rerum autem hic Orbo.

PARS PRIMA.

DE Fide, & eiusdem professione:
De hæreticis:
De Doctrina Christiana:
De Sacra Scriptura & eius abusu:
De librorum impressione, venditione & prohibitione:
De Prædicatione verbi Dei:
De Præbenda Theologali:
De blasphemia & Societate nominis Iesu:
De Sacris Reliquiis & Imaginibus:
De Repræsentationibus sacris:
De miraculis nouis:
De veneficiis & magicis artibus:

De-

PARS SECVNDA.

PARS TERTIA.

PARS QVARTA.

De iis, quæ generatim spectant ad obseruantiam Decretorum, pœnis, interpretatione, &c. si quæ hîc desiderantur, reuocari possunt ad vnum ex prædictis titulis.

6 Alter item ordo est adhibendus in Decretis de eadem materia, vt Decretis detur primus locus, quæ sunt mere Concilij Tridentini, facta de eo mentione; secundus locus Decretis Prouincialibus, si quæ sunt; tertius Decretis Diœcesanis Prædecessorum; postremus propriis Episcopi Drecretis.

7 Præter citationem Auctorum à quibus Decreta sunt hausta, vt dictum est, abstinerem à citatione Doctorum etiam in margine: Legislator enim non tenetur causam dare, nisi in grauissimis & valdè nouis,

8 Onerant etiam aliqui Episcopi Clerum suum ad emendum librum Synodalem, in quo sunt Edicta omnia Episcopalia & Formulæ variæ, quæ non attinent ad omnem Clerum; quare cum distinctione esset agendum, vt Parochi tenerentur ad emptionem totius Voluminis; alij ad eam patrem, quæ communia Decreta Synodi complectitur, saluo meliori iudicio.

9 Quod si in Edictis seruaretur ille ordo, iuxta quem debent per annum ea publicari intra Missarum solemnia, apposito die quo ea publicari debent, duplex inde oriretur commodum; vt scilicet non ita facilè obliuiscerentur Parochi euulgationis; & tota ciuitas cum Diœcesi eadem die audiret eadem contenta in Edictis. Distributio vero Edictorum fieri debet iuxta qualitatem materiæ acommodatam tempori, vt de Matrimonio in Festis Natalitiis, de Quadragesima paulò ante initium eiusdem, & eiusmodi ratione in aliis temporibus seruatâ.

10 Placeret vnà cum Decretis Synodalibus edi Catalogum Sanctorum loci & Episcoporum, cum breuissima narratione rerum ab iis sanctè gestarum.

Capvt IV.

De approbatione Decretorum Synodalium.

1 Non tenetur Episcopus antequam prælo dentur ea exhibere ciuitati seu Magistratibus eiusdem: qui si deinde velint reclamare, id faciant posteà cum Superioribus Episcoporum. *Ita S. Congregatio Cardd. super negotia Episcoporum in vna Tifernate 14. Aprilis 1615.*

2 Neque tenetur ea Romam mittere ad Sacram Concilij Tridentini Congregationem, ad quam mitti debent Decreta Conciliorum Prouincialium, vt Episcopo Ostiensi respondit Cardinalis Carafa nomine prædictæ Congregationis pridie Cal. Decembris 1586. *Vide Piasecium in Praxi Episcop. Par. 2. cap. 2. ver. Expeditis num. 12.*

Capvt V.

De statu Ecclesiæ describendo.

1 Ex Visitatione primùm, tum ex Synodo & Synodali Scrutinio hauritur integrè totius Ecclesiæ status ab Episcopo; qui describendus est, vt cùm ad Limina Apostolorum Romam accesserit, seu Procuratorem miserit, statum Ecclesiæ suę referre queat ad Sacram Concilij Tridentini Congregationem.

2 Hærent autem multi in hac re: & dum legerem Romæ varias huiusmodi Relationes; placuere mihi nonnullæ supra alias, quarum seriem dabo libenter in hoc loco, additis quibusdam opportunis monitionibus.

3 Breuissimo prooemio vtendum est, tacitis iis quæ in laudem sunt Episcopi circa diligentem & laboriosam Visitationem & Synodum.

4 Quæ leuia sunt, & nimis minuta, reticenda; & quæ etiam sæpius decantata in aliis Relationibus. Prima tamen descriptio debet esse accuratior.

5 Scribendum quidem in prima persona, v.g. Visitaturi Sacra Limina Apostolorum hæc attulimus, ex quibus intelligi potest Ecclesiæ N. status; sed in reliquo textu narrandum est; ac si de tertia persona sit sermo: v.g. Habet igitur Ecclesia N. varios fines & limites Diœcesis, &c.

6 Et ordo rerum narrandarum hic esse potest: Primò de ciuitate agatur, deinde de Diœcesi; in ciuitate priùs de Ecclesiasticis quam de laicis; inter Ecclesiasticos priùs de Clero sæculari quàm de Regulari; in Clero sæculari priùs de Cathedrali quàm de Collegiatis, & de his, quàm de Parochiis; & de his ante alias Ecclesias.

7 Fines & limites Diœcesis varij cum vicinis Diœcesibus sunt describendi; deinde Ecclesia Cathedralis quoad materiam, tum quoad personas, Dignitates nimirum & Canonicos; tum beneficia, altaria dotata, sacra supellex, Sanctorum corpora & Reliquiæ insigniores; Chori disciplina; Festa propria loci cum Officio Diuino; redditus, onera, & similia; palatium, ædes Episcopi, & Canonicorum; habitus eorumdem in Choro.

8 Collegiatæ quot; Canonicorum numerus; Diuina Officia, onera, habitus.

9 Parochiæ quot sæculares & Regulares, redditus, habitus.

10 Clericorum Seminarium, vnum vel plura, Conuentus Cleri, si quis est.

11 Aliorum Sacerdotum numerus, & Clericorum Communia, seu Commutantia, quæ habetur alicubi.

12 Regularium virorum Monasteria, Monialium item sub Ordinario, vel Regularibus.

13 Confratriæ laicorum, loca pia, Montes Pietatis, Hospitalia.

14 Oratoria & scholæ Doctrinæ Christianæ.

15 Functiones nobiliores per annum; vt Conferentiæ casuum conscientiæ & Conciones, præter Quadragesimales, & eiusmodi.

16 In Diœcesi Collegiatæ quot Parochiæ, loca Regularium, Confraternitates laicorum, &c. ordine quo suprà.

17 De qualitatibus populi in genere.

18 De Collegiis Doctorum, & de Academiis litterarum, si quæ habentur.

19 De Foro & Tribunali Episcopali.

CAPVT VI.

Formula Summarij prædicti status Ecclesiæ.

Describam, quem aliàs confeci, Laudensis Ecclesiæ statum & Ecclesiæ Perusinæ sub Episcopis Seghitio & Comitulo, eorumdem iussu.

1 *Laudensis status hic erat anno 1619.*

Præposituræ { sine cura animarum 2. / cum cura animarum 8. / Collegiatarum 3.

Archidiaconatus 1.

Cantoria 1.

Archipresbyteri cum animarum cura 11.

Canonicatus { cum residentia 23. / sine residentia 27.

Abbatiæ sæculares 3.

Prioratus 3.

Præceptoria 1.

Commenda 1.

Rectoriæ { cum animarum cura 85. / sine cura 11.

Parochiæ omnes 104.

Capellaniæ Tit. 104.

Clericatus Tit. 29.

Commutantia Benefic. 1.

Beneficia omnia 1213.

Mansionariæ 13.

Vicariatus Foranei 10.

Ecclesiæ omnes 160. hoc est,

Collegiatæ & Parochiales simul 3.

Parochiales { sæculares 94. / Regulares 7

Aliæ sæculares 17.

Regulares 28.

Moniales 11.

Oratoria Confratrum 140.

Loca sacra omnia 130.

Consortium Cleri 1.
Sodalitas quædam Cleri 1.
Scholæ variæ laicorum 205.
Scholæ Doctrinæ Christianæ 127.
Loca pia 19.
Commutantiæ 8.
Missæ quotidianæ annuæ ex obligatione 180.
Aliæ per annum ex obligatione 24927.
Totus Clerus cum Monialibus 1246.
Animæ Communionis 57131.
Aliæ 34263.

2 *Perusiæ status hic erat anno* 1622.

Collegiata 1.
Cum Archipresbytero, Archidiacono & Canonicis 15.
Beneficiatis 15.
Clericis perpetuis 6.
Capellanis amouibilibus 8.
Et aliis iuxta legata quædam.
Pœnitentiaria cum duobus perpetuis coadiutoribus Clericis Regularibus S. Pauli.
Parochiæ in ciuitate 36.
In suburbiis 9.
Sæculares 33.
Reliquæ Regulares in Diœcesi 195.
Fontes baptismales in ciuitate 4.
In Diœcesi 63.
Abbatiæ 17.
Sæculares 11.
Regulares 6.
Commendæ Militares 9.

Collegia Clericorum 4.
Beneficia sine cura: cum residentia in ciuitate 27. / sine residentia 15. / sine residentia in Diœcesi 91.
Monasteria virorum in ciuitate 22.
In Diœcesi 26
Monialium Monasteria in ciuitate 20.
Oratoria: in quibus celebratur: in ciuitate 21. / in Diœcesi 41. / vbi non celebratur: in ciuitate 3. / in Diœcesi 12.
Societates laicorum cum sacco in ciuitate 36.
in Diœcesi 168.
sine sacco in ciuitate 24.
in Diœcesi 102.
Montes pij 2.
Domus piæ 4.
Hospitalia 2. ægrotorum.
Hospitalia peregrinorum: in ciuitate 14.
in Diœcesi 41.
Collegium Scholasticorum laicorum sub Ordinario 1.
Totus Clerus 1255.
Sæcularium 405.
Regularium 850.
Monialium 1150.
Animæ laicorum communicantium: in ciuitate 12152.
in Diœcesi 28949.
Omnes in ciuitate 19472.
in Diœcesi 43332.
Omnes igitur 62804.

ORDI

ORDINIS SYNODI DIOECESANÆ.

PARS QVARTA.

In qua traduntur variæ Formulæ Synodales, quæ significatæ fuerunt in præcedentibus.

Capvt I.

Pro indictione Synodi.

1 Formula publicandæ Synodi in Festo Epiphaniæ cum Festis mobilibus habetur cum cantu proprio in *Pontificali Par. 3.initio.*

2 *Alia Formula pro eodem die habetur in Actis Ecclesiæ Mediolanensis, nimirum:*

HOc anno dilectissimi, ad Dei omnipotentis, Beatæque Mariæ semper Virginis ac SS. N. N. Patronorum nostrorum laudem Synodus Diœcesana die .... nisi aliud Episcopali auctoritate decretum fuerit, adiutrice Diuinâ gratiâ celebrabitur. Piis igitur vestris precibus instate, vt ciuitas & Diœcesis nostra salutaribus vitæ Christianæ institutis augeatur, & suffragantibus eorumdem Sanctorum meritis, ex iis vberiores fructus in dies ferat in Domino. Amen.

3 *Formula Edicti pro indicenda Synodo, ex* Cærem. Episc. lib.1.cap.31.

SYnodus Diœcesana N. per Reuerendissimum D.N.indicta hoc anno .... mens. .... die ..... Deo adiuuante in Cathedrali Ecclesia inchoabitur.

4 *Alia Formula Edicti, ex Actis Ecclesiæ Mediolanensis & Nouariensis.*

N. Dei & Apostolicæ Sedis gratiâ Episcopus N.

Synodum Diœcesanam hoc anno Deo iuuante habituri, vt SS. Patrum instituta præceptáque sequamur, neque pereat fructus ille, quem ex ea capere omnes possumus, monemus in Domino, ac pœnis Sacrorum Canonum, seu aliis ad arbitrium nostrum propositis, iubemus in virtute sanctæ Obedientiæ omnes etiam Regulares, qui in Diœcesi nostra beneficia, etiam simplicia, ac cuiuscumque generis vel titulo obtinent, vel aliâs inseruiunt; *a* eos item qui Sacris Ordinibus initiati sunt; *b* omnes etiam qui in minoribus sunt constituti, qui in habitu & tonsura incedentes alicuius Ecclesiæ seruitio adscripti sunt; & quoscumque, qui de iure vel consuetudine Synodo huius

Diœcesis interesse debent, die...... mensis...... proximi in nostram Cathedralem Ecclesiam N. conuenire; neque verò pro se alios mittere, nisi qui legitimâ causâ sint impediti, quam nobis probauerint. Volumus autem, vt hæc Synodi indictio affixa valuis Cathedralis Ecclesiæ perinde omnes & singulos interesse debentes afficiat ac si fuisset singulis singillatim intimata. Datum, &c.

§. I.

ANNOTATIONES.

a *IN Prouincia Mediolanensi tenentur accedere Subdiaconi & Diaconi quoque.*

b *In Diœcesi Perusina & aliis vocantur etiam Clerici. Standum erit locorum consuetudini.*

Formula prorogandi Synodum.

SYnodum Diœcesanam, quæ iussu nostro indicta erat die...... mensis...... prorogamus dignis de causis, ac differimus ad diem...... mensis...... proximè futuram, vel in diem arbitratu nostro statuendam, & aliis litteris edicendam. Datum, &c.

6 *Formula indicendæ Synodi pridie Sessionis primæ.*

CRastinâ die, quæ erit...... mensis...... anni......: horâ

Omnes qui Synodo interesse debent, adsint superpelliceis induti in palatio Episcopali ad deducendum Reuerendissimum in Ecclesiam Cathedralem.

Qui beneficio obtento nondum in Synodo professionem Fidei emisit, ferat secum schedulam, in qua scriptum sit nomen, cognomen professuri cum titulo beneficij, quam emissâ professione tradet Magistro Actorum Episcopalium, seu Notario Synodali.

CAPVT II.

Formula Præmonitionum Cleri.

1 VT instructior acccedat Clerus ad Synodum, præmoneri debet de sequentibus arbitrio Episcopi.

Accedant cum vestibus talaribus, & biretis & superpelliceis mundis; Canonici & Parochi cum Ecclesiasticis eorum insignibus; omnes cum decenti tonsura.

5 Afferant litteras seu Bullas beneficiorum suorum ij, qui adhuc in Visitatione non exhibuerunt, sub pœna aureorum...... piis locis applicandorum.

4 Qui sine titulo Ecclesiis inseruiunt, siue Curati siue Capellani nomine, & ij præsertim qui Confessiones audiunt litteras afferant facultatis seu deputationis suæ.

5 Parochi deferant eorum nomina qui peccata sua non sunt confessi, & in Paschate Sacram Communionem non sumpserunt; excommunicatorum item, blasphemorum publicorum, concubinariorum, coniugum diuisorum, & similium personarum, quæ aliis scandalo sunt; nec non abusus tollendos: recenseant quoque numerum animarum, quas habent in Parochia; & quot defuncti sunt ab vltima Synodo, quot baptizati, quot matrimonio iuncti.

6 Beneficiati & Curati afferant inuentaria bonorum stabilium & mobilium Ecclesiæ suæ sacræque supellectilis, qui nondum detulerunt; aut si habent quæ addant, renouent, aut suppleant; & vt in librum referri queant, ea scribi curent in folio charactere apto, & in charta vniformi quam vocant, &c:

7 Afferat vnusquisque Breuiarium & Calenda-

Calendarium huius anni cum nomine suo scripto in prima pagina.

8 Qui legitimè impediti non venerint, transmittant tamen ad Nos prædicta.

9 Die Dominicâ, quæ proximè Synodum præcedit, Parochi, qui præsertim Capellanos non habent, inquirant publicè in Ecclesia, si qui sint ægroti in Parochia; vt illos visitent etiam non requisiti; & eos commenderit vicinis Sacerdotibus seu Regularibus, ne durante Synodo fiat eorum morâ periculi occasio; vbi verò non sunt Sacerdotes, Nos quamprimum consulant, vt prouideamus.

10 Ad tabernas seu cauponas in ciuitate ne diuertant Nobis inconsultis, aut Hospitiorum Præfecto; neque ad laicorum ædes, nisi propinquorum; & in Hospitiis à nobis deputatis cibum sument, & pernoctabunt.

11 Parochi interim sæpiùs moneant populos suos, vt vberem fructum à Deo piis precibus postulent; & vt die Dominico Synodum proximè antecedenti ad eundem effectum ritè confessi, communicent; idémque multò magis præstent Clerici, qui ad Synodum venerint, in prima Missa Synodali.

12 In Feriis quintis ante Synodum à die . . . . . Missæ de Spiritu Sancto fiant vel Collecta dicatur; & in Festis diebus Parochi Litanias Sanctorum ante Missam cum populo recitent.

13 Vicarij Foranei seu eorum Vices gerentes adsint coram Nobis die . . . . . cum notulis eorum qui in suo Vicariatu interesse Synodo debent: quod idem faciant Parochi de ciuitate notato cuiusque nomine, cognomine, Ordine sacro, titulo dignitatis & beneficij.

Caput III.

Formulæ Epistolarum Synodalium.

1 Formula litterarum ad Vicarios Foraneos.

Molto Reu. Vicario, Desideriamo da voi i conforme all'officio vostro quelli aiuti maggiori, che potete portare alla santa attione Sinodale: e però, se à quest'hora non hauete finito di visitare riconoscere le Chiese à voi raccomodate, conforme à gl'ordini, per porterci dare compita informatione di quanto bisognarà, non mancarete di compirlo con ogni diligenza.

Riuederete di nuouo l'ordini, che in diuersi tempi habbiamo mandati, e ne procurarete in tanto l'essecutione che potrete, accioche ce ne potiate dare compita informatione.

Intenderete i bisogni di tutte le Parochie, che sono sotto il vostro gouerno per riceuerne di quà le opportune prouisioni.

Portateci nota del vostro Clero, & di quei che non risedono, e che non seruono alle Chiese, alle quali sono ascritti.

Auuertirete, s'alcuna cosa v'occorrerà da dirci circa i Regolari.

Chi darete in scritto gl'abusi, e mancamenti communi del Clero, e popolo.

Prouederete, che nel nostro Vicariato restino persone idonee à ministrar i Sacramenti per tutte le Parochie, & auisareteci, se bisogna, prima di disporre de' soggetti.

Auisarete i Curati, che vengano instrutti per darci conto dell'essecutioni ordinate nella sua cura, ouero de l'impedimenti.

Auuertite, s'alcun Ecclesiastico tienne donna in casa senza nostra licenza, e riuedete tutte le licenze di questo.

Darete ordine à tutti gl'Ecclesiastici, che portino alla Sinodo le fedi de' loro confessori di quanto spesso si confessano, e che si essequiscano le nostre premonitioni già diuolgate con l'Editto.

Non mancarete poi di ritornarui à noi almeno il giorno già ordinato, con che vi benediciamo. D. N.

2. *Formula litterarum ad vnumquemque Testem Synodalem.*

Reu. Nobis admodum dilecte, iam dies Synodo constitutus aduentat; & quæ tunc per Nos decernenda erunt, priùs accuratè sunt consideranda.

Vix putamus te eorum oblitum quæ in superiori Synodo vt Testis Synodalis solemni iuramento spopondisti: monemus igitur, vt lectis his nostris, statim quæ ad officij tui partes spectant aggrediaris, & omni diligentiâ & celeritate expleas: & quæ referenda habueris, litteris consignata ad Nos mittas, vt maturè possimus de his deliberare: si quid autem coràm tibi erit agendum, Nos adeas ante diem Synodo constitutam. Datum, &c.

3. *Formula Epistolarum ad Regulares.*

Reuer. Padri, Pax Christi: Siamo per celebrare la Sinodo del Clero di questa Diocese con l'aiuto di Dio à gli .... del presente: nella quale è gran bisogno d'implorare la Diuina Clemenza, che dia lume e spirito à noi, & à tutti i ministri di questa sacra vigna .... per conoscere gl'oblighi nostri, & adempirli: & che essaudisca l'orationi che vnitamente si faranno. Et ancora che confidiamo, che le RR. Vostre, come deputati da Dio ad aiutare questo sacro ministerio à seruigio di Dio, & beneficio dell'anime, & per ciò sostentati da' beni di questo paese, non mancheranno di concorrere col suo aiuto à quest'attione Sinodale, tanto principale frà tutte l'altr'attioni Ecclesiastiche, & importante alla publica vtilità di tutti i Fedeli: habbiamo tuttauia voluto dar alle RR. Vostre quest'auiso, accioche con l'orationi, & sacrificij suoi vogliano accompaguarla: pregando Dio, che si degni essere in mezzo di tanti suoi ministri, con darci lume di conoscere bene gl'oblighi nostri, & spirito d'adempirli: & risguardare con la sua infinita misericordia l'orationi che si faranno, & i Sacrificij che si offeriranno ad honore di sua diuina Maestà, & beneficio della Diocese tutta, & anche della Chiesa Cattolica. Saranno dunque contente le RR. Vostre d'applicare à questo fine i Sacrificij suoi, & dire la Colletta dello Spirito Santo: & instituire oratione commune d'ogni giorno nel suo Conuento, & ciò dalla riceuuta di questa infin che sia licentiata la Sinodo. Ricordiamo ancora, se pure è bisogno, alle RR. Vostre l'edificatione da darsi da Religiosi à tutti questi Sacerdoti e Chierici di fuori in quello, che loro occorrerà di trattare seco. Piacerà al Padre Superiore la sera innanzi la Sinodo quando si sonarà al Duomo, far seguitare con le sue campane, & dare vn segno solenne & lungo, & l'inuitiamo tutti ad accompagnare la Processione, che si farà la mattina del detto giorno...... per principio della Sinodo à hore ....

La pace del Signore sia sempre con le RR. Vostre, alle quali c'offeriamo di buon cuore. Dal palazzo Episcopale à di....

4. *Formula Epistolarum ad Moniales.*

Reuer. Madri, Pax Christi: La Sinodo, che siamo per celebrare alli ..... del presente di questa nostra Diocese,

è attione

è attione molto importante à publico beneficio d'Ecclesiastici & laici: poiche si congregano in essa tutti i Sacerdoti, & Pastori dell'anime per riconoscere gl'oblighi & carichi suoi à dimandar lume e spirito da Dio per adempirli; & pregare vnitamente sua Diuina Maestà per se stessi, per tutti i Fideli della medesima Diocese, anzi per tutta la Chiesa Cattolica; onde potere conoscere, figliuole & sorelle, ch'ancora à voi tocca la vostra parte della Sinodo, come quelle che sarete partecipi non solo di quelle communi orationi, ma di particolari ancora:& per questo, & più per essere voi retirate fuori del secolo, & dedicate propriamente al seruigio di Dio, aspettiamo da voi in questa occasione calde & continue orationi: accioche si riportino in questa Sinodo le gratie, che si desideramo dal Signore à gloria sua:& che per recitare ogni giorno vnitamente, cominciando hora le Litanie con aggiungerci i Santi che hanno i corpi in questa nostra Diocese: & di più i tre giorni della Sinodo compartiate l'hore trà voi in modo, che dalla mattina alla sera sempre vna di voi sia nella Chiesa ad orare; procurando di farlo in tal modo & con spirito tale, che ne riesca spiritual giouamento al publico & à voi stesse ancora. Col qual fine vi benediciamo. Dal palazzo Episcopale a'.... di....

CAPVT IV.

Formulæ Tabllarum imprimendarum.

1 Formula Tabellæ de Synodali disciplina.

SAcerdotalis personæ officia Clerus sacrum cogitans, tum actionem quoque Synodalem, cui Spiritum sanctum adesse confidimus, animo esse studeat semper religiosis cognitionibus instructo, ad ea officia attento, quæ sacrum virum Deique ministrum præstare decet.

In cognitione earum rerum fixi Sacerdotes & Clerici, quarum causâ huc venerunt, ne aliis negotiis implicentur.

Non solùm à malo, sed ab omni suspicione & specie mali abstineant.

In hospitio modestiam loquendo, edendo atque bibendo semper seruent diligenter, præsertim vbi laici adsint.

Per plateas non vagentur, neque curiosè discurrant.

Orationi sese deditos præstent, vt sibi populisque in actione Synodali auxilia salutaria à Deo impetrent.

Sacerdotes Missæ sacrificium quotidie celebrent, non in Ecclesiis Monialium sine nostra facultate seu Vicarij Generalis.

Ad Synodalem Sessionem statutâ horâ indictâ solicitè conueniant non raptim, sed grauiter.

Bini quoad fieri potest conueniant audito campanæ sono.

Capitula & Clerici Ecclesiarum Collegiatarum conueniant collegiatim Cruce prælatâ.

Manè priusquam conueniant, cibum ne capiant, sed adsint ieiuni.

Vbi conuenerint Clerici Diæcesani, loco constituto in Capellis SS. N. N. superpellicea munda aut alias vestes pro beneficij ratione induant.

Decenter induti ad proprium Synodalem locum quietè veniant.

Ordine considéant ad Præfectorum præscriptum seu Magistrorum Cæremoniarum.

Ne voce obstrepant, neve collocutionibus mutuis operam dent.

Ne aliâ ratione rem Synodalem perturbent.

Silentio vtantur tum maximè, cùm de suggestu aliquid edicitur, pronunciatur aut legitur: quod quidem attentissimè audiant.

Omnes attenti sint, & Clericis deputatis pareant, vt, cùm standum est, stent; cùm genua flectenda sunt, flectant; cùm sedendum, sedeant.

Ne quis à suo loco discedat, nisi absolutâ Sessione, aut necessaria de causa; cùm autem discedere necesse est, facultatem à Vicario Generali petat; reuersus ad eum veniat, antequam suo loco considerat.

Sessione absolutâ omnes silentio vtantur, nec quisquam e loco antè discedat quàm Reuerendissimus Episcopus è Synodo abierit.

Nec verò raptim turbulentérve, sed grauiter decoróque incessu.

Caueant denique omnes quæcumque & Ecclesiasticæ disciplinæ & Synodalis actionis dignitati & loci venerationi minimè conueniunt.

Præfecti Synodalis disciplinæ Tabellam hanc accuratissimè ipsi exequantur, idémque à reliquis fieri omni diligentiâ curent.

Si quos contrà quàm præscriptum est agere animaduerterint, primùm eos moneant, & corripiant; deinde, si non abstineant, ad Vicarium Generalem deferant, vt Canonicæ subiaceant disciplinæ.

2 Formula Tabellæ Precum in Processione prima.

HYMNI.

VEni Creator Spiritus.
Aue Maris stella.
Et alij de tempore Paschali, si eo tempore celebratur Synodus.
Ad cœnam Agni prouidi, &c.
Clero Paschali gaudio, &c.
Tristes erant Apostoli, &c.
Et de sancto Patrono.

PSALMI.

EXultate iusti in Domino.
Psalm. 32. in Feria 2. ad Matutinum.
Deus misereatur nostri.
Psalm. 66. in Laudibus Dominicæ.
Exurgat Deus. Psalm. 67. in Feria 4. ad Matutinum.
Quàm dilecta tabernacula.
Psalm. 83. in Feria 6. ad Matutinum.
Fundamenta eius. Psalm. 86. ibid.
Ecce quàm bonum. Psalm. 132. in Vesperis Feriæ 5.

Orationes in Ecclesia, ad quam itur.

DE Spiritu sancto, De Beata Virgine, De Sancto Titulari illius Ecclesiæ, Pro Ecclesia, Pro peccatis, & eiusmodi.

3 Formula Tabellæ disciplinæ Processionalis.

QVi Crucem in Processione fert, Clericus saltem sit superpelliceo indutus, seruet in omnibus decorum tanti vexilli quod præfert; aptè, decorè & rectè ferat, grauiter & religiosè incedat.

Acolythi hinc inde cum candelabris accensis, & in angustiori loco præeant, Crucifer sequatur.

Clerus ordine sequatur cum reuerentia & religiosa deuotione, vt exemplo suo excitetur populus ad orationem.

Salutationibus non vacent, colloquiis inter se abstineant, oculorum vagationem vitent.

Bini æquè procedant, & ne minimum quidem ab ordine discedant.

Certum spatium semper seruent inter se, circiter decem pedum.

In via nunquam subsistant, nisi iussi è Præfectis.

Ne interrumpatur Processio, néve laici interponantur, curent.

Chirothecas ne habeant.

Pileum ne gestet, neque flores in manu.

Hymnos & Psalmos canant ad præscriptum, & de libro, ne errent.

Capite

Capite aperto sint intra Ecclesiam.

Ad altaria quæ sunt in via, & cùm Sacræ Imagines occurrunt, caput aperiant.

Omnia prætereà in orando, procedendo, consistendo, aut aliquid in Processione de more agendo, ritè & decorè faciant ad præscriptum Præfectorum, quorum est omni diligentiâ cauere, ne quid errati committatur.

4 *Formula Tabellæ Capitum Orationis publicæ in Synodo.*

ORent omnes pro Sanctiss. D.N. Papa N. & pro Ecclesiæ Catholicæ Romanæ tranquillitate:

Pro N. Prouincia, & eius Prælatis, si Episcopus est sub Prouinciali:

Pro Sereniss. N. Rege, vel Duce:

Pro Christianæ disciplinæ augmento in hac ciuitate & Diœcesi, & vbique locorum:

Pro salutari huius Synodi successu:

Pro constanti perpetuáque Cleri populique in benè piéque agendo perseuerantia:

Pro Ministris etiam qui ad huius Ecclesiæ cultum adhibentur:

Pro perfecta omnium Decretorum executione.

Possunt etiam hæc Capita vulgari linguâ imprimi ad laicorum instructionem, vt & ipsi orent pro iisdem.

5 *Formula Tabellæ Scrutinij.*

A Præfectis Capitulorum.

AN Missæ Conuentuales & Horæ Canonicæ celebrentur ad præscriptum:

An Punctatores officium suum præstent.

A Parochis.

An Orationes pro Synodo procurauerint:

An Missa de Spiritu sancto sit celebrata:

An habeant Sermonem ad populum diebus Festis.

Quæ nundinæ diebus Festis habeantur in propria Parochia:

An attulerint notulam eorum qui non sunt confessi, vel non communicati in Paschate:

An statum animarum renouarint:

An Doctrinæ Christianæ edocendæ dent operam:

An dederint notulam blasphemorum, concubinariorum, coniugum diuisorum, &c. & numeri animarum, defunctorum, baptizatorum, matrimoniorum, excommunicatorum:

An confecerint Catalogum Cleri in sua Parochia iuxta præmonitiones editas:

An onera Missarum habeant, & quæ:

An sæpiùs confiteantur, & attulerint ea de re testimonium:

An resideant; vbi habitent:

An Rituali Romano vtantur:

An euulgent ieiunia & Festa:

An libros habeant Parochiales ad præscriptum dicti Ritualis.

A Beneficiatis.

An attulerint litteras collationis: sed hæ videantur extra Synodalem Sessionem:

Quænam sit eorum obligatio:

An inuentaria confecerint bonorum:

An Decreta Visitationis impleuerint.

A Singulis.

An Breuiarium cum Calendario habeant:

An confiteantur:

An superpelliceum mundum:

An tonsuram:

An vestem talarem:

An caligas, & collaria ad formam:

An calceos, biretum, annulos, capillos, barbam, quæ Clericum decent:

An nouerint cantum Gregorianum:

An

An aliquid occurrat in Clero vel populo corrigendum.

Caput V.

Formulæ aliæ exarandæ maiori charactere.

1 Formula breuis professionis Fidei.

EGo N. N. recipio, promitto, spondeo, profiteor, detestor, anathematizo, voueo, & iuro, vt in Decretis & Formulâ professionis Fidei ex Bulla modò lectis, singula singulis referendo: Sic me Deus adiuuet, & hæc Sancta Dei Euangelia.

2 Formula iurisiurandi ab Examinatoribus præstandi.

EGo N. N. Examinatoris officium, quod suscepi, promitto, spondeo ac iuro, me fideliter & sincerè, quantum in me est, executurum: Sic me Deus adiuuet & hæ Sanctorum Reliquiæ, si hæ adhibeantur.

3 Formula iuramenti à Testibus Synodalibus præstandi.

EGo N. N. Testis Synodalis à Reuerendissimo Episcopo nominatus promitto, spondeo, & iuro, quod à modò in anteà quidquid noui, aut audiui, aut postmodum inquisiturus sum, quod contra voluntatem Dei aut rectam Christianitatem in regione mihi commissa factum sit, vel futurum erit, si in diebus meis venerit tantùm ad meam cognitionem quocumque modo, si sciuero, aut indicatum fuerit mihi Synodalem causam esse, & ad ministerium Reuerendissimi Episcopi pertinere, quod ego nec propter timorem, nec propter præmium, nec propter parentelam vllatenus celabo Reuerendiss. D. Episcopo, aut eius misso, qui hoc me interrogauerit: Sic me Deus adiuuet & hæ Sanctorum Reliquiæ.

4 Formula iuramenti Punctatorum.

EGo N. N. & promitto, & iuro, me in Officio meo Punctatoris obeundo fidem ac diligentiam præstaturum ad præscriptum Decretorum & Tabellæ mihi à Reuerendissimo Episcopo tradendæ, seu traditæ: Sic me Deus adiuuet & hæ Sanctorum Reliquiæ.

Caput VI.

Formula Edicti de Processione.

N. N. dell'vna e l'altra legge Dottore, Protonotario Apostolico, Vicario Generale della corte Episcopale di N.

Douendosi nel giorno .... di questo mese comminciare la Sinodo Diocesana alle hore .... con questo Editto, il quale affisso alla porta della Chiesa Cathedrale, vogliamo che così astringa ciascuno à chi spetta, come se gli fosse personalmente intimato; auisiamo tutte le Confratrie di questa città e borghi, tutti li Conuenti di qual si voglia Religione dentro e fuori di essa città (*si ea est consuetudo*) e tutte le persone Ecclesiastiche beneficiate e non beneficiate, di qual si voglia ordine, ancora di prima tonsura, che habiti in questa città e borghi, obligate de ragione ò consuetudine à intrauenire alla Sinodo Diœcesana, che'l detto giorno all'hore dette, insieme con il Clero Diocesano à ciò dimandato, si trouino nella Chiesa Cathedrale, le Confratrie con i soliti suoi habiti e Croci, i Regolati sotto le sue Croci, seguendo però tutti là Croce della Cathedrale, & ogn'vno habbia l'habito suo conueniente, e le cotte monde per accompagnare

accompagnare la Processione generale, che si farà per principio della Sinodo, dalla quale ne speriamo bene vniuersale à tutte l'anime di questa città e Diocese. Auuertendo, che contra i contumaci si procederà con pene pecuniarie, e dell'interdetto secondo le qualità loro. Dato nel Vescouato, &c.

Caput VII.

Formulæ pro Promotore.

1 *Instantiæ Promotoris pro Fidei professione.*

Reuerendissime Pater & Domine, Cauit Sacrosanctum Concilium Tridentinum, vt omnes, qui beneficia Ecclesiastica consecuti sunt, & qui Synodo Diœcesanæ interesse debent, in ea Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, Fidei professionem faciant ac præstent, prout illâ Tridentinâ sanctione expressum est. Ideò ego N. N. huius Synodi Promotor humiliter peto, & requiro sanctionem illam legi, & ad præscriptum ab iis qui tenentur, omnia & singula præstari.

Si fuerint duo Promotores, in prædicta formula & sequentibus dicatur.

Nos N.N. & N.N. huius Synodi Promotores humiliter petimus, &c.

2 *Instantia contra absentes, quam repetit Promotor bis in die, vt suprà.*

Reuerendissime Domine, Cùm iam dies ..... mensis ..... venerit, quâ omnes & singuli Ecclesiastici Ordinis homines huius vrbis & Diœcesis, ad præscriptum legitimè moniti, Synodo huic iam præsentes adesse debent; cumque multi non paruerint, sed vsque adeò vel negligentes vel contumaces fuerint, vt neque præsentes adsint, neque verò iusti impedimenti excusationem causámve aut nuntium miserint: ideò pro mei muneris officio N. N. huius Synodi Promotor, eorum contumaciam accuso, hocque insto apud Reuerendissimam Amplitudinem tuam, vt citationem valuis huius Ecclesiæ Cathedralis affigi, & cum iisdem tanquam cum inobedientibus agi iubeat, prout iuris est & Sacrorum Canonum ratio postulat.

Respondet Episcopus: Ita decernimus ac iubemus.

3 *Instantia Promotoris pro rogitu Notarij, quæ bis in die facienda est.*

Ego N. N. huius Synodi Promotor rogo te N.N. Notarium & Cancellarium Episcopalem, vt de omnibus & singulis in hac Sessione peractis vnum pluráve conficias instrumenta.

Respondet, Conficiam præsentibus N. N. &c.

4 *Instantia pro vocatione Cleri, Cathedratico & Scrutinio.*

Reuerendissime Pater & Domine, Sancitum est Conciliis Generalibus, & præcipuè Concilio Tridentino, quòd omnes Ecclesiastici viri, qui iure vel consuetudine Synodo Diœcesanæ, quæ quotannis celebrabitur, etiam exempti, interesse debent, si negligentes fuerint, pœnas sacris Canonibus sancitas incurrant; quamobrem eos omnes suggestu publico vocari, & successiuè Cathedraticum iure Diœcesano debitum à Parochis (& aliis de consuetudine) persolui; tum Scrutinium à Patribus sapienter institutum haberi humiliter peto, Ecclesiasticósque viros sanctæ disciplinæ eruditos assignari, qui Scrutinio diligenter incumbant.

5 *Inſtantia pro electione Iudicum & Examinatorum.*

REuerendiſſime Pater & Domine, Concilium Tridentinum, Bonifacij Octaui Conſtitutioni inhærens, decreuit, vt in Conciliis Diœceſanis aliquot perſonæ Dignitates aut Perſonatus habentes ſeu Eccleſiarum Cathedralium Canonici deſignentur deliganturve, quibus præter locorum Ordinarios cauſæ Eccleſiaſticæ ac ſpirituales, & ad forum Eccleſiaſticum pertinentes auctoritate litterarum Sedis Apoſtolicæ vel Legatorum eiuſdem committantur: Decreuit inſuper alia Conſtitutione, Examinatores ſingulis annis in Diœceſana Synodo ab Epiſcopo vel eius Vicario ad minus ſex proponi debere, vt in Parochialium Eccleſiarum vacatione tres ex illis ab Epiſcopo deligendi cum eo examen perficiant. Quamobrem ego N. N. huius Synodi Promotor, humiliter peto, & inſto tot perſonas, quot & quales Conſtitutiones prædictæ poſtulant, & alioquin ad id aptas, à Reuerendiſſima Amplitudine tua deſignari, ita vt in hac Synodo pro huius Diœceſis amplitudine Examinatores & Iudices deligantur, qui huiuſmodi munus examinandi iudicandive ex præſcripto Decretorum Concilij Tridentini præſtent omnino.

6 *Inſtantia pro Decretorum lectione.*

REuerendiſſime Pater & Domine, Quò diligentior & cumulatior executio fiat tam Generalium quàm Prouincialium (ſi ſub Prouincia eſt Epiſcopus) & Diœceſanorum omnium Decretorum, & Edictorum adhuc edictorum ad huius Eccleſiæ rationem benè gerendam; Ego N. N. huius Synodi Promotor, à Reuerendiſſima Amplitudine tua peto, atque inſto, ſiue rurſus promulgari, ſiue monita eorum executionis de ſuggeſtu, vt moris eſt, & alia omnia edici & enunciari, quæcumque in hac Synodo Diœceſana pro prudentia & charitate ſua Clero huic Diœceſano edici & promulgari conſtituit, quo idem Clerus inſtructior in dies fiat, & ſolicitudinis ſtudio inflammatior ſit ad omnem Eccleſiaſticæ diſciplinæ rectam cumulatâmque executionem perpetuámq; obſeruantiam.

7 *Inſtantia pro continuanda lectione Decretorum.*

REuerendiſſime Pater & Domine, Cùm ea, quæ cœpta ſunt legi Clero ſint valdè vtilia, neq; potuerint anguſtiâ temporis abſolui; & Ego N. N. huius Synodi Promotor, peto, & inſto, ea legi quæ deſiderantur, antequam dimittatur Synodus.

8 *Inſtantia pro nominatione Officialium Cleri.*

REuerendiſſime Pater & Domine, Ad faciliorem huius Eccleſiæ N. adminiſtrationem ſolent aſſumi in partem ſolicitudinis Paſtoralis aliquot viri prudentes & graues, qui variis muneribus addicti, Reuerendiſſimam Amplitudinem tuam in animarum & aliarum rerum cura non mediocriter iuuent; ideò Ego N. N. huius Synodi Promotor, peto, & inſto, eos de ſuggeſtu nominari, vt à Clero tum eorum merita tum munia cognoſcantur.

9 *Inſtantia pro concluſione Synodi.*

REuerendiſſime Pater & Domine, Cùm omnia, quæ in hac Diœceſana Synodo agenda & tractanda erant, Diuina auxiliante gratia ad optatum finem perducta ſint, illud à Reuerendiſſima Amplitudine tua peto Ego N. N. huius Synodi Promotor, vt ipſam Synodum concludere, & cum benedictione dimittere velit.

10 *Inſtan*

10 *Instantia pro indictione futuræ Synodi, quæ fit in Prouincia Mediolanensi.*

ANtiquo item Canone cautum est, vt proximam Synodum Diœcesanam in Sessione Episcopus indicet; ideò Ego N. N. huius Synodi Promotor, humiliter insto, Synodum Diœcesanam proximè futuram in hoc Synodali conuentu omnibus, qui interesse debent, pronuntiari, & indici.

CAPVT VIII.

Formulæ pro Procuratore Cleri.

1 *Formula pro reductione Missarum ante Concilium Tridentinum & Anniuersariorum.*

REuerendissime Pater in Christo & Domine, Datur facultas Reuerendissimæ Amplitudini tuæ à Sacrosancto Concilio Tridentino, vt in Synodo Diœcesana, rebus diligenter perspectis, possit pro sua conscientia in Ecclesiis suæ Diœcesis sibi subiectis statuere circa numerum Missarum, vel ob tenuem eleemosynarum, vel ob magnum Missarum numerum ante Concilium Tridentinum à testatoribus relictarum; & item à Sacra Congregatione Concilij eiusdem Tridentini, circa Anniuersaria & Officia Defunctorum, quidquid magis ad Dei honorem & cultum atque Ecclesiarum vtilitatem expedire videatur: cùm autem in hac Synodo non possint omnia examinari profundiùs; ego N.N. huius Cleri Procurator, humiliter peto, & insto apud Reuerendissimam Amplitudinem tuam, vt eligantur idonei viri, qui, prout erit opus, vnà cum Amplitudine tua numerum prædictorum reducant.

2 Pro aliis rebus formet Procurator libellos supplices, & legat eodem modo quo suprà.

CAPVT IX.

Formulæ pro Secretario Synodi.

1 *Formulæ Decretorum, quæ significata sunt in secunda Parte.*

Et post Decretum de initio Synodi, quod ibidem habetur, legitur hoc modo.

2 *Decretum de modo viuendi tempore Synodi.*

QVoniam nihil ferè sæpiùs & diuinis Litteris & Ecclesiasticis monumentis commendatum est, quàm Clericalis ordinis hominum vitæ integritas, innocentia, fides, religio, pietas, virtutumque omnia ornamenta, quibus domus Dei potissimùm excolitur; ideò Clerum nostrum hîc præsentem monemus, & per viscera misericordiæ Dei nostri testamur, vt cùm semper, tum maximè hoc tempore in verbo, in conuersatione, in charitate laicis hominibus præluceat omni virtutum splendore. Tabellam igitur disciplinæ Synodalis à nobis propositam diligenter obseruent. quæ est huiusmodi:

Sacerdotalis personæ officia, &c. *Habetur suprà pag. 83. legatur vsque ad numerum 2.*

3 *Decretum de Officialibus Synodi habetur suprà pag. 63.*

4 *Decretum de præiudicio non afferendo.*

DEcernimus, si cui contigerit suo loco non sedere, aut incedere, aut vocari, aut aliud quidpiam agere, propterea nemini nouum ius acquiri, nec quidquam de cuiusque iure possessionéve detrahi, sed in eo ipso statu permanere, in quo ante hanc Synodum esse reperiebatur.

5 Decretum de non discedendo.

VObis præterea omnibus & singulis, qui huic Synodo iure interesse debetis, pœnâ excommunicationis propositâ vetamus, vt ne vestrûm quisquam à ciuitate N. discedat, antequam hæc nostra Diœcesana Synodus de more absoluta ac dimissa sit, nisi facultate à Vicario Generali sibi concessâ: sed huic Synodo Synodalibusque actionibus, Sessionibus ac Conuentibus quibuscumque, qui indicentur, omnes & singulos vos interesse iubemus eâdem excommunicationis pœnâ propositâ.

6 Decretum de Oratione publica.

QVoniam veteris est instituti solemnisque ritus, in Synodali conuentu pro publicis rebus Orationem fieri; quod his maximè temporibus faciendum est; ideò in omni Prece, & à Sacerdotibus præsertim in Missæ sacrificio his diebus Synodalibus ad Deum orationem adhiberi edicimus; nimirum, Pro Sanctissimo D. N. &c. *Lege vt suprà cap.4. num.4.*

7 Decretum de professione Fidei facienda.

SAcrosanctâ Tridentinâ Synodo illud grauissimè sancitum est, vt quicumque Ecclesiastica beneficia obtinebunt, qui item ad Diœcesanam Synodum conuenire debent, omnes in ea ipsa Synodo, ad quam primò conuenient, professionem Fidei faciant. Verba Tridentini Concilij hæc sunt *Sess 25. cap.2.* Cogit. *&* *infrà:* Præcipit igitur Sancta Synodus Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & omnibus aliis, qui de iure vel consuetudine in Concilio Prouinciali interesse debent, vt ipsa prima Synodo Prouinciali, post finem præsentis Concilij habenda, ea omnia & singula, quæ ab hac Sancta Synodo definita & statuta sunt palàm recipiant; necnon veram obedientiam Summo Romano Pontifici spondeant, & profiteantur; simulque hæreses omnes à Sacris Canonibus & Generalibus Conciliis, præsertimque ab hac eadem Synodo damnatas, publicè detestentur & anathematizent.

Idem in posterum quicumque in Patriarchas & Primates, Archiepiscopos & Episcopos sunt promouendi in prima Synodo Prouinciali, in qua ipsi interfuerint, omnino obseruent.

Quòd si quis ex supradictis omnibus, quod absit, reuertit, Episcopi Comprouinciales statim Summum Pontificem admonere sub pœna Diuinæ indignationis teneantur, interimque ab eiusdem communione abstineant.

Cæteri verò omnes, siue in præsenti siue in futurum beneficia Ecclesiastica habituri, & qui in Synodo Diœcesana conuenire debent, idem vt suprà in ea Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, faciant & obseruent; aliàs secundùm formam Sacrorum Canonum puniantur.

In Prouincia Mediolanensi additur Decretum Conc. Prou.1. Sacri igitur, &c. *quod habetur pag.105.*

ACcedant igitur omnes & singuli Ecclesiastica beneficia obtinentes, vel sacris Ordinibus initiati (si in Edicto vocantur) qui aliàs in Synodo non præstiterunt, & Fidei professionem ex formula præscripta à Pio IV. emittant genuflexi in medio Clero ante Reuerendissimum Episcopum.

Idem Secretarius stans legit ex Bulla Pij IV.

EGo N. firmâ fide credo & profiteor omnia & singula quæ continentur

tur in Symbolo Fidei, quo Sancta Romana Ecclesia vtitur, videlicet, Credo in vnum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & inuisibilium. Et in vnum Dominum Iesum Christum, Filium Dei vnigenitum. Et ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis. Et incarnatus est de Spiritu sancto ex Maria virgine: Et homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis: sub Pontio Pilato passus & sepultus est. Et resurrexit tertiâ die, secundùm Scripturas. Et adscendit in cælum: sedet ad dexteram Patris. Et iterùm venturus est cum gloria iudicare viuos & mortuos: cuius Regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum, Dominum & viuificantem: qui ex Patre Filióque procedit Qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur: qui locutus est per Prophetas. Et vnam sanctam Catholicam & Apostólicam Ecclesiam. Confiteor vnum baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi, Amen. Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, reliquásque eiusdem Ecclesiæ obseruationes & constitutiones firmissimè admitto & amplector: item sacram Scripturam iuxta eum sensum, quem tenuit & tenet Sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de vero sensu & interpretatione sacrarum Scripturarum, admitto, nec eam vnquam nisi iuxta vnanimem consensum Patrum accipiam, & interpretabor. Profiteor quoque septem esse verè & propriè Sacramenta nouæ legis, à Iesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam vnctionem, Ordinem & Matrimonium, illáque gratiam conferre; & ex his Baptismum, Confirmationem & Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in supradictorum omnium Sacramentorum solemni administratione recipio & admitto. Omnia & singula quæ de peccato originali & de iustificatione in Sacrosancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt amplector & recipio. Profiteor pariter, in Missa offerri Deo verum, proprium & propitiatorium Sacrificium pro viuis & defunctis: atque in Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse verè, realiter & substantialiter, corpus & sanguinem, vnà cum anima & diuinitate Domini nostri Iesu Christi, fierique conuersionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem: quam conuersionem Catholicâ Ecclesia Transsubstantiationem appellat: fateor etiam sub altera tantùm specie totum atque integrum Christum verúmque Sacramentum sumi. Constanter teneo, Purgatorium esse, animasquę ibi detentas fidelium suffragiis iuuari; similiter & Sanctos vnà cum Christo regnantes venerandos atque inuocandos esse; eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum Reliquias esse venerandas. Firmissimè assero, Imagines Christi ac Deiparæ semper Virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas & retinendas esse, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarúmque vsum Christiano populo maximè salutarem esse, affirmo. Sanctam Catholicam, Apostolicam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum Matrem & Magistram agnosco; Romanóque Pontifici, B. Petri Apo-

stolorum Principis successori, ac Iesu Christi Vicario veram obedientiam spondeo ac iuro. Cætera item omnia à sacris Canonibus & Oecumenicis Conciliis, ac præcipuè â sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita & declarata indubitanter recipio, atque profiteor; simulque contraria omnia atque hæreses quascumque ab Ecclesia damnatas & reiectas anathematizatas ego pariter damno, reiicio & anathematizo. Hanc veram Catholicam Fidem, extra quam nemo saluus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo eamdem integram & inuiolatam vsque ad extremum vitæ spiritum constantissimè, Deo adiuuante, retinere & confiteri, atque à meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri & prædicari, quantum in me erit, curaturum.

8 *Decretum de continuatione Sessionis primæ.*

DEcernimus & indicimus continuationem huius Sessionis fore hodie horâ .... in qua vocabuntur omnes, & Scrutinium fiet à Præfectis.

Decretum de discessu.

NE quisquam à loco antè discedat quàm Reuerendissimus Episcopus è Synodo abierit; nec vero raptim turbulenter, sed grauiter & decoro incessu.

Capitula & Clerici Ecclesiarum Collegiatarum vt collegiatim venerunt, ita recedant, prælatâ Cruce.

10 *Decretum de Clero vocando, & Cathedratico soluendo.*

VOcabuntur omnes & singuli, quicumque sunt, qui huic Synodo Diœcesanæ præsentes adesse debent; qu certo Ecclesiæ nomine vniuersè vocâti, ordine bini & collegiatim ad Reuerendissimum Episcopum rectè accedant, qui reuerentiam exhibeant; & quia singuli nominatim vocabuntur, capite aperto & stantes modestâ altâque voce respondeant, Adsum.

Parochi redeuntes (& alij qui solent) ad Oeconomum deputatum accedant, singulique Cathedraticum soluant.

11 *Decretum de Scrutinio Synodali.*

SCrutinium Synodale à Patribus institutum post Cleri vocationem à Præfectis agi decernimus; hoc est, dum alij vocantur, vocatorum fiat Scrutinium: quod in Capellis huius Ecclesiæ sic distributum fuit:

Clerus ciuitatis N. conueniat ad Capellam S.N. sub Præfecto M. R. D. N.N. Archidiacono.

Clerus eiusdem ciuitatis N. coueniat ad Capellam S.N. sub Præfecto R.D. N. Canonico.

Clerus Vicariatus N. conueniat ad Capellam S.N. sub Præfecto, &c. & sic deinceps iuxta distributionem cuiusque tum ciuitatis, tum Diœcesis, *vt in* 11. *Par. dictum est cap.* 23. *num.* 4.

Præfecti Scrutinij Synodalis pro sua quisque timorata religiosaque conscientia in veritate, sinceritate & iustitia Scrutinium agant præscriptum Tabellæ editæ; curentque aptè & distinctè notare quæ repererint; & rebus â se notatis vnusquisque subcribat.

Si tempus desit, peragant Scrutinium extra Synodalem Sessionem.

Qui ad eos non accesserint pro Scrutinio, perinde puniantur ac ij qui ad hanc Synodum nulla iusta de causa impediti non venerint.

Interrogati verò si quid indecorè vel responde

reſponderint, vel egerint, à Præfectis ipſis notentur, vt Canonicæ ſubiaceant diſciplinæ.

12 *Formula Catalogi Cleri pro eo vocando. Dicat Secretarius titulum.*

Tit. Clerus ciuitatis. Si Abbates vocandi ſunt, hoc loco vocentur.
Tit. Clerus Eccleſiæ Cathedralis.
M. R. D. N. N. I. V. D. Protonotarius Apoſtolicus, Archipresbyter Eccleſiæ Cathedralis.
R. D. N. N. Canonicus eiuſdem.
S. T. Doctor & Pœnitentiarius.
D. N. N. Manſionarius ſeu Beneficiarius eiuſdem.
Venerabilis Presbybiter N. N. Curatus eiuſdem.
Presbyter N. N. Beneficiatus eiuſdem.
Presbyter N. N. Capellanus amouibilis eiuſdem.
N. N. Diaconus, ſeu Subdiaconus.
Tit. Clerici Seminarij.
N. N.
N. N
Tit. Clerici Sacriſtiæ Cathedralis.
N. N.
Tit. Collegiatæ ciuitatis.
Tit. Collegiatæ S. N.
R. D. N. N. Præp.
R. N. N. Canonicus.
Tit. Parochi ciuitatis.
Venerabilis Presbyter N. N. Curatus S. N. I. V. D. vel Theologus: ſi Regularis eſt, F. N. vel Don N. pro Curato S. N.
Tit. Presbyteri ciuitatis.
Presb. N. N. Beneficiatus S. N.
Presb. N. N.
Tit. Diaconi, Subdiaconi & Clerici ciuitatis.
N. N Diaconus.
N. N. Subdiaconus.
N. N. Clericus.
Tit. Clerus Diœceſis.
Tit. Collegiatæ S. N. loci N.
R. D. N. N. Præpoſitus & Curatus.
R. N. N. Canonicus.
Venerabilis Presbyter N. N. Curatus eiuſmodi loci.
Tit. Ven. Vicarius loci N.
R. N. N. Vicarius Foraneus.
Venerabilis Presbyter N. N. Curatus loci N.
Presbyter N. N. Beneficiatus S. N.
Presbyter N. N.
N. N. Diaconus ſeu Subdiaconus.
N. N. Clericus.
Abſentes notentur lineâ ductâ hoc modo: ------

13 *Decretum de officio mortuorum.*

Edicimus prætereà cras pro Sacerdotibus & Clericis, qui poſt vltimam Synodum obierunt, ſolemnem commemorationem fieri: ſi eſt in Prouincia Mediolanenſi, addat, ex Decreto Concilij Prouincialis quinti.

14 *Decretum de Seſſione ſecunda.*

Decernimus & indicimus Seſſionem ſequentem fore caſtrinâ die manè, quæ erit huius menſis . . . . . . horâ . . . .

15 *Decretum de Iudicibus Synodalibus. Ex Conc. Trid. Seſſ. 25. cap. 10.*

Quoniam ob malitioſam petentium ſuggeſtionem, & quandoque ob locorum longinquitatem, perſonarum notitia, quibus cauſæ mandantur, vſque adeò haberi non poteſt; hincque interdum Iudicibus non vndequaque idoneis cauſę in partibus delegantur; ſtatuit Sacra Synodus in ſingulis Conciliis Prouincialibus aut Diœceſanis aliquot perſonas, quæ

quæ qualitates habeant iuxta Constitutionem Bonifacij VIII. quæ incipit, Statutum, & alioquin ad id aptas designati, vt præter Ordinarios locorum, iis etiam posthac causæ Ecclesiasticæ ac spirituales, & ad Forum Ecclesiasticum pertinentes, in partibus delegandæ committantur: & si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci cum consilio Capituli alium in eius locum vsque ad futuram Prouincialem aut Diœcesanam Synodum; ita vt habeat vnaquæque Diœcesis quatuor saltem aut etiam plures probatas personas, ac vt suprà qualificatas, quibus huiusmodi causæ à quolibet Legato vel Nuntio atque etiam à Sede Apostolica committantur: alioquin post designationem factam, quam statim Episcopi ad Summum Romanum Pontificem transmittant, Delegationes quæcumque aliorum Iudicum aliis quamuis factæ subreptitiæ censeantur. Admonet dehinc sancta Synodus tam Ordinarios quàm alios quoscumque Iudices, vt terminandis causis quantâ fieri poterit breuitate studeant; ac litigatorum artibus seu in litis contestatione, seu alia parte iudicij differenda, modis omnibus, aut termini præfixione, aut competenti aliâ ratione occurrant.

Tum additur Constitutio Bonifacij VIII.

STatutum. *& infrà*: Sancimus igitur, vt nullis, nisi Dignitate præditis, aut Personatum obtinentibus, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonicis, causæ auctoritate litterarum Sedis Apostolicæ aut Legatorum eiusdem decetero committantur, nec audiantur alibi quàm in ciuitatibus vel locis insignibus, vbi possit commodè copia peritorum haberi, & reliqua.

Sacra Tridentina Synodus iubet aliquos viros deligi, quales Summus Pontifex Bonifacius Octauus suâ Constitutione præscripsit, aptos atque idoneos, quibus causæ ad Forum Ecclesiasticum pertinentes in partibus committi possint: sed & Gregorius XV. præcepit in gratiam Regularium, qui sibi Conseruatores ex Iudicibus Synodalibus eligere debent; cuius Constitutionis verba hæc sunt:

In futurum Sanctitas sua hac generali & perpetuò valiturâ Constitutione statuit & decreuit, vt Iudices Conseruatores huiusmodi, siue principales, siue subrogati, eligi, nominari aut deputari non possint, nisi non solùm habeant qualitates requisitas & descriptas in Constitutione fel. rec. Bonifacij Papæ VIII. etiam Prædecessoris sui, quæ incipit, Statutum; ita vt vel dignitate Ecclesiasticâ præditi, vel Personatum obtinentes, vel Ecclesiarum Cathedralium Canonici existant; sed etiam in Conciliis Prouincialibus aut Diœcesanis, iuxta Decretum Concilij prædicti Iudices electi seu designati sint: Quódque deinceps litteræ conseruatoriæ per Sedem Apostolicam concedendæ suprascriptis tantùm dirigantur; & quæ litteræ aliter expedientur, illæ ac deputationes huiusmodi, omniáque exinde sequenda nullius sint roboris vel momenti; & nihilominùs qui secùs quàm iuxta formam superiùs præscriptam Conseruatores huiusmodi cum effectu eligere, nominare, seu deputatis vti ausi fuerint, Regulares quidem voce actiuâ & passiuâ sint ipso iure priuati; adeò vt habilitationem à nemine præterquam à Romano Pontifice consequi valeant; reliqui verò aliis pœnis arbitrio Sanctitatis Suæ coërceantur; & prædictorum omnium Conuentus, Monasteria ac loca huiusmodi, eorúmque personæ ac bona careant Conseruatore ad annum, ita vt illorum causæ intereà coram locorum Ordinariis dumtaxat

taxat cognosci ac diffiniri debeant. Ceterùm vt latiùs pateat Conseruatorum huiusmodi deligendorum facultas, Sanctitas sua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, vt in Synodis Prouincialibus aut Diœcesanis quàm plures personas ex habentibus qualitates in prædicta Constitutione eiusdem Bonifacij prædecessoris contentas, & alioquin ad id aptas, designari procurent; & si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci cum consilio Capituli alium in eius locum vsque ad futuram Prouincialem aut Diœcesanam Synodum.

Vt igitur eiusmodi Decreta exequamur, Vobis proponimus hos (Iurisconsultos) quibus causæ delegentur iudicandæ, donec altera Synodus habeatur.

Si Canonici non sunt I.V.D. tace Iurisconsultos.

M.R.D.N.N. Archidiaconum Ecclesiæ Cathedralis.

R. D. N. Canonicum.

R. D. N. Protonotarium Apostolicum.

In Prouincia Mediolanensi debet legi Decretum quoque S. Congregationis Concilij Tridentini 27. Septembris 1614. quæ decernit electionem omnium Canonicorum Cathedralis Ecclesiæ. *Habes infrà in calce huius 4. Partis.*

16 *Decretum de Examinatoribus. Ex Concilio Trident. Sess. 24. c. 18.*

Examinatores autem singulis annis in Diœcesana Synodo ab Episcopo vel eius Vicario ad minus sex proponantur, qui Synodo satisfaciant, & ab ea probentur: aduenientéque vacatione cuiuslibet Ecclesiæ, tres ex illis eligat Episcopus, qui cum eo examen perficiant, indéque succedente aliâ vacatione aut eosdem aut alios tres, quos maluerit, ex prædictis illis sex eligat. Sint verò hi Examinatores Magistri, seu Doctores, aut Lincentiati in Theologia aut Iure Canonico, vel alij Clerici, seu Regulares, etiam ex Ordine Mendicantium, aut etiam sæculares, qui ad id videbuntur magis idonei, iurentque omnes ad sancta Dei Euangelia, se, quacumque humanâ affectione postpositâ, fideliter munus executuros; caueantque ne quidquam prorsus occasione huius examinis nec ante nec post accipiant, alioqui simoniæ vitium tam ipsi quàm alij dantes incurrant, à qua absolui nequeant nisi dimissis Beneficiis quæ quomodocumque etiam anteà obtinebant; & ad alia in posterùm inhabiles reddantur. Et de his omnibus non solùm coram Deo, sed etiam in Synodo Prouinciali, si opus erit, rationem reddere teneantur; à qua, si qui contra officium eos fecisse compertum fuerit, grauiter eius arbitrio puniri possint.

Tridentinum ergo decretum Nos volentes exequi, pro Diœcesis nostræ amplitudine proponimus Vobis hos RR. viros, qui munus hoc gerant, quoad altera Synodus habebitur:

M. R. D. N. N. I.V.D. Protonotarium Apostolicum, Decanum Cathedralis:

R.D.N.N. Canonicum, & Thologum Cathedralis:

R. P. F. Io. N. Priorem S. Dominici; vel R. P. Priorem pro tempore S. Dominici.

Placéntne Vobis?

17 *Decretum de Testibus Synodalibus*

Vetus est consuetudo Sacrosanctis Canonum Decretis introducta, vt in Synodis singulis Diœcesanis viri aliquot vitâ & moribus graues ac probati deligantur, qui animaduertant diligenter, an aliquid in vrbe & Diœcesi sit, quod corrigi emendaríve debeat; ac si quid

quid tale cognouerint, id Nobis, vel Vicario nostro generali, aut Visitatoribus nostris significent, interrogatíque de aliqua re, quæ emendationem requirat, summâ integritate referant. Nos igitur vetus illud probatissimum institutum secuti, huic muneri proponimus ac nominamus in ciuitate & Diœcesi hos viros, quorum nomina sequuntur.

In ciuitate R.D.N.N.R D.N.N.

In Diœcesi Venerabilem Presbyterum N.N. Curatum, &c.

Vel, quorum nomina dignis de causis secretò haberi volumus in hac schedula, erit autem obsignata sigillo Episcopi, & eleuabitur, vt videatur.

18 *Decretum de Punctatoribus.*

ET quia ad Ecclesiasticam disciplinam conseruandam summoperè Punctatoribus est opus, & ea de re sancita sunt plura Decreta, hos Punctatores delegimus:

R.D.N N. Canonicum in Cathedrali:
R.N. Canonicum in Collegiata S.N.

19 *Decretum de iureiurando.*

EXaminatores, Testes Synodales, ac Punctatores promulgati accedant ad Reuerendissimum Episcopum, coram quo ex præscripta formula iusiiurandum præstent. Nota, si Testes habentur secretò, in prædicto Decreto tacentur; & additur:

20 Testes autem iurabunt secretò in manibus eiusdem Reuerendissimi.

21 *Decretum de præstando iuramento ab absentibus.*

QVi Examinatores, Testes Synodales, & Punctatores, per Nos nominati & deputati sunt, si qui in Synodo ex præscripto iusiurandum non præstiterint, illud præstent prout D. Vicarius Generalis mandauerit.

22 *Decreta de Residentia semper legenda. Ex Conc. Trid. Sess. 6. cap. 1. de Reformatione.*

EAdem Sacrosancta. *& infrà:* Omnes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis & Cathedralibus Ecclesiis quibuscumque quouis nomine ac titulo præfectos monet, & monitos esse vult, vt attendentes sibi & vniuerso gregi, in quo Spiritus sanctus posuit eos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo, vigilent, sicut Apostolus præcipit, in omnibus laborent, & ministerium suum impleant; implere autem illud se nequaquam posse sciant, si greges sibi commissos mercenariorum more deserant, atque ouium suarum, quarum sanguis de eorum est manibus à supremo Iudice requirendus, custodiæ minimè incumbant: cùm certissimum sit, non admitti Pastoris excusationem, si lupus oues comedit, & Pastor nescit. At nihilominùs, quia nonnulli, quod vehementer dolendum est, hoc tempore reperiuntur, qui propriæ etiam salutis immemores, terrenaque cælestibus ac Diuinis humana præferentes, in diuersis Curiis vagantur, aut in negotiorum temporalium solicitudine, ouili derelicto, atque ouium sibi commissarum curâ neglectâ, se detinent occupatos.

Placuit Sacrosanctæ Synodo antiquos Canones, qui temporum atque hominum iniuriâ penè in desuetudinem abierunt, aduersus non residentes promulgatos innouare, quemadmodum virtute præsentis Decreti innouat, ac vlteriùs, pro firmiori eorumdem residentia, & reformandis in Ecclesia moribus, in hunc qui sequitur modum statuere atque sancire.

Si

Si quis à Patriarchali, Primatiali, Metropolitana ſeu Cathedrali Eccleſia ſibi quocumq; titulo, cauſâ, nomine ſeu iure commiſsâ, quacumque ille dignitate, gradu & præeminentia præfulgeat, legitimo impedimento, ſeu iuſtis & rationabilibus cauſis ceſſantibus, ſex menſibus continuis extra ſuam Diœceſim morando abfuerit, quartæ partis fructuum vnius anni, fabricæ Eccleſiæ, pauperibus loci per Superiorem Eccleſiaſticum applicandorum pœnam ipſo iure incurrat: quod ſi per alios ſex menſes in huiuſmodi abſentia perſeuerauerit, aliam quartam partem fructuum ſimiliter applicandam eo ipſo amittat: creſcente verò contumaciâ, vt ſeueriori Sacrorum Canonum cenſuræ ſubiiciatur, Metropolitanus Suffraganeos Epiſcopos abſentes, Metropolitanum verò abſentem Suffraganeus Epiſcopus antiquior reſidens, ſub pœna interdicti ingreſſus Eccleſiæ eo ipſo incurrenda, infra tres menſes per litteras ſeu Nuntium Romano Pontifici denuntiare teneatur: qui in ipſos abſentes, prout cuiuſque maior aut minor contumacia exegerit, ſupremæ Sedis auctoritate animaduertere, & Eccleſiis ipſis de Paſtoribus vtilioribus prouidere poterit, ſicut in Domino nouerit ſalubriter expedire.

Ex eodem Conc. Seſſ. 23. cap. 1. de Reformatione.

CVm præcepto Diuino. *& infra*: Ne verò ea, quæ de reſidentia ſanctè & vtiliter iam anteà ſub fel. rec. Paulo III. ſancita fuerunt, in ſenſus à Sacroſanctæ Synodi mente alienos trahantur, ac ſi vigore illius Decreti quinque menſibus continuis abeſſe liceat; illis inhærendo declarat Sacroſancta Synodus, omnes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis ac Cathedralibus Eccleſiis quibuſcumque quocumque nomine & titulo præfectos, etiamſi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cathedrales ſint, obligari ad perſonalem in ſua Eccleſia vel Diœceſi reſidentiam, vbi iniuncto ſibi officio defungi teneantur, neque abeſſe poſſe niſi ex cauſis & modis infra ſcriptis.

Nam cùm Chriſtiana charitas, vrgens neceſſitas, debita obedientia, ac euidens Eccleſiæ & Reipublicæ vtilitas aliquos nonnunquam abeſſe poſtulent, & exigant; decernit eadem Sacroſancta Synodus has legitimæ abſentiæ cauſas à Beatiſſimo Romano Pontifice, aut à Metropolitano; vel eo abſente, Suffraganeo Epiſcopo antiquiori reſidente, qui idem Metropolitani abſentiam probare debebit, in ſcriptis eſſe approbandas, niſi cùm abſentia inciderit propter aliquod munus & Reipublicæ officium Epiſcopatibus adiunctum: cuius quoniam cauſæ ſunt notoriæ, & interdum repentinæ, nec eas quidem ſignificari Metropolitano neceſſe erit: ad eumdem tamen cum Concilio Prouinciali ſpectabit iudicare de licẽtiis à ſe vel à Suffraganeo datis, & videre ne quis eo iure abutatur, vt pœnis Canonicis errantes puniantur.

Intereà meminerint diſceſſuri ita ouibus ſuis prouidendum, vt quantum fieri poterit, ex ipſorum abſentia nullum damnum accipiant. Quoniam autem qui aliquantiſper tantùm abſunt, ex veterum Canonum ſententia non videntur abeſſe, quia ſtatim reuerſuri ſunt; Sacroſancta Synodus vult illud abſentiæ ſpatium ſingulis annis, ſiue continuum ſiue interruptum extra prædictas cauſas, nullo pacto debere duos aut ad ſummum tres menſes excedere; & haberi rationem vt id æqua ex cauſa fiat, & abſque vllo gregis detrimento; quod an ita ſit, abſcedentium conſcientiæ relinquit, quam ſperat religioſam & timoratam fore, cùm Deo corda pateant; cuius opus non fraudulenter agere

agere suo periculo tenentur: eosdem interim admonet, & in Domino hortatur, ne per illius temporis spatium, Dominici Aduentus, Quadragesimæ, Natiuitatis, Resurrectionis Domini, Pentecostes item & Corporis Christi diebus, quibus refici maximè & in Domino gaudere Pastoris præsentiâ oues debeant, ipsi ab Ecclesia sua Cathedrali vllo pacto absint, nisi Episcopalia munia in sua Diœcesi eos aliò vocent.

Si quis autem, quod vtinam numquam eueniat, contra huius Decreti dispositionem abfuerit; statuit Sacro-sancta Synodus, præter alias pœnas aduersus non residentes sub Paulo III. impositas & innouatas, ac mortalis peccati reatum, quem incurrit, eum pro rata temporis absentiæ fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere posse, sed teneri, aut ipso cessante, per Superiorem Ecclesiasticum illos fabricæ Ecclesiarum aut pauperibus loci erogare; prohibitâ quacumque conuentione, vel compositione, quæ pro fructibus malè perceptis appellatur, ex qua etiam prædicti fructus in totum aut pro parte ei remitterentur; non obstantibus quibuscumque priuilegiis cuicumque Collegio aut fabricæ concessis.

Eadem omnino, etiam quoad culpam, amissionem fructuum & pœnas de Curatis inferioribus, & aliis quibuscumque, qui Beneficium aliquod Ecclesiasticum curam animarum habens obtinent, Sacrosancta Synodus declarat & decernit; ita tamen, vt quandocumque eos, causâ priùs per Episcopum cognitâ & probatâ, abesse contigerit, Vicarius idoneum, ab ipso Ordinario approbandum, cum debita mercedis assignatione relinquat.

Discedendi autem licentiam in scriptis gratisque concedendam vltra bimestre tempus, nisi ex graui causa, non obtineant. Quod si per Edictum citati etiam non personaliter contumaces fuerint, liberum esse vult Ordinariis, per censuras Ecclesiasticas & sequestrationem & subtractionem fructuum aliaque iuris remedia, etiam vsque ad priuationem, compellere, nec executionem hanc quolibet priuilegio, licentiâ, familiaritate, exemptione, etiam ratione cuiuscumque beneficij, pactione, statuto, etiam iuramento vel quacumque auctoritate confirmato, consuetudine etiam immemorabili, quæ potiùs corruptela censenda est, siue appellatione, aut inhibitione etiam in Romana Curia, vel vigore Eugenianæ constitutionis suspendi posse.

Postremò, tam Decretum illud Pauli III. quàm hoc ipsum, in Conciliis Prouincialibus & Episcopalibus publicari Sancta Synodus præcipit; cupit enim, quæ adeò ex Pastorum munere animarúmque salute sunt, frequenter omnium auribus mentibusque infigi, vt in posterum Deo iuuante nullâ temporum iniuriâ aut hominum obliuione aut desuetudine aboleantur.

23 In Prouincia Mediolanensi debent etiam legi ex Decreto Concilij Prouincialis 3. Bullæ Pij II. de Clericis malè promotis, Pij V. de confidentiis beneficialibus · quarum tenores imprimendæ erunt in *calce huius* 4. *Partis*; vbi etiam de vita & honestate Clericorum, ex *Conc. Prou.* 1. *&* 4. de Diuinis Officiis, & Chori disciplina, ex *Conc.* 1. *&* 5.

In eadem Prouincia Mediolanensi legi debent Motiones ad Clerum, ex *Decreto Concilij* 4. *Prouincialis*, quæ magis Episcopo placuerint, non omnes; videlicet

Primò, Fratres, &c. quas dabimus in *calce item huius* 4. *Par.*

24 *Decretum de conclusione Synodi.*

SYnodi nostræ Diœcesanæ N. Deo adiutore optatum finem videmus; quapropter eam cum gratiarum Deo actione concludendam esse decernimus, & conclusam enuntiamus.

25 *Decretum futuræ Synodi, quod fit in Prouincia Mediolanensi.*

ALiam præterea futuram Synodum indicimus iuxta Tridentinam sanctionem habendam anno sequenti .... die .... mensis .... nisi aliqua ex causa illam prorogari ad vos datis litteris aliàs per edictum publicum intellexeritis.

26 *Decretum de dimissione Synodi.*

AD laudem Dei omnipotentis, Beatissimæque Virginis Mariæ, ac S. N. Patroni nostri & aliorum nostrorum Patronorum decernimus Synodum dimissam; ac propterea cuique eundum esse ad proprias Ecclesias. Hortamur autem omnes vos, Fratres charissimi, vt tales vos præbeatis in ministerio vestro, quales maximè decet Sacerdoti ab omni mundanorum cura segregato; illudque maximè cum redieritis præstandum erit, vt populus omnis vos ab hac Synodo non mediocrem fructum reportasse intelligat: id fiet, si nouo Spiritus sancti lumine illustrati, quæ magna Synodorum est vis ac virtus, cæteris in omni opere vestro in posterum prælucere studueritis, & in omni parte officij vestri omnem diligentiam adhibueritis.

Hactenus Formulæ & Decreta pro Secretario Synodi.

Caput X.

Capita Orationis mentalis in fine Sessionum.

1 *In fine primæ Sessionis*, Orate, *per notas fa, re*; Fratres charissimi, *per notas fa, mi, re, fa, fa. Sequentia cantantur tardiùs.*

TOto corde conuersi ad Dominum, mentes ad cælum erigamus, & corporibus prostrati hæc deuotè precemur, inuocatis SS. Patronis & Protectoribus huius Diœcesis N. N. item SS. Martyribus N. N. cum cæteris Beatis, quorum corpora quiescunt in hac Diœcesi. *Terminatio fit per fa, re.*

Orate intimo dolore, vt Dominus peccatorum vestrorum veniam vobis concedat, negligentiis indulgeat, ignorantiæ parcat, errata omnia condonet, quæ in Clericali disciplina, in Officiis Sacerdotalibus multiplici errore commisistis. Intimo charitatis affectu singuli pro Reuerendissimo Episcopo & omnibus qui in hoc Clero continentur idem orate; orate inuicem, vt saluemini. *Terminatio fit semper vt suprà; & fit pausa per vnum Miserere.*

Fratres charissimi, vnanimes perseuerate in oratione, & petite à Patre misericordiarum, & Deo totius consolationis, quem credimus esse in medio huius sacri cœtus; petite Spiritus sancti dona, vt posthac dignè omnes ambulent vocatione quâ vocati sunt; vt Sacramenta dignè ministrent, verbum Dei cum fructu prædicent, animas solicitè curent, religiosè viuant, in patientia possideant animas suas.

Fratres charissimi, vnanimes orate pro Sanctissimo D. Nostro N. Papa .... Christi Vicario, vt Sanctam Ecclesiam

sanctè gubernet cum Sacro Cardinalium Collegio. Orate pro S. Catholica & Apostolica Ecclesia Romana, toto orbe terrarum diffusa, vt eam Deus conseruet, defendat, augeat, exaltet ad honorem & gloriam suam.

2 In fine secundæ Sessionis.

FRatres charissimi, vnanimes orate, bonum, quod in nobis à Reuerendissimo Antistite nostro tam incenso charitatis studio & officio requiritur, omnino exequamur, vtque promptâ cum eo solicitudine gradientes, dignè ambulemus vocatione, quâ vocati sumus. omnique in opere bono crescentes, obediamus studiis Deo placitarum orationum.

Fratres charissimi, orate pro Reuerendissimo Episcopo nostro N. vt Diuino Spiritu illustratus & roboratus, vnà cum suis adiutoribus & cum grege suo consequatur vitam æternam.

Fratres charissimi, orate vnanimes Christum, Dominum messis huius, vt operarios mittat in messem suam, detque omnibus huius vineæ N. operariis Spiritus sancti ignem ac lumen, demumque æternam mercedem.

Vbi adest Prouincia, loco primi capitis Orationis in 2. Sessione dicatur:

FRatres charissimi, vnanimes orate pro Prouincia N. pro Illustriss. Metropolitano, & pro omnibus Prouinciæ Episcopis, vt sanctè regant Ecclesiam Dei; vt flagella, perturbationes, contentiones, errores omnes & omnes aduersitates dignetur auertere, détque illis in tranquillitate pacéque sancta Ecclesias suas gubernare.

3 In fine tertiæ Sessionis.

FRatres charissimi, orate toto cordis affectu pro Imperatore, Rege nostro, Principibus & Rectoribus temporalibus huius nostræ Diœcesis, vt cum pace & salute communi munus suum exequantur, recta semper sentiant & operentur, Ecclesiæ defensores se præstent, & vitam sempiternam mereantur.

Fratres charissimi, orate vnanimes, vt Deus spiritum religiosæ obseruantiæ det omnibus viris Regularibus huius Diœcesis ad suam salutem & ædificationem populorum; omnibus item Monialibus ad salutem suam & aliorum.

Fratres charissimi, vnanimes orate pro cunctis populis huius Diœcesis, vt Deus conseruet Sanctam Fidem Catholicam, peccata eliminet, augeat deuotionem, concedat abundantiam fructuum terræ ad eorum felicitatem.

Si quid occurrat tempore Synodi, pro quo specialiter sit orandum, addatur capitibus prædictis: quæ licet in tres dies sint distributa, possunt tamen vnoquoque die simul cantari, vt oretur eo triduo pro prædictis omnibus.

CAPVT XI.

Formulæ Acclamationum.

1 DEo Patri misericordiarum, & Deo totius consolationis & gratiæ omnis laus, honor & gloria in sæcula sæculorum.

Terminatio fit per fa, re.

℟. Amen. Amen. Amen.

Eodem modo fit terminatio quo suprà.

Beatissimo Domino Nostro N. Papæ N. Sanctæ & vniuersalis Ecclesiæ Pontifici, Christiani nominis in omnes terrarum

rarum partes propagatio, cunctarum gentium obedientia, pax vera, diuturna prosperitas.

℟. Domine Deus sanctissimum Patrem nostrum Ecclesiæ tuæ conserua, mitte illi auxilium de sancto, vt eo gubernante Gentes omnes illuminentur, & quæ dispersæ sunt, in vnum Ecclesiæ tuæ ouile colligantur.

Reuerendissimo D. Episcopo nostro, huius Synodi Præsuli, eiusque ministris salutaris vigilantia, in laboribus constantia, & felix exitus.

℟. Omnipotens Deus super Antistitem nostrum benedictionum tuarum dona perpetua multiplica.

N. Regi, & omnibus Principibus Christianis, Catholicæ religionis zelus, iustitiæ & pacis fœcunditas, & contra Christianæ Fidei hostes victoria.

℟. Princeps cælestis, terrenos Principes, Catholicæ Fidei, æquitatis & concordiæ conseruatores, atque hostium nostrorum examinatores, custodi.

Ciuitati & Diœcesi N. tranquillitas, salus & Diuinarum gratiarum abundantia.

℟. Benedic Domine filios tuos, & esto in circuitu populi tui ex hoc nunc, & vsque in sæculum.

Decretorum huius Diœcesis obseruantiam salutarem omnes qui hîc adsumus vnanimi voto à Deo bonorum omnium largitore humiliter imploremus, intercedente Deiparâ Virgine Mariâ Dominâ nostrâ, cum Beatis Apostolis Petro & Paulo, & Beatis Patronis nostris N. N. & omnibus Sanctis.

℟. Fiat, Fiat; Amen, Amen.

2 *Alia Formula Salernitana Precationum & Acclamationum simul.*

Sacerdos.

OREmus pro Beatissimo Papa nostro N.

Chorus respondet.

Dominus conseruet eum, & viuificet eum, & beatum faciat eum in terra, & non tradat eum in manus inimicorum eius.

Sacerdos.

Oremus. Deus omnium fidelium pastor, &c. Amen.

Sacerdos.

Oremus pro Reuerendissimo N. huius Ecclesiæ Episcopo vigilantissimo.

Chorus.

Saluum fac seruum tuum, Deus meus, sperantem in te; mitte ei auxilium de sancto, & de Sion tuere eum.

Sacerdos.

Oremus. Deus, qui licet sis magnus in magnis, mirabilia tamen gloriosus operaris in minimis; concede N. famulo tuo, Antistiti nostro, sacris conuenienter seruire mysteriis; atque in omnibus tua misericordia protegat, quem Pastoralis cura perterret. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Sacerdos.

Oremus pro omnibus Presbyteris, Diaconis,

Diaconis, Subdiaconis, Acolythis, Exorcistis, Lectoribus, Ostiariis & Clericis, atque pro omnibus qui in hanc Synodum conuenerunt.

Chorus.

Memento congregationis tuæ Domine, quam possedisti ab initio.

Sacerdos.

Oremus. Omnipotens sempiterne Deus, cuius Spiritu totum corpus Ecclesiæ sanctificatur & regitur, exaudi nos pro vniuersis Ordinibus supplicantes, vt gratiæ tuæ munere ab omnibus tibi gradibus fideliter seruiatur. Per Christum.

Sacerdos.

Oremus pro Serenissimo N. Rege nostro Catholico.

Chorus.

Domine saluum fac Regem, & exaudi nos in die, quâ inuocauerimus te.

Sacerdos.

Oremus. Quæsumus omnipotens Deus, vt famulus tuus Rex noster, qui tua miseratione suscepit Regni gubernacula, virtutum etiam omnium percipiat incrementa; quibus decenter ornatus, & vitiorum monstra deuitare, & ad te, qui via, veritas & vita es, gratiosus valeat peruenire. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Sacerdos.

Oremus etiam pro vniuersis huius ciuitatis Christi fidelibus, & omnibus plebibus nobis commissis.

Chorus.

Saluum fac populum tuum Domine, & benedic hæreditati tuæ; & rege eos & extolle illos in æternum.

Sacerdos.

Oremus. Prætende Domine fidelibus tuis dexteram cælestis auxilij, vt te toto corde perquirant, & quæ dignè postulant, consequi mereantur. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

Sacerdos.

Dominus vobiscum.

℟. *Chorus.* Et cum spiritu tuo.

Duo Hebdomadarij.

Benedicamus Domino.

Chorus.

Deo gratias, Deo gratias. Semper dicamus, Deo gratias.

Canonicus Synodi addit.

N. Episcopo amplissimo, Pastori vigilantissimo, Disciplinæ Ecclesiasticæ assertori perennes gratias.

Chorus.

Perennes gratias: incolumem saluumque illum nobis Dominus diutissimè custodiat atque conseruet.

Idem Canonicus.

Totius Synodi Clero atque conuentui pacem, concordiam & gratiam à Domino.

Chorus.

Pacem, concordiam & gratiam semper nobis Dominus concedat. Amen, Amen.

CAPVT XII.

Formula Indicis totius actionis Synodalis pro Secretario, Promotore & Magistris cæremoniarum.

PRIMA SESSIO.

Clerus totus in Palatio.
Episcopus cum cappa descendit.
Paratur cum Canonicis.
Missa de Spiritu sancto.
Incensatur Clerus.
Communio Cleri.
Non datur benedictio.
Processio. Orate.
Antiphona, Exaudi, genibus flexis.

Psalm.

Psalm. Saluum me fac. Sedent.
Orat. Adsumus, &c.
Litaniæ à Cantoribus.
Benedictio Synodi.
Flectamus genua tempore Paschali omittitur.
Oratio Euangelium cum osculo & thure.
Veni Creator. Venerabiles. Sermo.
Decreta de initio Synodi, modo viuendi, Ministris, præiudicio, de non discedendo de Oratione publica.
Promotor pro Fidei professione.
Secret. Decretum de eadem.

Formulæ Professionis Pij IV.

Genuflectunt professuri. Breuis professio super libro Euangeliorum.
Secret. pro continuatione Sessionis.
Promotor contra absentes, & pro rogitu.
Secretarius. Decretum de discessu. Recedit Episcopus.

A prandio.

Signum campanarum, Vesperæ, Completorium.
Episcopus in cappa.
Paratur in fine amictu, stolâ, pluuiali.
Parantur Canonici.
Promotor pro vocatione Cleri, &c.
Secret. Decretum de eadem, &c.
Fit vocatio & Scrutinium.
Campanula pro fine.
Indictio Officij mortuorum & Sessionis 2.
Promotor contra absentes, & pro rogitu.
Oratio mentalis. Orate, &c.
Episcopus benedicit solemniter, & discedit.

SECVNDA SESSIO.

Clerus in Ecclesia: Canonici in palatio.
Episcopus in cappa vsque ad finem Missæ Defunctorum.
Absolutio solemnis ad sedem, cum panno, cruce, &c. Oratio, Absolue.
Paratur pro Synodo, cum Canonicis.
Antiphona, Propitius, genibus flexis.
Psalm. Deus venerunt.
Orationes, Euangelium, Veni Creator, Venerab. Sermo.
Promotor pro Iudic. & Examinator.
Secret. Decreta de ijsdem.

Proponuntur, & approbantur.

Decretum de Testibus, Punctatoribus.
Sacræ Reliquiæ pro iuramento.
Decretum de iuramento. Iurant Examinatores, Testes (si publici) & Punctatores.
Dacretum, vt absentes iurent.
Promotor pro legendis Decretis de moribus.
Secret. Decreta Trid. de Residentia.
Concilij Prouincialis vltimi.
Et alia.
Indictio continuandæ Sess. Recedunt.

A prandio.

Vt heri vocatur reliquus Clerus, vel legitur.
Promotor contra absentes & pro rogitu.
Oratio mentalis.
Benedictio solemnis.

TERTIA SESSIO.

Clerus in Ecclesia: Canonici in palatio.
Episcopus in cappa. Paratur cum mitra ad Missam.

Missa de Trinitate. Incensatur Clerus totus.
Sine benedictione in fine Missæ.
Mutat colorem paramentorum.
Parantur Canonici.
Antiphona, Exaudi, & Psalm. vt in prima die.
Orationes, Euangel. Veni Creator.
Venerabiles. Sermo.
Promotor pro reliqua lectione Decretorum.
Secretarius legit Decreta.
Promotor pro publicatione Officialium Cleri.
Secretarius publicat.
Procurator Cleri petit, &c.
Promotor pro conclusione Synodi.
Secr. Decr. de eadem.
Promotor contra absentes, & pro rogitu.
Sermo Episcopi.
Portæ aperiuntur.
Processio cum Te Deum.
In reditu oratio. Nulla est.
Distribuuntur Acclamationes.
Oratio mentalis.
Acclamationes. Osculum pacis.
Secret. Decretum de dimissione Synodi.
Benedictio Episcopi cum Indulgentiis.
Recedamns in pace.
Clerus comitatur Episcopum in cappa ad palatium.

BVLLÆ ET DECRETA VARIA

Legenda in Synodis Diœcesanis Prouinciæ Mediolanensis ex Decretis Prouincialibus: quæ possunt vtiliter legi & in quacumque Synodo Diœcesana alterius Prouinciæ.

Decretum Concilij Prouincialis I. de professione Fidei.

SAcri igitur Tridentini Concilij auctoritate innixi mandamus, vt omnes ij, qui beneficia Ecclesiastica obtinent, vel in posterum obtinebunt, & qui in Synodum Diœcesanam conuenire debent, in ea Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, omnia & singula à Sancto Concilio Tridentino definita & statuta palàm recipiant; veram obedientiam Summo Romano Pontifici spondeant; simulque hæreses omnes publicè detestentur & anathematizent, fidem profitentes iuxta formulam in Constitutione à S. D. N. Pio IV. Pont. Max. præscriptam, etiamsi anteà in Diœcesana Synodo id officium, ad exequendum iussa Tridentini Concilij aliâ quacumque ratione & modo obierint.

Decretum Congregationis Cardinalium Concilij Tridentini de electione Iudicum Synodalium.

Die XXVII. Septembris anni M. DC. XIV.

SAcra Congregatio Cardinalium Concilij Interpretum, cui id munus à Sanctissimo D.N. iniunctum est, auditis Illustrissimi Archiepiscopi Mediolanensis ac Regularium Procuratoribus, censuit Illustrissimum Archiepiscopum Mediolanensem eiusque Comprouinciales Episcopos oportere singulis annis in Diœcesana Synodo Canonicos omnes suæ cuiusque Cathedralis proponere, qui in Iudices Synodales deputentur, ad hoc, vt ex eis Regulares Prouinciæ Mediolanensis possint quos

sibi maluerint in Iudices Conseruatores eligere; ipsis verò Regularibus licere Conseruatores sibi constituere tam ex prædictis Iudicibus quàm ex aliis, quos Illustrissimus Archiepiscopus atque illius Suffraganei quotannis in Iudices Synodales de suo cuiusque Clero deputauerint; ac prætereà Episcopos, atque illis Superiores, eorumque Generales Vicarios, prædictósque omnes intra vnam tantùm vel duas dietas, prout illorum Priuilegiis cautum reperitur; rursus Conseruatores, qui in præsentia Iudics Synodales non sunt, immutari debere, atque alios eligi iuxta formam superiùs præscriptam. Horum tamen Acta omnia ab ipsis hucusque gesta, si modò ex hoc capite viribus careant, Sacra Congregatio ad cautelam confirmauit, iussitque perinde valere, ac si à Conseruatoribus legitimè deputatis processissent. Cæterùm quoad alia capita censuit septimam Synodum Prouincialem Mediolanensem fore per omnia exequendam iuxta litteras in forma Breuis Sanctissimi D. N. D.

Signat.

Horatius Cardinalis Lancellotus.

Locus sigilli.

Pij II. Bulla Clericis malè promotis.

CVm ex Sacrorum Ordinum collatione. *& infrà:* Cùm itaque sicut fide dignorum relatione non nisi molestè accipimus, quòd nonnulli Clerici extra tempora à iure statuta, quidam ante ætatem legitimam, aliqui verò sine dimissoriis litteris, contra Sanctiones Canonicas, se faciant ad Sacros Ordines promoueri; Nos eorumdem temeritatem tali castigatione reprimentes, vt aliis in posterum committendi similia aditus præcludatur, auctoritate Apostolicâ, præsenti Constitutione perpetuò valiturâ, statuimus & ordinamus, vt omnes & singuli, qui absque dispensatione Canonica, aut legitima licentia, siue extra tempora à iure statuta, siue ante legitimam ætatem, vel absque litteris dimissoriis, etiam Citramontani à Citramontanis, præterquam si in hoc vltimo casu per Cameram Apostolicam iuxta ipsius stylum ordinati fuerint, ad aliquem ex Sacris Ordinibus se fecerint promoueri, à suorum executione Ordinum ipso iure sint suspensi; & si huiusmodi suspensione durante in eisdem Ordinibus ministrare præsumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant, propter quam, vltra alias pœnas in tales generaliter à iure inflictas, beneficiis Ecclesiasticis, que obtinent, possint iure priuari.

Pij V. Bulla de Confidentiis Beneficialibus.

INtolerabilis multorum peruersitas. *& infrà:* Quare Nos volentes periculosam talium audaciam noui iuris subsidio cohibere, præsentium auctoritate statuimus, vt si quis quacumque auctoritate Ecclesiam, vel Monasterium, aut aliud beneficium Ecclesiasticum qualecumque ex resignatione, vel cessione cuiuscumque personæ, simpliciter, aut circuitu retrocessionis, cum regressu, vel accessu, etiam solâ di-

mittentis

mittentis intentione receperit, vt illam, vel illud, etiam in euentum regreſſus vel acceſſus, eidem dimittenti, vel alteri poſteà conferatur, aut illius fructus, vel eorum pars alij vel aliis concedatur, vel penſiones ſoluantur ex eiſdem, hæc confidentia cenſeatur.

Itidem ſi Ordinarius, vel alius Collator contulerit antehac, aut conferat in futurum beneficium Eccleſiaſticum quouis modo vacans eâ conditione tacitâ vel expreſsâ, vt poſteà in alterum pro arbitrio Collatoris, ſeu alterius cuiuſcumque, contra iuris communis ordinationem conferatur, ſiue vt de eo prouiſurus, fructus illius, vel partem, ad vtilitatem vel libitum conferentis, vel cedentis, aut alterius relinquat, & remittat, ſeu penſionem illi, vel illis, quem vel quos idem Collator, vel cedens, vel alius per ſe, vel alios, ſcripto aut verbo iuſſerit, ſeu ſignificauerit, perſoluat; & pariter, ſi à Patrono etiam laico, vel altero præſentatore ſeu electore contigerit aut contingat id fieri.

Ad hæc, ſi Clericus prædictæ Cameræ, aut Cardinalis, aut aliâs à ſolutione iurium ipſius Cameræ, vel etiam Cancellariæ Apoſtolicæ exemptus, poſt reſignationem vel ceſſionem alicuius extranei de Eccleſia, Monaſterio, vel alio beneficio Eccleſiaſtico in ſe Apoſtolicâ vel aliâ auctoritate factam & admiſſam, illam, vel illud, etiam confectis litteris Apoſtolicis, & poſſeſſione apprehensâ, in eundem reſignantem, vel cedentem, modico ſpatio interiecto, veluti duorum aut trium menſium, retroceſſerit, aut retrocedat in futurum, & ex illa retroceſſione fructus Eccleſiæ, ſeu Monaſterij, aut beneficij, vel eorum pars, ſeu penſio, ſeu quid aliud ſuper illis reſeruatum, aut regreſſus, ſeu acceſſus, & ingreſſus ad illam, vel illud, ipſi Clerico, vel Cardinali, aut alij exempto ſit fuerítve conceſſus.

Poſtremò ſi quis crimine aliquo abſolutus, aut cum quo ſuper irregularitate diſpenſatum eſt, denuò receperit, quacumque auctoritate, Eccleſiam, Monaſterium, vel aliud beneficium Eccleſiaſticum, quod ante vel poſt commiſſum delictum aut contractam irregularitatem dimiſerit, in quouis horum caſuum confidentiæ prauitas ſit contracta, caſúſque huiuſmodi litteris prædictis comprehendantur, ac ſi illi ſpeciatim expreſſi fuiſſent; licet ipſum confidentiæ crimen alterius partis conſcientia ſit admiſſum.

Ad probandum verò plenè confidentiarum abuſum, inter alias etiam hæ præſumptiones & coniecturæ habeantur legitimæ; videlicet.

Si quis poſt ceſſam ab ſe Eccleſiam, vel Monaſterium, aut beneficium, & publicatam reſignationem, ſeu ceſſionem, captamque à ſucceſſore poſſeſſionem, ſeſe in illa, vel illo, ſeu rebus illius, per ſe, vel alium, ſeu alios, de facto ingeſſerit, aut fructus perceperit, aut quicumque ſucceſſor illi, vel eius propinquis ipſos aut partem aliquam remiſerit eorumdem,

Si recipiens beneficium conſtituerit dimittentem, vel eius parentes, aut propinquos, Procuratores ad percipiendum, vel locandum fructus beneficij dimiſſi, & illi, vel illis de fructibus perceptis aut percipiendis donationem fecerit.

Si vel ſola Procuratoris depoſitione, vel liberis rationibus menſariorum ex parte dimittentis expeditio, quæ perſonam recipientis concernit, proſecuta ſit, ſimulque expenſæ pro ea neceſſariæ ab illo factæ fuerint.

Denique ſi quis pro conceſſione alicui facta, quacumque auctoritate, de benefi-

cio Ecclesiastico, per se, vel alium, seu alios intercesserit, vel aliàs in negotio concessionis sese immiscuerit quoquo modo, deinde aliquid de fructibus talis beneficij de facto, etiam per manus possessoris, ac etiam simplicis donationis titulo perceperit, seu de illo postmodum ad voluntatem intercessoris fuerit dispositum quandocumque.

Testes autem, &c. Decernit vt duo testes valeant singulas præsumptiones & coniecturas probare; & quod plures huiusmodi præsumptiones & coniecturæ faciant in prædictis plenam probationem.

Admittuntur criminosi, & ceteri omnes, qui in casibus Simoniæ recipi possunt ad perhibendum testimonium.

Sed ne quis, &c. Decernit tandem, huiusmodi beneficia confidentiam consecuta, reseruata existere dispositioni Apostolicę, confidentiarios autem obtentis beneficiis, pensionibus, administrationibus, officiis & dignitatibus priuatos esse, ac inhabiles ad quascumque in futurum reddi, prout priuat ac inhabiles ad futura decernit, ac in iuris subsidium excommunicationis sententiâ innodat, à qua nullus, nisi in mortis articulo constitutus, ab alio quàm à Romano Pontifice absolutionis beneficium valeat obtinere.

Pij V. Bulla de Horis Canonicis.

Ex proximo Lateranensi Concilio pia & salubris sanctio emanauit, vt quicumque habens beneficium Ecclesiasticum cum cura & sine cura, si post sex menses quàm illud obtinuerit, Diuinum Officium legitimo cessante impedimento non dixerit, beneficiorum suorum fructus pro rata omissionis Officij & temporis suos non faciat; sed eos, tanquam iniustè perceptos, in fabricas ipsorum beneficiorum vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Verumtamen multorum animi suspensione tenentur, cuiusmodi ratæ prædictæ ratio sit habenda: Nos huic rei euidentiùs atque expressiùs prouidere volentes, statuimus, vt qui Horas omnes Canonicas vno vel pluribus diebus intermiserit, omnes beneficij seu beneficiorum suorum fructus, qui illi vel illis diebus responderent, si quotidie diuiderentur; qui verò Matutinum tantùm, dimidiam; qui ceteras omnes Horas, aliam dimidiam; qui harum singulas, sextam partem fructuum eiusdem diei amittat; tametsi aliquis Choro addictus, non recitans, omnibus Horis Canonicis cum aliis præsens adsit, fructusque & destributiones forè aliter assignatas, solâ præsentiâ, iuxta statuta, consuetudinem, fundationem, vel aliàs sibi lucrifecisse prætendat; is etiam præter fructuum & distributionum amissionem; item ille, qui primis sex mensibus Officium non dixerit, nisi legitimum impedimentum ipsum excusauerit, graue peccatum intelligat commisisse: declarantes, præstimonia, præstimoniales portiones, & qualiacumque alia beneficia, etiam nullum omnino seruitium habentia, obtinentes, cum prædictis pariter contineri. At quicumque pensionem, fructus, aut alias res Ecclesiasticas vt Clericus percepit, eo modo prædicto ad dicendum Officium paruum B Mariæ Virginis decernimus obligatum, & pensionum, fructuum rerumque ipsarum amissioni obnoxium. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum, statuti, declarationis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem

nem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius, se nouerit incursurum. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo septuagesimo primo, duodecimo Kalend. Octobr. Pontificatus nostri anno sexto.

Cæs. Glorierius.

Decretum de Vit. & honest. Cleric. collectum ex Concil. Prou. 1. & 4. hoc. tit. & de Diuin. Offic. ac Ext. 5. de Chori disciplina.

QVales eos esse oporteat, qui Diuino cultui sacrisque Mysteriis consecrati sunt, cælestis magister Christus Dominus docuit illis verbis; Vos estis sal terræ ac lux mundi; itaque nihil illos agere, nihil gerere, nihilque præ se ferre oportet, quod non simplex, castum integrumque sit, vt modestiæ, morum, sanctitatis ac virtutum denique omnium ceteris exemplum quasi lumen ipsi præbeant: quare Clericorum animis nihil frequentius infigi oportet quàm Canones, Decreta, Constitutiones, vitæ honestas, sanctitas.

Et quoniam in *Concilio Prauinc. 1. §. Piè. & 4. tit. de Vit. & honest. & 5. de Chori disciplina*, multa hoc de genere præscripta sunt; ideò enixè in Domino hortamur, obsecramusque omnes vos, vt assiduè ipsum Concilium præ manibus habeatis, & quæ ibi præscripta sunt diligenter exequamini; præcipuè verò illud Curatis cordi sit, vt ter in Hebdomada, aut eo etiam sæpiùs, quo vel loci consuetudo vel necessitas crebriorem Diuini Sacrificij vsum postulabit, Missæ Sacrificium faciant: porrò ceteri Clerici singulis mensibus, Diaconi verò & Subdiaconi bis saltem Sacram Eucharistiam sumant in mense; Parochi autem, quos in hoc negligentes viderint, ad Episcopum deferant.

Diuinum Officium qui Beneficiati sunt, vel Sacris initiati, sine iusti impedimenti causa ne intermittant, memores quòd vltra mortalis peccati commissionem, beneficiorum suorum fructus etiam suos non faciunt, sed tanquam iniustè perceptos in eius Ecclesiæ fabricam vel pauperum eleemosynas erogare debent: & quod si xv. dierum spatio bis illud omiserint, iure beneficio priuari possunt: ac proinde Nos monemus tenore præsentis Decreti omnes Beneficiatos, vt ad præscriptum dicti Concilij Officium recitent, & nullâ ratione prætermittant; Sacris verò initiati in hoc delinquentes nos seueros vltores experientur.

Clerici Catechismum Romanum, Sac. Conc. Trid. Prouincialia, necnon Dioecesanas Constitutiones omnino habeant: Calendarium item pro regulando Diuino Officio iussu nostro editum sibi comparent, ad eiusque præscriptum Officium Diuinum recitent.

Parochi nonnisi librum Ritualem iussu fel. rec. Pauli V. editum in Sacramentis ministrandis adhibeant, Summas casuum conscientiæ & Sermonum libros peruoluant.

Omnes deferant tonsuram: in habitu autem non sit nec exquisitæ elegantiæ cultus, nec nimis abiecta negligentia & affectatæ sordes appareant: sit procul habitus & ornamenti nouitas, serici vestimenti vbique vsus abscedat, & reliqua, quæ de Clericorum vestitu eodem Concilio præscripta sunt accuratè exequantur.

Monitiones Cleri ex Concilio Prouinciali quarto.

1 PRimò, fratres & filij in Christo carissimi, memores perpetuò estote vocationis, quâ vos dignatus est Dominus noster.

Quâ assiduâ recordatione memoriáque excitati eam vos virtutem induite, vt videant alij quasi lumen aliquod vestram sanctitatem elucere: quæ si magna in aliis vitæ Christianæ institutis requiritur; certè in vobis, qui Mysteriorum Dei ministri Diuinæque gratiæ dispensatores estis, maior inesse debet.

Et sicut Sacro Ordine à reliquis hominibus seiuncti estis, ita à communis fidelium vitæ vsu seiuncti, præcipuum quoddam atque hoc præstantius viuendi genus sequimini, quo ordine & dignitate præcellitis.

Cælestem in terris vitam tanquam Angeli Dei, moribus vestris exprimere vsque adeò studete, vt à vobis Diuinarum virtutum exempla ad ceteros emanent.

Vnâ animi confessione vnoque spiritu in iis elaborare, vt Diuino cultui & cælestium rerum meditationibus & orationi, & sacrarum Ecclesiasticarúmque litterarum studiis vacetis, tum depositis sæcularibus vanísque solicitudinibus, ab omni vitio alieni, in via Domini rectè ambuletis.

Charitatem in primis, quæ seminarium est omnium virtutum, omni studio amplectimini.

Humilitatem, mansuetudinem, patientiam, iustitiam, temperantiam, officiáque Christianæ pietatis reliqua colite.

Quæcumque denique sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque sancta ac religiosa, ea cogitate, eaque agite.

Virtutes sanctorum Patrum, quas præcipuas & quasi hereditarias nobis in admirationem reliquerunt, non adumbrare solùm, sed omnino exprimere certatim contendite.

Vtque illi, sic vos abstinentiæ & ieiuniis dediti, Clericalis disciplinæ ac vitæ castissimæ studiosi, tum patriæ cælestis sitientes, Deo seruite assiduis Diuinarum laudum officiis, & in Ecclesia, quasi in perpetua vestra Sacerdotali Clericalique statione, continenter versamini.

Quæcumque demum de muneris vestri partibus, de vitæ modo, vel Pontificum Sanctionibus, vel Oecumenicis Conciliis, vel Prouincialibus Diœcesanísque Synodis vel aliâ ratione præscripta sunt, ea vos seruate ac præstate diligenter.

Omnes qui Canonicarum Horarum Officiis deuincti estis, statutas eas Preces horarias recitate ad præscriptam Calendarij anniuersarij rationem ac ritum.

Nec verò negligenter, sed attentè, piè, decorè supplicíque mente illas dicite.

Studiosè propterea legite quæ præsertim à Beato Antonio Archiepiscopo conscripta sunt de negligentia in persoluendis Horis Canonicis, vt quæ eo nomine errata sunt omnino caueatis.

Expletis Canonicarum Horarum Officiis, si quid in illis aut negligentiâ aut aliâ culpâ commiseritis, paululùm colligentes vos veniam à Deo petite.

2 Qui Sacerdotes estis, Missæ Sacrificium sæpiùs facite sanctè ac religiosè: ad illud faciendum parate vos omni pietate, in tam alti Mysterij meditatione toto animo defixi; & quò puriùs id faciatis, propriam conscientiam diligenti, accurato frequentique examine

examine discutite; tum singulis saltem hebdomadis, atque adeò sæpiùs, & omnino semper, cùm peccati mortalis conscij estis, vni è Confessariis Sacerdotibus, ad Cleri confessiones audiendas constitutis, confiteamini.

In ea sanctissimi Sacrificij actione ab erroribus vel leuissimis omnino cauete.

Quæ in illo piè riteque celebrando præscripta sunt ea vos studiosè diligenterque seruate.

3 Diaconi, Subdiaconi, Clerici inferiorum Ordinum quicumque estis, quæ de confitendis sæpè peccatis, de Communione frequenter sumenda vobis iussa sunt, integrè & sanctè omnia vt debetis præstate.

Confessarios Sacerdotes per nos vobis constitutos, quos etiam tamquam vitæ vestræ duces ac magistros elegimus, adite.

Ecclesiasticæ militiæ omnes vos adscripti estis; ad pietatis religionisque exercitationes vos vocatos esse cognoscite.

In omni in primis sancta oratione vos assiduè execere; tum in mediationis tacitæque piæ orationis studio singulis diebus certo temporis spatio toto castissimi animi sensu incumbite.

Hæc sanctis Precibus præter cetera supplices, præsertim afflictis rei Christianæ temporibus, orate Patrem misericordiarum & Deum totius consolationis, vt misereatur populi sui.

Vt fidelium animos ad vitia fugienda virtutesque amplectendas S. Spiritus sui ardore inflammet.

Vt è Principum Regumque animis euellantur, si quæ sunt discordiæ semina.

Vt ij vnanimi consensu Christi Regnum propagare studeant, vnamque Dei gloriam atque Ecclesiæ matris defensionem propositam habeant.

Quidquid verò temporis à Diuinis Officiis, ab orationis contemplationisque exercitatione, ab Ecclesiasticis functionibus, & ab aliis necessariis actionibus vacuum habetis, non in otio, neque in desidia, nec verò in rerum nouarum curiositatibus illud conterite; sed cū in sortem Domini vocati sitis, in eius lege die ac nocte meditemini.

Sacrarum igitur Litterarum studia diligentiùs colite, quæ vsque adeò complecti debetis, vt qui aspernetur, contra eum dicat Dominus Osea 4. *Quia tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.*

Frequenter ad statutas lectiones & ad litterarum tractationes vobis præscriptas conuenite.

Attento animo in iis adesse, atque in dies ad vberiorem sacrorum studiorum fructum progressionem aliquam habete, vt ad Episcopatum aliquando vocati & diligentiæ & doctrinæ testimonium detis.

Si qui estis, qui vel tarditate ingenij vel ingrauescente ætate magnum in litteris progressum habere non potestis, ne desistite tamen primùm oratione frequenti intelligentiam vobis necessariam à Deo petere; tum eò diligentiùs ad pietatis modestiæque studium ac sanctorum morum disciplinam incumbite; tum sæpius Sacerdotes peritiores consulite; & Clericales Sacerdotalesque exercitationes conuenire & libentiùs & frequentiùs.

Concionibus etiam atque lectionibus sacris, quæ in Ecclesia constitutis diebus habentur, cùm omnes quicumque estis, tum maximè quibus potissimùm conciliaribus Decretis iussum est, quo decet habitu frequentissimi adeste,

Lectione librorum spiritualium & Clericalium, qui probati sint, animos mentésque vestras pascite.

Quatuor præsertim locos ex Catechismi Romani doctrina, de duodecim Fidei articulis, de septem Sacramentis, de decem Præceptis, de Oratione Dominica, in promptu atque explicatè habere omni studio contendite.

Cùm iis, & præceptorum Ecclesiæ cognitionem & Preces horarias recitandi peritiam, & Ecclesiasticorum rituum cæremoniarumque notitiam coniungite.

Pauculos libros, quorum necessarius delectus vobis Decretis vel Prouincialibus vel Diœcesanis præscriptus est habere ne omittite aut negligite:

Qui pro facultatibus próque studiorum ratione plures habere possunt, eorum optamus & laudamus in iis comparandis diligentiam.

At libros de rebus iocosis, ridiculis, obscœnis, inanibus, ad Poësisque profanæ studium pertinentibus, vulgari aut Latino sermone conscriptos, procul abiicite.

Nec verò musicas cantiones ridiculè, voluptuosè parúmque pudicè exaratas adhibete.

Quotidie aliquid ex sacris Bibliis legite; ac, si per Ecclesiasticas occupationes licet, qui apti estis, aliquid item ex sanctorum Patrum Opusculis Gregorij Magni Pontificis, Cypriani, Ambrosij, Augustini, Chrysostomi, Bernardi, & aliorum, qui sanctitatis & doctrinæ laude in Ecclesia celebrantur.

In iis ad legendum sanctissimum Patrem Ambrosium Episcopum vobis potissimùm proponite:

Illius præcipuè librum de Sacerdotali dignitate legite; quo libro Ecclesiasticos homines commonuit de perfectæ vitæ institutione.

Libros item Officiorum, quos vbi primùm Episcopus is factus est, Cleri Mediolanensis potissimùm causâ edidit, in manibus assiduè habete.

Hos atque alios præterea libros de Sacerdotalis Clericalísque vitæ rationibus & officiis, de animarum cura, de Christianæ pietatis studiis & exercitationibus, déque aliis eiusdem generis piè confectos ita legite, vt quæcumque ad vitæ sanctæ normam accommodata ex illis animaduertistis ac didicistis, moribus exprimatis.

Conciliorum item Prouincialium, & Diœcesanorum Constitutiones, & Decreta non percurrite solùm; sed vsque adeò studiosè legite, vt quæ legeritis, pòst etiam taciti vobiscum aliquando mente reputetis; ac videatis simul, non solùm si quidquam est, quod contra illorum præscriptum egeritis, verùm si quid etiam aliud est, quod ex eisdem exequi præstarive omiseritis, aut neglexeritis: quod vt præstetis curate omnino atque efficite.

Estis Diuinâ misericordiâ in Ecclesiastico ordine constituti ad gloriam Dei conseruandam propagandámque; ideò tum ordinis vestri ministerium, quod explere debetis, videte, tùm illius dignitatem ac decorum seruate.

In incessu, statu, gestu ita vos præbete, vt ab ordine, quem suscepistis, nomine & ratione nullo sanè modo discrepetis, proposito vobis beati Patris Ambrosij iudicio, qui Clero adscribi hominem recusauit, proptereà, quòd eius gestus & incessus dedeceret.

Habitu non exquisito, non delicato nimis, non serico, ne ornamento quidem; tur-

ſus non ſordido,non neglecto;ſed graui & talari,atque eiuſmodi tum domi tum foris pro vniuſcuiuſque veſtrûm ordinis graduſque ratione vtimini, vt à Decretis eo de genere editis nulla in re vel minima diſcedatis.

Coronam, quod inſigne eſt Ordinis Clericalis, pro ratione Ordinis,quo vos ſinguli initiati eſtis,latam & conſpicuam deferte.

Parcâ & frugali menſâ contenti ſitis, & ſupellectili etiam modeſtâ, ac tenui potiùs.

Ab omni ſplendido apparatu pompáque ſæculari abſtinete.

Quæcumque acu picta,variè intexta, aulæa item periſtromata reiicite.

Imagines domi non profanas,ſed eas habete,quæ pietatis ac religionis argumentum & adiumentum præbeant.

In omni vita à faſtu,luxu,ambitu ambitionéve & à vanitate longè refugite.

Nec verbis quidem præſcriptum vitæ modum peruertite.

Nihil ſcurriliter, nihil iocosè,nihil indecorè,nihil turpiter loquamini.

Abſint à vobis maledicta, obtrectationes, curioſitas, leuitas, aſſentationes ac nugæ.

Temperantiæ Clericalis diſciplinam vobis præſcriptam in reliquis etiam omnino tenete.

Comeſſationes, compotationes, conuiuia publica,laicaliáve tum maximé,in quibus mulieres interſunt, euitate.

Hoſpites excipite;at illis excipiendis intra parſimoniæ fines vos continete; ita vt Clericalis frugalitatis non ſumptuoſi conuiuij teſtes illos habeatis.

A ludis,ſpectaculis circulatorúmque atque id genus vilium hominum præſtigiis procul eſtote.

Arma abiicite.

Sic denique cor veſtrum corroborate, vt inania ſpectacula non appetat, à mundi ludis atque ineptiis abhorreat.

Senſus autem veſtros ita dirigite,vt cùm à Deo vtiliter dati ſint tanquam rationis miniſtri,ne eos perperam adhibeatis ſicut ſatellites cupiditatum.

Sit igitur veſter oculorum aſpectus ſimplex & pudicus.

Aurium ſenſus caſtus & prudens,caſta mens,caſti omnes ſenſus.

Vitæ & morum conſuetudo caſta & ſpiritualis.

Ad eorum Sacerdotum, qui in eiuſmodi vitæ ſtudiis ac diſciplina exercitati ſunt, familiaritatem vos adiungite, ex qua vobis veſtræ ad ſanctè agendum progreſſiones conſtent.

Ad caſtitatem autem conſeruandam munite omnem viam.

Legite propterea ſæpè illum beati Cypriani martyris de Singularitate Clericorum librum,qui vos in hac vt in aliis inſtruet virtutibus.

Suſpectarum autem mulierum conſortium omnino vitate.

Cum aliis verò quibuſuis mulieribus, quamuis vel arctiſſimo conſanguinitatis vel affinitatis vinculo vobis illæ coniunctæ ſint, ne in eiſdem domiciliis ædibúſve ſimul habitate, niſi cùm ex cauſa alicui veſtrûm aliquando Epiſcopalibus litteris permiſſum ſit.

In famulatu laicorum ne ſitis, multò minùs feminarum,quamuis nobilium:

Ne verò illas Musicam litterásve docete, nisi scriptâ nominatim facultate ab Episcopo permissum cuiquam sit.

Ædes Ecclesiasticas ne laicis locate, nisi concessu Episcopali:

Ac ne ipsas quidem patrimoniales locationi iis date, quorum vita moréſve suspecti sint.

Sæcularibus verò negotiis, vt est sancti Pauli Apostoli documentum, ne vos implicate.

A cuiusuis generis mercatura quæstuosa, omni negotiatione, prædiorum conductione, tum aliis, vt Prouinciali Decreto vobis interdictum est, prorsus cauete.

Ne pecuniæ lucríve auidi sitis. *Nemo potest seruire Deo & mammonæ: aut enim vnum odio habebit, & alterum diliget; aut vnum sustinebit, & alterum contemnet*, inquit Christus Dominus Matth. 6.

Si qui pauperes estis, ne cupiatis diuites fieri, vt ne incidatis in tentationes multas, & in laqueum diaboli.

Paupertatem vestram ne molestè ferte: paupertatem dilexit, & docuit cælestis magister Christus, qui nascens in præsepio ponitur, & nudus in cruce moritur.

Scitote paupertati socias adiungi, sobrietatem, abstinentiam & reliquas virtutes, quibus prælucere oportet ministros Dei.

Proponite vobis sanctorum veterum Patrum vitam, qui lucrum non spectabant, temporalia non quærebant; & nihil tamen iis deerat: imò in paupertate illis aliquando abundabat, quod aliis erogarent.

Ne igitur, quia tenuem redditum habetis, lucrum quærite, nec quæstum vos appetendo iniuriam vestro ordini facite, auaritiæ sordibus volutati.

Non sæculi vos mercatores, non mammonæ ministri estis, sed Christi mercatores; nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, sed bonorum operum abundantià, cum charitate coniunctâ, facite thesauros in cælis.

Studete vos lucrari animas Deo & cæleste horreum augere.

Exemplo Sanctorum vos paupertate, sobrietate ac parsimoniâ ita agite, vt non modò à superuacanearum rerum vsibus abstinentes, sed vestro etiam defraudantes victu, Ecclesias vestras & altaria exornetis, sarta tecta habeatis, sacrâ supellectili instruatis: alienis item necessitatibus subueniatis, & pauperibus opitulemini.

4 Qui vberiores Ecclesiasticos redditus habetis, Ecclesias, è quarum prædiis fructus percipitis, eò magnificentiùs & augustiùs; quò amplioribus donis bonísve augustioríque liberalitate illæ dotatæ sunt, illustri structurâ, præclaro opere reficite, egregiis muneribus exornate, tum omni Ecclesiasticæ supellectilis apparatu instruite.

Christi visceribus substantiam Ecclesiasticam erogate, pauperibus scilicet peregrinis, viduis, pupillis, ægrotis, in vincula coniectis, captiuis; quibus egentibus & esurientibus cùm subuenire possitis, si alimenta necessaria denegatis, violatæ charitatis rei estis in conspectu Domini.

Memores estote eius quod à sanctissimo Patre Ambrosio scriptum est, sua fideles eo animo obtulisse Ecclesiæ ministris, vt per eorum manus, quorum fidei atque integritati summa omnia tribuebant, ad pauperes peruenirent.

Vos item alij, quicumque estis, quorum fidei Christi patrimonium propriè ad Di-

uini cultus pauperumque vsum commissum est,cauete,ne ambitione aut cupiditate prolapsi,in alium,quàm cui addictum est, conuertatis;idque propterea sacrilegij rei, damnationem æternam subeatis.

5 Vniuersi autem vos, & singuli Ecclesiastici ordinis homines, vt summatim complectamur, quæ muneris vestri sunt vobiscum frequenter recolite, ministerium vestrum explere studete, sanctissima studia religionis & officij vestri rebus aliis potiora ducite: in rerum Diuinarum sacrarumque cognitionem omni curâ incumbite: quæ Diuina quæ sempiterna sunt,diuitiarum & honorum & terrenarum rerum cogitationibus abiectis, amplectamini: restincto cupiditatum ardore integros castosque vos seruate: mundi voluptates, quæ â Diuinis Præceptis detorquent, declinate: prædiorum Ecclesiasticorum, quæ non auaritiæ præda, sed instrumenta charitatis relicta sunt, redditu & fructibus non abutamini: humilitati studete, charitatis opera præstate, induimini Dominum Iesum Christum, Sanctorumque eius facta imitamini, vt & horum imitatione, & illius in primis Diuinis Præceptis institutisque conformati, in vocatione, quâ vocati estis, dignè Deo ambuletis, tum vitæ vestræ splendore laicis hominibus lumen præferatis ad vitam sanctè instituendam, tum vos repositam vobis iustitiæ coronam demum percipiatis.

Omnes prætereà & singuli, qui huius Ecclesiæ ministerio adscripti aliquo modo estis,& Diœcesim,& Ecclesias,quas in ea obtinetis, quibusque adscripti estis,stationes vestras, in quibus manendum vobis sit, putate.

In illis ipsis residete.

Ecclesiasticas ipsas ædes habitate; ibique domicilium vestrum verè constituite, & habete.

Debitis muneribus atque oneribus satisfacite.

Alia item agite ac præstate ex præscripta Conciliaribus Decretis fructuosæ salutarisque residentiæ ratione.

6 Quicumque item Clerici minorum Ordinum estis in Ecclesiis, quibus adscripti estis, singuli Ordinis, quo initiati estis, functiones tali pietate obite, vt digni habeamini, qui deinceps altiorem gradum assecuti, sanctæ Dei Ecclesiæ inseruiatis.

Nemo autem vestrûm,quicumque estis,si alicui functioni estis deputati, ab Ecclesiastica ratione personalisque residentiæ munere discedat, nisi causis per Episcopum probatis, & etiam concessu litteris expresso.

Hæc,quæ communiter atque vniuersè vos moniti estis,singuli seruate studiosè ac diligenter.

7 At prætereà sigillatim nominatimque vos, qui in Cathedrali Ecclesia Dignitates obtinetis, Canonici item tum eiusdem Ecclesiæ, tum reliquarum quarumuis Ecclesiarum Collegiatarum, vel Vrbanarum, vel Diœcesanarum, quicumque sitis, in omni Canonicalis disciplinæ officio ita agite, vt Canonicè, nempe Canonum legibus, ad vitæ vestræ institutum pertinentibus, & Constitutionum Prouincialium Diœcesanarumque rationi congruenter viuatis: idque primò maximè studete, vt in conspectu Dei omnipotentis puro corde & casto corpore ministretis.

Tum singuli vos ordinis dignitati aut Canonicatui annexi functiones explete;

Canonicalisque muneris partes præstate omnes in Choro, statutis horis assistite, & ad Deum pro fidelibus pias religiosasque fundite precationes.

Dum eo loco estis, memores estote adesse Christum Iesum Dominum, cui seruite cum timore & tremore.

Non pigri, non somnolenti, non oscitanter adestote, non mente vagâ, non vagis oculis, non indecenti corporis statu.

Attentè, studiosè, ritè, piè, religiosè Diuinas laudes concelebrate; & psallite Deo in conspectu Angelorum, cantantes in cordibus vestris Domino.

In Choro nemo priuatim nemo tacitè Officium recitet; sed omnes pariter, quicumque adestis, senes cum iunioribus, laudate nomen Domini in Psalmis, Hymnis & Canticis.

A quibuscumque colloquiis, & à litterarum, librorum lectionibus atque omni vagatione abstinete.

Pro temporis autem & Officij ratione sedete, state, genua flectite, caput aperite, & inclinate.

Accuratè demum omnia obseruate, quæ eo de genere vobis præscripta sunt, ita vt vestro exemplo aliis Sacerdotibus Clericisque & rectè ritéque psallendi, & sanctè orandi, & piè agendi animum addatis.

In Psalmorum autem, Canticorum & Hymnorum intelligentiam studiosè incumbite; vt dum psallitis, pro sensuum sanctissimorum, quos mente concepistis, ratione, vos ad omnem pietatis deuotionisque affectum excitetis.

Non ordinariæ distributionis lucro adducti, sed Dei charitate religionisque cultu commoti, Diuinis Officiis adeste, vt verè ex animóque Psalmi 53. verba illa concinatis: *Voluntariè sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine; quoniam bonum est.*

Diuinis Officiis absolutis, paululùm omnes in Choro piè orate, inde abeundi signo per Præfectum dato consurgentes; quo ordine ad Chorum accessistis, eodem in Sacristiam redite, vbi cappas, qui illas induti estis, & superpellicea sine strepitu vllo aut susurratione deponite.

Canonicales vestros conuentus statutis Hebdomadæ diebus capitulariter habete.

Omnes, qui debetis, ad illos conuenite.

Inde ne discedite, nisi missione à Capituli Præfecto impetratâ.

Singuli ordine & loco sedete.

Sententiam modestè dicite, & suo quisque loco, non præpostерè.

A verbis scurrilibus abstinete.

In rebus consultandis rixas, iurgia & contumelias cauete.

In initio & fine vniuscuiusque Capituli stantes orationes dicite.

Priori loco tractanda proponite, quæ ad Diuinum cultum, ad spiritualis vitæ progressionem, ad Ecclesiasticam disciplinam tuendam, tum quæ ad rerum temporalium gubernationem pertinent ne negligite.

Cætera hoc de genere toto seruate, quæ Prouincialibus Constitutionibus vobis præscripta sunt.

Omnia in primis agite pace mutuâ, concordi voluntate, & charitate fraternâ vos inuicem diligite: Canonici enim estis, qui sicut pro collegij ratione ex antiquo instituto vna in Collegiata Ecclesia vnoque item in Canonicali domicilio collocati fuistis,

fuistis, ita vno pacis & charitatis fœdere, vnâque animorum consensione coniunctissimi, sicut nascentis Ecclesiæ ministri, quorum erat cor vnum & anima vna, experiundo videte, sicut in Psalmo 132. scriptum est, *quàm bonum, & quàm iucundum* sit, *habitare fratres in vnum.*

8 Quicumque verò estis, qui inter Canonicos Præpositi, aut Archipresbyteri, aut alterius dignitatis nomen gradumve obtinetis, sicut honore & dignitate præstatis, ita virtutum exemplis vigilantique in vestri muneris curæve partibus obeundis solicitudine prælucete.

Parochi præterea, cæteri quicumque estis, etiam Præpositi, Archipresbyteri, aliive, qui animarum curam geritis, præter ea quæ vos cum reliquo Clero communia vniuersè monuimus, illa etiam, quæ præcipuè de vobis decreta sunt, præstate omni solicitudine.

In primis oues vobi s concreditæ cognoscendæ sunt, & appellandæ nominatim, pascendæ & custodiendæ.

Animarum igitur numerum in Catalogum redigite ad præscriptam normam.

Eorum qui baptizantur, qui item confirmantur, & Compatrum etiam, qui adhibentur, nomina describite.

Matrimonia in Codicem referte.

Parochiæ vestræ incolarum vitam & mores inuestigate.

Indagate omni studio, si qui hæresi contaminati sint, aut suspecti; aut si qui sint, qui hæreticorum libros habeant, vendant, emant, importent, vel legant, eosque statim denunciate.

Monete etiam populum, vt id ipsum etiam præstet ad nostri Edicti præscriptum; quod statutis temporibus de more promulgate.

Perquirite de dictis & factis eorum qui ex hæreticorum finibus veniunt.

Dispicite, si qui è Parochiæ vestræ finibus ad loca proficiscantur, vbi impunè prædicatur quod à Catholica fide alienum est; tum etiam an ij profectionis facultate impetratâ agant ad præscriptum Decreti in Concilio Prouinciali tertio promulgati.

Inuestigate præterea de iis, qui in vestra Parochia docent, eorumdémque mores, vitam & fidem obseruate, ac reliqua de iis ipsis præstate, quæ Conciliis Prouincialibus præscripta iussáve sunt.

Videte, & cauete, ne superstitiones, magicæ cautiones & eiusmodi diabolicæ superstitiones in populo vestro sint.

Cognoscite publicos peccatores, corruptores aliorum, concubinarios, adulteros, vsurarios, blasphemos, & denuntiate.

Cognoscite etiam alios populorum corruptores, qui Festis diebus non Deo, sed aleis, ludis, choreis, diabolo seruiunt, quique Festorum dierum cultum quouis modo violant, qualesquales sint; neque obseruant Pontificias neque Prouinciales de diebus Festis colendis Constitutiones aut Edicta Episcopalia.

Istos ab ea malè agendi corruptela reuocare ac deterrere omnia pietatis officio studete, tum Episcopo etiam, sicut opus erit, significate, vt pro curæ Episcopalis officio salutare remedium afferatur.

Rursus agnoscite etiam pauperes, viduas, pupillos cæterosque alienâ ope egentes, quibus & salutari consilio & consolatione & re subuenite; aut si minùs re potestis, cohortatione alios accendite ad eos subleuandos.

Sique illorum grauior inopia deposcit, Festis etiam diebus à pia fidelium liberalitate aliquid in Ecclesia colligendum curate vt ab Episcopo præscribetur; quod ipsis in eleemosinam conferatur.

Seorsum etiam locupletes Parochiæ incolas conuenite, quibus pauperum egestates proponite; & ostendite eis diuitias à Deo propterea etiam esse tributas, vt inopibus succurrant.

Si qui autem potentiorum opibus in causa aliqua oppressi sunt, illos vnicè atque intimè eorum patrocinio commendate, qui vel ex suscepto officio id præstare debent, vel quibus Episcopus hanc curam dederit.

Pascite in primis populum vobis commissum prædicatione verbi Dei, salutaribus monitis, administratione item Sacramentorum, exemplo & oratione.

In verbo Dei exponendo planè obseruate quæ Constitutione Prouinciali & aliis Concionatoribus & vobis præscripta sunt.

Pueros Festis Dominicisque diebus in Doctrinæ Christianæ rudimentis instruite.

Prouectioris ætatis homines ad eadem intelligenda inuitate.

Patres matresque familias monete, vt filios, filias, cæterosque, quos in familia habent, ad statutas Doctrinæ Christianæ scholas ipsi conducant.

Confratrum, qui iis scholis adscripti sunt, operam ad hoc institutum adhibete curatéque vt mutua inter eos charitas morumque disciplina conseruetur.

Alios etiam ad tam pium opus amplectendum alacriores reddite, atque excitate tum assiduis vestris cohortationibus, tum promulgatione thesauri spiritualis Indulgentiarum, iis concessi qui iis scholis ascribuntur, in illisque operam nauant.

Ne omittite diebus Festis inter Missarum solemnia aliquid ex iis quæ in Missa leguntur fidelibus exponere, & Sanctissimi illius Sacrificij mysterium aliquid explanare, & aliquando sanctiores illius sacrarum cæremoniarum rituumque rationes & significationes explicare, quo diligentiùs instructi in dies Sacrosancto illi Sacrificio religiosiùs intersint.

Docete item, quomodo fideles signo Missæ celebrandæ dato se corde contrito ad eam sanctè audiendam parent.

Curate atque efficite perpetuis vestris monitionum officiis, vt in illa viri aperto capite, mulieres velato, & in omni eius parte vtroque genu flexo, præterquam in Euangelio, adsint

Instruite etiam eos, quàm religiosè non solùm in Missæ Sacrificio, verùm etiam in Diuinis aliis Officiis versandum:

Quando standum, quando genua flectenda, quando assurgendum.

Quàm valdè dum illa fiunt celebraturve fugiendæ confabulationes, colloquia, deambulationes, strepitus, clamores, imò verò inanes cogitationes, quibus à pia meditatione, & mysteriorum quæ aguntur contemplatione religiosáque oratione animus distrahitur; quàm denique studiosè vitanda reliqua omnia ab eorum Officiorum sanctitate & cultu aliena.

Rursus quàm sanctè item; quàm religiosè, & quàm dimisso humilique habitu in Supplicationibus, Litaniis & Stationibus versandum sit.

Quâ reuerentiâ quóve pietatis studio in Ecclesiis, locisve sacris manendum sit, quámve

quámve ab aliis procul abesse debeant; idque ex Sanctionibus Pontificis, Constitutionibus conciliaribus, Episcopalibus, prætereà Edictis.

Quâ etiam non solùm intimâ religiosi animi præparatione, sed externo etiam cultu, pietate, modestiâ, humili genuflexione, & armis depositis, ad sanctissimam Communionem tum etiam ad cætera Sacramenta accedendum sit.

Tum docete ac monete, quomodo dies Festi colendi & sanctificandi sint.

Ostendite indignissimum esse sacris illis diebus non modò à nefariis operibus illicitisque negotiis non abstinere, verùm etiam religionis ac pietatis opera non præstare omni diligentiâ.

Ac prætereà nefas esse sacros dies, ad maxima Dei beneficia colenda summasque ei laudes persoluendas ac debitum Sanctis honorem tribuendum institutos, ad illa traduci quæ ab eo cultu abhorrent: qualia sunt tripudia, ludi, choreæ, spectacula, quibus ad turpes illecebras incitantibus salutis humanæ hostis diabolus oblectatur.

Denuntiate item statuta sacrorum temporum ieiunia; docete quomodo ieiunandum, quæ peccati grauitas violandis sacris ieiuniis:

Quæ prætereà Christianæ pietatis officia in Sanctorum Vigiliis:

Quàm sanctè obseruandum Quadragesimale ieiunium; statutis autem solemnibus vel Aduentus vel Septuagesimæ vel aliorum temporum celebritatibus præmonete fideles, atque diligenter ex pastoralium etiam litterarum præscripta recitatione ac ratione instruite ad sacra illorum temporum mysteria sanctis pietatis officiis religiosè colenda.

Vt iis omnibus pro temporum solemnitatúmque ratione illi instrui possint, sæpè monete, vt Dominicis aliisque Festis diebus, quemadmodum sacra Tridentina Synodus optat, ad Parochialem Ecclesiam conueniant.

Qua in re sæpiùs monitionem pastoralem eo de genere frequenti populo legite.

Sæpè autem ac diligenter eosdem docete, quàm assiduè orandum sit.

Quomodo & tacitâ supplicis mentis meditatione & piis statis orationibus precandum.

Quàm studiosè ac religiosè suscipiendum vespertinæ communis orationis institutum; quàm diligenter illud semel susceptum piè retinendum.

Ideóque cùm aliàs sæpè in anno eam orandi rationem cum Indulgentiis concessis per summa capita explicate, tum præcipuè diebus Concilio Prouinciali tertio constitutis in maxima populi frequentia de scripto pronuntiate atque euulgate.

Dominicis diebus instruite populum, & monete, pro quibus oret, vt est in eodem Prouinciali Concilio decretum:

Tum prætereà, quas singulis Hebdomadæ Feriis præcipuas precationes Christianásque meditationes atque in orando exercitationes sibi propositas in promptu habere possit.

Quàm sæpissimè verò Sermonibus vestris populo proponite locos perpetuæ Christianæ meditationis de Morte, de Iudicio, de Inferno, de Gloria & de præmio Paradisi.

Monete prætereà sedulò ac frequentissimè patres matresque familias, vt liberos

familiámque suam ad pietatis Christianarúmque virtutum disciplinam religiose instituant.

Ad hoc propterea partes familias inducite, vt de vitæ spiritualis ratione & piis exercitationibus libros probatos domi suæ habeant; in quorum lectione versentur, seseque ac familiam instruant ad sanctè agendum.

De patrum familias officio familiæque institutione editam in Concilio tertio Prouinciali Constitutionem in Parochiali conuentu legite, singulásque eius partes explicate.

Tum alia præterea docete, quæ opportuna existimaueritis, quibus illi se suámque familiam in Christianæ vitæ institutis atque exercitationibus conforment.

In officinis etiam & tabernis disciplinæ vitæque Christianæ rationes obseruate: si quid autem vel ab artificibus, vel ab institoribus operari siue committi animaduerteritis, quod dissolutæ disciplinæ sit, id officinarum tabernarúmve dominos grauiter monete, ostenditéque ea in re officij sui partes.

Estis participes & socij laborum curæque Episcopalis, & in messe Episcopo commissa operarij estis, elaborate vnà cùm eo, & contendite, vt populus, cuius cura geritur, tanquam purum triticum, auxiliante diuinâ misericordiâ, congregetur in horrea cælestia.

Depositum custodi, inquit Apostolus Paulus 1. Tim. 6. id quod vobis singulis dictum esse putate, vt in grege, tanquam deposito fidei, curæque vestræ commisso, diligenter custodiendo, ab omnique peccati labe conseruando, cogitationem, solicitudinem, curam studiúmque omne collocetis.

9 Parochiæ igitur vnicuique vestrûm concreditæ incolas cùm à cæteris vitiis omnibus vos singuli solicitè custodite; tum curate etiam, ne odia, simulationes, inimicitiæ, factiones, temerè iurandi, maledicendi, imprecandi prauæ consuetudines, ac ne detractiones quidem in ea sint.

At vitia in primis & peccata, ad quæ populum procliuiorem esse animaduertitis, reprehendite atque exagitate.

Nec verò dissimulate peccata; sed annuntiate populo scelera eius; publicè peccantes coram omnibus arguite, vt & alij timorem habeant.

Idque agite spiritu fortitudinis Domini; vt strenui eius milites bonam militiam militate, nihil planè trepidantes.

Si ab increpatione, vos monet S. Gregorius, reticueritis, quia contra vos odia insurgere reformidatis, non iam Dei lucra, sed vestra quæritis.

Non maledictis, non vexationibus, non calumniis, non alicuius generis contumeliis illud vel increpandi vel palàm arguendi officium deserire, modò Christo & animarum saluti seruiatis.

Rursus non aucupandæ hominum gratiæ studio id agere desistite. *Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem*, inquit Apostolus Galat. 1.

Væ vobis tacentibus, aut dissimulantibus, si grex curæ vestræ commissus perierit, sanguinem eius de manibus vestris requiret iustus & omnipotens Deus.

Si igitur precatur, ne in increpationibus verba vestra blandientia sint, sed, vt à Spiritu sancto scriptum est, stimuli sint & quasi claui in altum defixi.

Instate opportunè, importunè, priuatis etiam admonitionibus, consiliis, correptionibus,

ptionibus, obiurgationibus, vt peccantes adiutrice diuinâ gratiâ in viam salutis reuocetis.

In vsum etiam sanctè ita reuocate fraternam correctionem, vt non modò mutuâ Christianâ charitate vos ipsos corripiatis, sed reliquos item, præsertim Parochiæ incolas, id charitatis & correctionis officium rectè doceatis.

Ad sermonum verò admonitionum, correctionum partes explendas, locos vobis comparate, præcipuè ex doctrina Catechismi Romani, in quo magna cum populorum vestrorum salutari vtilitate versari diligenter potestis.

Neque ad hoc multiplicis vestræ Ecclesiasticæ tractationis genus negligite adiumenta, quæ aliunde vtiliter capere potestis.

Cætera autem officia, quæ in Sacramentorum administratione, in assidua ad frequentem eorum vsum cohortatione, in ægrorum cura, in aliis Parochialis muneris functionibus, vobis Prouincialibus Diœcesanisque Conciliis præscripta sunt, præstate, atque exequimini accuratè, ad earúmque Conciliarium Constitutionum Decretorúmve normam omni obseruantiæ atque obedientiæ studio vos planè conformate.

Quæ verò Decretorum Prouincialium vel Diœcesanorum partes ad laicos eorumque Christianam disciplinam attinent, quò sæpius euulgatæ atque inculcatæ seruentur diligentiùs, illas summatim vulgari sermone expressas crebrò, prout vsuuenerit, populis vestris proponite, denuntiate, explicate, atque in consuetudinem inducite.

Quæcumque denique vel ad vos vel ad laicos curæ vestræ commissos pertinent, ea decreta quo maximo potestis studio in omnem executionem disciplinæque vsum introducite; videtéque in primis ac perpendite, quæ sint, & quàm religiosæ muneris vestri partes; cauetéque vt in officiis, & curæ vestræ functionibus, non modò quidquam vos non committatis, sed ne omittatis quidem; cùm in Sacerdotali vita pro muneris, quod sustinetis, ratione tum grauiores, tum longè plures, quàm in cæteris hominibus esse possint, omissionis culpæ.

10 Vos prætereà reliqui Sacerdotes, quicumque estis, quibus animarum cura non incumbit, cùm alia omnia, quæ Ecclesiastici ordinis hominibus de Diuinorum Officiorum cultu, de vitæ honestate, de studiis, & vitæ spiritualis exercitationibus præscripta aut monita generatim sunt, tum quæ nominatim sigillatimque ad præcipuam vestram executionem attinent, præstate omnino.

11 Vos item reliqui Clerici inferiorum ordinum quæcumque ad vos vel nominatim vel generatim spectant agite omnia, sicut Clericalis vitæ ratio Canonum & Conciliorum decretis præscripta postulat.

Christi estis, nempe de sorte Domini, & ipse Dominus sors, pars scilicet vestra; tales præbete vos, vt & ipsi possideatis Dominum, & possideamini à Domino, veréque dicatis; Dominus pars hæreditatis meæ.

Filij mei nolite negligere; vos elegit Dominus, vt stetis coram eo, & ministretis illi.

Videte igitur quàm valdè intentos vos esse oporteat ministeriis vestris, & quàm magnâ vitæ morúmque castitate.

Proborum hominum tantùm, præcipuè Sacerdotum, vitæ spiritualis laude præ-

stantiam, familiaritate vtamini: ex quorum consuetudine tum fructus vos capitis, tum Episcopus meliorem inde de vobis opinionem concipit.

Maiores veremini, & obseruate; eisdémque rectè monentibus obtemperate.

Præter Latinæ linguæ & litterarum studia, Ecclesiasticæ in primis disciplinæ institutionibus diligenter incumbite.

Sic demum vos moribus & vitæ modestiâ probate, vt & à Parochis, & à præceptoribus vestris tum etiam à populo bonum testimonium Episcopus habeat, vosque dignos iudicet, quos maioribus Ordinibus adscribat.

12 Vos verò, qui vel visitationis munus geritis, vel Clericalis disciplinæ curæ quouis nomine præfecti estis, vel in Diœcesi Vicarij Foranei constituti, in explendis muneris atque officij vobis commissi partibus sedulò inuigilate atque elaborate.

Onus, quod sustinetis, quàm graue sit, quàm plenum curis perpendite; tum quam in eo vobis committendo spem fiduciámque Episcopus habuit videte: tum efficite, vt eius expectationi respondeatis vigiliarum vestrarum studiis assiduáque solicitudine.

Ecclesias, quæ in vniuscuiusque vestrûm regione sunt, sedulò visitate, earumque partes singulas inspicite.

Peruestigate in vniuscuiusque Parochiæ finibus, an aliqua publicorum peccatorum labes, an flagitia, quibus Episcopali curâ Episcopus medeatur necesse sit.

Vniuerso Clero pro curatione commissa inuigilate diligenter; illudque in primis videte, vt in disciplinæ Ecclesiasticæ moribus atque officiis se contineat, Clericalisque moderationis legibus congruenter viuat.

Indecentem eius habitum omnino reiicite; morum, sanctæ vitæ sacrarumque Litterarum & institutionis Ecclesiasticæ studia, si quæ in eo languescunt, excitate.

Clerici autem minorum Ordinum in hoc maximè vobis commendati sint, vt illorum omnes tum in vitæ moribus, tum in litterarum Ecclesiasticæque doctrinæ studiis progressiones accuratè exploretis, atque vt maximè potestis, paternis cohortationibus atque obiurgationibus, iisque assiduis, adiuuetis.

Ecclesiarum item cultum, nitorem cæteráque eius generis omnia curate vestrá diligentiâ, quæ totis in Christi visceribus ab vnoquoque vestrûm expetitur.

Quæcumque verò vel Prouincialium Diœcesanarumque Synodorum decretis, vel præcipuis instructionibus, vel visitationum iussis præscripta sunt, ea omnia, vt re ipsâ præstentur, studiosè perpetuò agite.

13 Hæc omnia & singula his monitionibus nominatim sigillatimque expressa, tum cuncta item reliqua, vel Conciliis Prouincialibus Diœcesanisque sancita, vel alio modo vobis præscripta, vos omnes ac singuli, quorum interest, quanto potestis amore & pietate non amplectimini solùm, & legite, sed mente animoque comprehendite, seruate, omnique solicitâ executione præstate; totósque vos ad cohortationum, admonitionum, Decretorum & Constitutionum rationem accommodate. Quod omnes vt faciatis sicut nos pro Episcopalis nostri officij munere vos in hoc Diœcesano conuentu ex Concilij Prouincialis præscripto commonefecimus; ita etiam vnumquemque vestrûm per vnigeniti Filij Dei aduentum, per eius Crucem, perque animarum vestrarum salutem obsecramus, obtestamur, diuináque

Constitutio-

Constitutione monemus. Rursúsque vobis ipsis vniuersis & singulis edicimus, si quis vestrûm Constitutionibus Decretísque vel Prouincialibus, vel Diœcesanis, vestrâ causâ editis, non paruerit, contra eum nos actores esse Ecclesiasticis Canonicísque Sanctionibus.

Cauete igitur, ne quem vobiscum paternè modò agentem, soliciteque monentem, & in conspectu Dei vos hoc sacro deprecantem, auditis, eundem rursus in hac vita non solùm culpas vestras animaduertentem, sed in diuino prætereà iudicio easdem accusantem audiatis.

At ipse Deus, & Pater noster, & Dominus Iesus Christus dirigat vias vestras in omni sancta obedientia; exhortetur corda vestra, & confirmet in omni opere & sermone bono; ita vt dignè ambuletis vocatione quâ vocati estis, per omnia ei placentes; sicque sanctis vestrarum virtutum progessionibus probati appareatis ante Deum & Patrem nostrum in aduentu Domini nostri Iesu Christi cum omnibus Sanctis eius. Amen.

FINIS.

INDEX CAPITVM, PRAXIS SYNODI DIOECESANÆ.

PARS PRIMA.

De iis quæ ante Synodum agenda sunt.

PARS

Index Capitum, Praxis Synodi Diœcesanæ.

PARS SECVNDA.

De ordine Synodi Diœcesanæ.

PARS TERTIA.

De iis quæ Synodum sequuntur.

PARS QVARTA.

De Formulis variis ad prædicta.

FINIS.

Pro Rep

Defende quaesumus
ne intercedente
et Romualdo istam
et toto corde tibi prostratam, a
ut clementer insidijs.

Pro Rege

Deus à quo sancta desideria, recta consilia et iusta
opera: da seruis tuis illam, quam mundus dare non
test pacem: vt et corda nostra mandatis tuis dedi
et hostium sublata formidine, tempora sint tua pro
ctione tranquilla.

Pro Rege

Quaesumus omnipotens Deus vt famulus tu
Rex noster, qui tua miseratione suscepit
bernacula, virtutum etiam omnium percipiat in
menta, quibus decenter ornatus, et vitiorum mons
devitare, et ad te qui via, veritas, et vita e
riosus valeat peruenire.

Pro Populo

Ne despicias omnipotens Deus populum tu
ctione clamantem: sed propter gloriam
tribulatis succurre placatus.

M

[illegible]

[illegible]